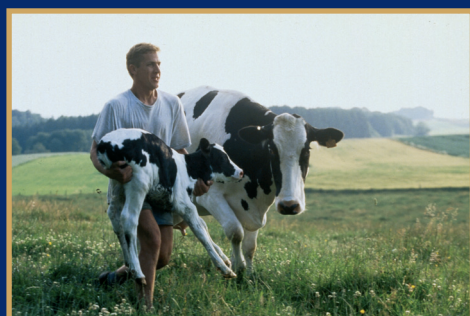

Versenytükör

- Közzétett GVH alapelvek
- Fogyasztókat megtévesztő reklámok
- Pont került a mozikartell végére
- Bemutatkozik a román versenyhivatal
- Vékás Lajos a Ptk. reformjáról

**A mezőgazdasági
termékek
versenyjogi
megítélése**

**Modell-
választás
az egészség-
ügyben**

Számadás

Ez évben is az Országgyűlés elé terjesztette a GVH elnöke, Nagy Zoltán a Gazdasági Versenyhivatal tevékenységéről szóló beszámolót. A tavalyi év sűrű parlamenti menetrendjéből fakadó csúszás miatt e mellett a 2005-ös évről is ezúton számolt be a hivatal. Az Országgyűlés, némi párosszal az ország lakossága előtti számadás ünnepi pillanata ez, egyben a független Versenyhivatal működésének egyik demokratikus ellenőrzési pontja. A sok éves szép hagyomány, mely szerint kormánypárti és ellenzéki képviselők egyetértő elismerésben részesítik a GVH

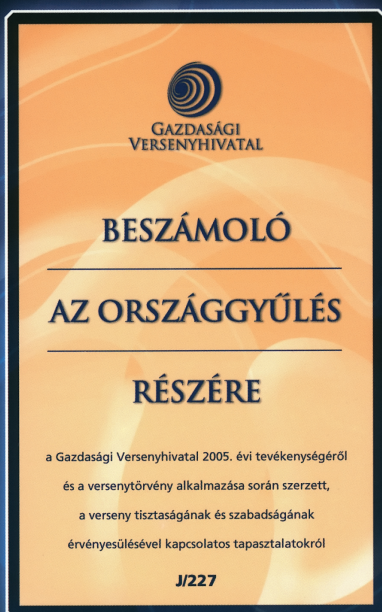
éves munkáját, ez évben sem szakadt meg. Pedig olykor úgy tűnik, nem egészen egyértelmű, hogy mindenki számára jó választás-e a verseny melletti voksolás. A villamosenergia-piac hosszú évek óta húzódó megoldatlan problémája a versenytorzító hosszú távú szerződések létezése, az egészségügy átalakítása kapcsán éles vitákat vált ki a verseny

szerepe, miközben so-

kan nem értik, hogy a biztosítókat és gépjármű-kereskedőket kartellezés miatt súlyos bírsággal sújtó GVH miért nincs jobban tekintettel a feketegazdaság elleni küzdelemre. Időszerűnek mondható hát, hogy a hivatal honlapján közzétette azokat az alapvető szempontokat, illetve azok magyarázatát, amelyek meghatározzák a versenyfelügyeleti eljárások és a versenypártoló tevékenység szellemiségét. A Versenytükör e számában bemutatja e két dokumentumot, illetve cikket közlünk az egészségügyi reform kapcsán felmerülő versenyszempontokról.

A másik számadásra készítő esemény, hogy júliustól megváltik a GVH döntéshozó szervezeti egysége, a Versenytanács három meghatározó tagjától. Véget ér a versenyhivatali fejezet Kállai Mária, Várné Labát Éva és Bara Zoltán életében. A két, korábban bíróként dolgozó versenytanács tag hölgy a kezdetektől fémjelezte a Versenyhivatal működését, a közgazdász Bara Zoltán pedig hatéves megbízatását töltötte ki. Hármuk együttes szolgálati időtartama közel negyven évet tesz ki, amelyet röviden méltatni képtelenség, fejet hajtani és köszönettel tartozni érte viszont kötelesség. Kívánunk további munkájukhoz lankadatlan lelkesedést és sok sikert!

BUDAPEST, 2006. JÚNIUS 6.

A Versenytanács döntései

- 4 Az elmúlt három hónap döntései
- 5 Megszüntetéssel zárult a Centrum Parkoló Kft.-vel szemben indított erőfölényes ügy
-
- 5 Nyárra mindenhol lesz csupasz ADSL
- 6 Megszüntetés az egészségügyi szolgáltatók felelősségbiztosításának ügyében
- 6 A Gyógyszerész Kamara módosította Etikai Kódexét
- 7 HM közbeszerzési kartell eljárás megszüntetése
- 7 Engedélyezett Hungarian Telephone and Cable Corporation/Matel Holdings NV fúzió
- 8 Jogsértő AVON-reklámok
- 9 Jogsértő Kaméleon díj-csomag reklámkampány
- 9 Megtévesztő Malév-reklámok
- 10 Nem „tök jók” az Opel-reklámok

Tárgyalóteremben történt

- 11 Nem lesz több epizód: véglegesen elvesztették a pert a mozik
- 11 Útakadály: elhalasztotta a Fővárosi Ítéltábla az autópálya-tárgyalást
- 11 Mégis jogsértő a Coverex reklámozása

GVH-hírek

- 13 Versenypolitikai szeminárium a ROK rendezésében
- 14 A Versenykultúra Központ hírei

Versenypártolás

- 16 A modellválasztás aktuális kérdései az egészségügyben

Nemzetközi színtér

- 18 Transzatlanti párbeszéd Londonban
- 18 Részvétel az *Industrial Organization Society* konferenciáján
- 19 GVH-tanácsadás a moldovai versenyhatóság felépítéséhez
- 20 Kishírek a nagyvilágból

Elemzések

- 22 A mezőgazdasági termékek versenyjogi megítélése az Európai Közösség jogesetein keresztül

- 28 Az Amerikai Egyesült Államok Antitröszt Modernizációs Bizottságának reformjavaslatai

- 32 A GVH verseny szabadságával kapcsolatos alapelvei

- 36 A GVH fogyasztói döntések szabadságával kapcsolatos alapelvei

Portré

- 38 Egy új EU tagállam versenyhatósága – Románia

Vendégoldal

- 41 Polgári jogi kodifikáció – megtartva megújítás? Vékás Lajos a Ptk.-reformról

Recenzió

- 43 Az Európai Közösség versenyjogának eljárási reformja az *EC Antitrust Procedure* új kiadása

Visszapillantó

- 45 Heller Farkas: „A monopóliumok és köztük a kartelek rendezése a mai gazdasági életnek egyik alapvető kérdése, sőt főproblémája”

Az elmúlt három hónap versenytanácsi döntései

A Versenytanács ezen a tavaszon 46 versenyfelügyeleti eljárásban hozott döntést (az egyik eljárásban a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és a versenyt korlátozó megállapodás is a vizsgálat tárgya volt). Az alábbi áttekintés nem tartalmazza azokat a döntéseket, amelyeket a Versenytanács a vizsgáló végzésével szemben benyújtott jogorvoslati kérelemre hozott meg.

GAZDASÁGI ERŐFÖLÉNNYEL VALÓ VISSZAÉLÉS		
Vj-173/2005.	Allianz Hungária Biztosító Rt., Generali-Providencia Biztosító Zrt., Uniq Biztosító Rt., OTP-Garancia Biztosító Rt.	megszüntetés
Vj-176/2005.	Centrum Parkoló Rendszer Parkolás Szolgáltató Kft.	megszüntetés
Vj-2/2006.	UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.	megszüntetés
Vj-7/2006.	Hungarotel Távközlési Zrt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-8/2006.	Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-9/2006.	Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-10/2006.	Monor Telefon Társaság Rt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-11/2006.	Emitel Távközlési Zrt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-78/2006.	RUDA-GIPSZ Bányászati és Feldolgozó Kft.	megszüntetés
VERSENYT KORLÁTOZÓ MEGÁLLAPODÁS		
Vj-71/2005.	Sara Lee Hungary Káv és Tea Kft.	megszüntetés szünetelést követően
Vj-173/2005.	Allianz Hungária Biztosító Rt., Generali-Providencia Biztosító Zrt., Uniq Biztosító Rt., OTP-Garancia Biztosító Rt.	megszüntetés
Vj-60/2006.	Magyar Gyógyszerész Kamara	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-63/2006.	Inform Média Kft., Tárna Plusz Bt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-66/2006.	BAU ART Marcali Építész Iroda Bt., Ormai Építési Szerelési Vállalkozás Kft., Noa Építőipari és Beruházó Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (BAU ART Bt.: 850 ezer, Ormai Kft.: 850 ezer, Noa Kft.: 1,7 millió)
Vj-79/2006.	Synergon Informatikai Nyrt., HP Magyarország Kft., Atigris Zrt.	megszüntetés
ÖSSZEFONÓDÁS		
Vj-183/2006.	Schenker & CO AG, Masped Első Magyar Általános Szállítványozási Zrt., Masped-Schenker Légi és Tengeri Szállítványozási Kft.	engedélyezés, bírság késedelmes engedélykérés miatt (650 ezer)
Vj-194/2006.	PHARMANOVA Vagyonkezelő Zrt., GÖMÖR Patika Gyógyszerészeti Bt.	engedélyezés
Vj-1/2007.	MASPED-SCHENKER Légi és Tengeri Szállítványozási Kft., HUNGAROCARGO Nemzetközi Szállítványozási Kft.	engedélyezés
Vj-11/2007.	C&W Group, Inc., Cushman & Wakefield Holdings, Inc.	engedélyezés
Vj-19/2007.	Hungarian Telephone and Cable Corporation, Matel Holdings N.V.	engedélyezés
Vj-26/2007.	Schenker & CO AG, Masped Első Magyar Általános Szállítványozási Zrt., MASPED-RAILOG Vasúti Szállítványozási Kft.	engedélyezés
Vj-27/2007.	MASPED-SCHENKER Légi és Tengeri Szállítványozási Kft., BAX Global Nemzetközi Szállítványozó és Logisztikai Kft.	engedélyezés
Vj-32/2007.	KBC Securities NV, Equitas Bróker Zrt.	engedélyezés
Vj-38/2007.	MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., Rossi Beteiligungs GmbH, Rossi Biofuel Zrt.	annak megállapítása, hogy az adott ügylet nem szükséges a GVH engedélye
Vj-45/2007.	KBC Private Equity NV, Farkas József, Farkas Józsefné, Farkas Tamás, Grafika Press Nyomdaipari Zrt., Szikra Lapnyomda Zrt.	engedélyezés, illetve annak megállapítása, hogy a Szikra Lapnyomda Zrt. és a Grafika Press Nyomdaipari Zrt. közötti ügylet nem szükséges a GVH engedélye
Vj-51/2007.	Marknadskartlagging AB, Springer Média Magyarország Kiadó Kft.	annak megállapítása, hogy az adott ügylet nem szükséges a GVH engedélye
Vj-52/2007.	Magyarországi Volksbank Zrt. és Volksbank Ingatlankezelő Kft., Általános Értékforgalmi Bank Zrt.	engedélyezés
Vj-58/2007.	NYÍRZEM Nyírség-Zemplén Coop Kereskedelmi Zrt., Mecsek Élelmiszer és Vegyi áru Kereskedelmi Zrt.	engedélyezés
Vj-71/2007.	Holdings Belgium S.A., ELLA Első Lakáshitel Kereskedelmi Bank Zrt., ELLA Első Lakáshitel Szolgáltató Kft., MortgageServ Srl.	engedélyezés
FOGYASZTÓI DÖNTÉSEK TISZTESSÉGTelen BEFOLYÁSOLÁSA		
Vj-112/2006.	AVON Cosmetics Hungary Kft.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (20 millió)
Vj-113/2006.	Bricostore Hungaria Beszerzési Kft., Bricostore Hungaria Barkácsáruház Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (2-2 millió), illetve egy magatartás esetén annak megállapítása, hogy az nem ütközött a törvénybe
Vj-119/2006.	Magyar Telekom Nyrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (80 millió)
Vj-147/2006.	MALÉV Légi közlekedési Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (30 millió)
Vj-149/2006.	Euronics Magyarország Kft., Vöröskő Kft., Bravotech Kft., Elektro-Quality Kft.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (Euronics Magyarország Kft., Vöröskő Kft., Elektro-Quality Kft.: 10-10 millió, Bravotech Kft.: 15 millió)
Vj-154/2006.	Union Biztosító Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (3 millió)
Vj-156/2006.	Elit Konyha Kft.	megszüntetés
Vj-163/2006.	Reckitt Benckiser Termelő és Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 millió)
Vj-165/2006.	Whirlpool Magyarország Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-169/2006.	Vodafone Magyarország Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (20 millió)
Vj-170/2006.	General Motors Southeast Europe Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (20 millió)
Vj-172/2006.	EMKTV Egyesült Magyar Kábeltelevízió Híradástechnikai Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-176/2006.	Unitravel Utazásszervező Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 millió)
Vj-177/2006.	Sanoma Exit Kommunikációs Kft.	annak megállapítása, hogy az adott közlések nem jogsértők
Vj-180/2006.	Rossmann Magyarország Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (5 millió)
Vj-181/2006.	Elektro Hungary Beszerzési Társulás Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Electro Globe Holding Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (Elektro Hungary: 1 millió, Electro Globe: 2 millió)
Vj-188/2006.	Pannon GSM Távközlési Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (20 millió)
Vj-3/2007.	Propharmatech Egészségügyi és Műszaki Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-25/2007.	Travel Service a.s.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (3 millió)

* A 2007. januári határozat az előző időszakban meghozott döntéseket áttekintő táblázatban technikai ok miatt nem szerepelt.

Megszüntetéssel zárult a Centrum Parkoló Kft. gazdasági erőfölénnyel való visszaélését vizsgáló ügy

A Gazdasági Versenyhivatal 2005 októberében észlelte, hogy a Centrum Parkoló Rendszer Parkolás Szolgáltató Kft. szolgáltatási területein a mobiltelefonos parkolási fizetési rendszer igénybevételét a fogyasztók számára feltételezhetően kedvezőtlen feltételekkel biztosítja. Az eljárásindítás alapja azon körülmények jogszerűségének vizsgálata volt, hogy a fogyasztóknak szerződéskötési díjat kell fizetni, valamint a parkolás megkezdésénél és befejezésénél visszaigazoló SMS-eket kell fogadni.

A Versenytanács a gazdasági erőfölény fennállásának megállapításához figyelembe vette, hogy a Centrum Parkoló Rendszer Kft. a kerületi önkormányzatokkal kötött Üzemeltetési Szerződése által határozott időre szóló kizárólagos jogszolgáltatást szerzett az érintett kerületi önkormányzatok területén a kerületi önkormányzatok tulajdonában álló közterületi várakozóhelyeken parkolási szolgáltatás díjfizetés fejében történő nyújtására. Ez már önmagában megnehezíti, gyakorlatilag kizárja az érintett piacra való belépést.

A vizsgált esetben az eljárás alá vont vállalkozás a parkolási díj mobil kommunikációs eszközzel való kiegyenlítését tette lehetővé (szolgáltatás), ezért ellenértékként szerződéskötési díjat kért (első részösszeg), és az ügyfelek által küldött SMS-eken is volt csekély haszna (második részösszeg). Az ellenszolgáltatás két eleme ugyanakkor együttesen sem haladja meg a szolgáltatás kiépítésével és működtetésével kapcsolatban felmerült költségeket.

A Versenytanács elfogadta az eljárás alá vont azon érvelését, mely szerint a szerződéskötési díj alapját az ügyfelek rendelkezésére bocsátott papír alapú dokumentumok előállítás költsége képezte. Az eljárás alá vont vállalkozás ugyan nem bizonyította e költségek mértékét, de a szolgáltatás indulásakor az igénybevevők relatíve csekély számára tekintettel a nem túl jelentős nyomdai költségek egy főre vetített összege elérheti legalább az 1250 Ft-ot, ami az 5000 Ft-os szerződéskötési díjnak a parkolásra nem fordítható része. A Versenytanács határozatában leszögezte, nem jelent visszaélést, ha a részösszegek közül egy (néhány) ugyan külön meghaladja annak a nevesített részszolgáltatásnak az értékét, amit cserébe nyújtanak, de a szolgáltatás egészéhez képest a tel-

jes ellenérték nem minősül tisztességtelenül magasnak.

Azt a körülményt, hogy a visszaigazoló SMS-ek mindkét fél számára bizonyítékkul szolgálnak, de az SMS díját csak a fogyasztónak kell megfizetni, a Versenytanács – többek között – azért nem tekintette visszaélésnek, mivel a fogyasztónak lehetősége nyílik e költség elkerülésére. A Versenytanács szerint a jelen esetben nem valósul meg a versenytörvény rendelkezéseinek a sérelme, mivel a fogyasztók szabadon dönthetnek arról, hogy a járulékos költségekkel nem jár, de a célnak megfelelő díjfizetési rendszert, vagy a korszerűbb, de a szolgáltatás kiépítése miatt járulékos költségekkel járó mobiltelefonos díjfizetési rendszert kívánják-e igénybe venni. A versenyfelügyeleti eljárás során nem került azonosításra olyan érintett fogyasztói kör, amely számára az egyetlen díjfizetési alternatívát a mobiltelefonos parkolási díjfizetési rendszer jelentené. Mindezek alapján a Versenytanács megszüntette az eljárást a Centrum Parkoló Rendszer Kft.-vel szemben.

Nyárra mindenhol lesz csupasz ADSL

2007 áprilisában jogerőre emelkedtek azok a kötelezettségvállalást előíró végzések, amelyeket a GVH Versenytanácsa márciusban hozott. 2006 januárjában versenyfelügyeleti eljárás indult mind az öt magyarországi volt koncessziós vezetékes telefonszolgáltatást nyújtó vállalkozás (Magyar Telekom, Invitel, Hungarotel, Emitel, Monortel) ellen annak vizsgálatára, hogy megsértik-e a versenytörvény rendelkezéseit azzal, hogy ADSL-alapú szélessávú internetszolgáltatást csak vezetékes telefon (PSTN) hozzáférési szolgáltatás igénybevétele esetén nyújtanak. Az eljárás során mind az öt vállalkozás vállalta, hogy viszonylag rövid határidővel – felkészültségüktől függően 2007. május és augusztus között – bevezeti a vezetékes telefonszolgáltatás nélküli („csupasz”) ADSL-szolgáltatást, ezáltal

az az ország egész területén elérhetővé válik.

A GVH a fenti vállalás kötelezettségként történt előírása mellett az eljárást mind az öt vállalkozással szemben megszüntette a versenytörvény 75. §-a alapján. A fogyasztók a szolgáltatók által vállalt időponttól dönthetnek arról, hogy a vezetékes telefonnal együtt igénybe vett ADSL-szolgáltatás helyett, az ezek együttes díjánál olcsóbb, de a „kapcsolt ADSL” termékénél az indokolt mértékben magasabb díjú „csupasz” ADSL-szolgáltatást veszik igénybe. A váltás lehetősége a hűségkedvezménytel kínált ADSL-szolgáltatások igénybevevőit bizonyos esetekben csak az elkötelezettségi idő letelte után illeti meg.

A GVH a vizsgált versenyprobléma hatékony rendezése érdekében a jogszabályi keretek között eredményesen együttműködött a Nemzeti Hírközlési Hatósággal, amely a jövőben felügyeli a csupasz ADSL-szolgáltatások nyújtásának alakulását, különös tekintettel a nagykereskedelmi feltételek meghatározására.

Megszüntetés az egészségügyi szolgáltatók felelősség-biztosításának ügyében

A Gazdasági Versenyhivatal annak vizsgálatára indított versenyfelügyeleti eljárást az Allianz Hungária Biztosító Rt., a Generali-Providencia Biztosító Zrt., az Uniqa Biztosító Rt. és az OTP-Garancia Biztosító Rt. vállalkozásokkal szemben, hogy az egészségügyi szolgáltatók felelősség-biztosítása területén helytállási kötelezettségüket úgy a bejelentés okán a károkozás utáni, de bejelentése előtti időpontban megszünt biztosítások esetében is, mint az érték vonatkozásában a biztosítási szerződésekben általában korlátozzák-e.

A Versenytanács szerint a rendelkezésre álló adatokból nem lehetett arra a következtetésre jutni, hogy az eljárás alá vontak a gazdasági verseny korlátozására alkalmas magatartást tanúsítanak megállapodás megkötésével, illetve összehangolt magatartással, az általuk megkötött felelősségbiztosítási szerződések kapcsán a biztosítási fedezet időbeli hatálya és a biztosítási összeg vonatkozásában, úgy a fekvőbeteg-ellátás keretében végzett (kórházak, klinikák által nyújtott) egészségügyi szolgáltatásokra, mint a nem fekvőbeteg-ellátás keretében végzett egészségügyi szolgáltatásokra megkötött felelősségbiztosítási termékek alpiacán.

Nem lehetett jogsértésre következtetni önmagában abból sem, hogy a biztosítási összegre vonatkozó limitek egyes biztosítók esetében azonosan kerültek meghatározásra, mivel ennek egyik oka egyebek között éppen a keresleti oldalon volt fellelhető: az Országos Egészségbiztosítási Pénztár 1999. évi ajánlatkérése maga is azokat a limiteket tartalmazta, amelyek részben visszaköszöttek a biztosítási termékekben.

A Versenytanács határozatában megállapította, hogy a nem fekvőbeteg-ellátás keretében végzett egészségügyi szolgáltatásokra szóló felelősségbiztosítási termékek alpiacán nem volt azonosítható egyetlen biztosító erőfölénye sem, függetlenül piaci részesedésüktől. Összességében megállapítható, hogy a piac más vállalkozások (biztosítók) számára igen könnyen, különösebb akadályok nélkül megtámadható.

Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben a Versenytanács szerint az eljárás alá vontak gazdasági erőfölényes helyzete nem volt megállapítható a nem fekvőbeteg-ellátás keretében végzett egészségügyi szolgáltatásokra szóló felelősségbiztosítási termékek alpiacán, így e körben nem vizsgálták, hogy az általuk megkötött szerződéseknek a biztosítási fedezet időbeli hatályára és a biztosítási összegre irányadó rendelkezései tartalmazták-e visszaélészerű elemeket.

A Versenytanács szerint a vizsgált szerződési rendelkezések nem visszaélészerűsége, hanem a biztosítási fedezetbe vont kockázat sajátosságaira vezethetők vissza. Ezt mutatja, hogy a többi biztosító arra való hivatkozással tartja távol magát a biztosítási szerződések megkötésétől, hogy a biztosítottak biztosítási szempontból kiemelt kockázatot jelentenek, s

ez a biztosítás nem művelhető nyereségesen.

A Magyar Gyógyszerész Kamara hajlandó volt változtatni az Etikai Kódexén

A Versenytanács 2007. május 18-án hozott végzésével – kötelezettségvállalására tekintettel – megszüntette az eljárást a Magyar Gyógyszerész Kamarával szemben. A Gazdasági Versenyhivatal 2006. május 5-én annak vizsgálatára indított versenyfelügyeleti eljárást a Magyar Gyógyszerész Kamara ellen, hogy sértik-e a Tpv. 11. §-ának, illetve az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: EK Sz.) 81. cikkének rendelkezéseit „a Kamara Etikai Kódexében foglalt, az egyes gyógyszerárak marketingtevékenységét korlátozó szabályok (illetőleg a Kamara általi értelmezésük)”.

A Gazdasági Versenyhivatal 2006. szeptember 28-án az eljárást kiterjesztette „a Kamara által tanúsított a gyógyszerárak szolgálati idejének és az ügyeletes gyógyszerárak számának, illetőleg egyéb szolgáltatások csökkentésének összehangolására, illetve ezek elősegítésére; a gyógyszerár-alapítás, gyógyszerár-áthelyezés, személyi jog engedélyezése tárgyában a kamarai egyetértési jogkör gyakorlására; a kamara által folytatott más, valószínűsíthetően versenykorlátozó gyakorlatokra. A későbbiekben az eljárást a kiterjesztések tekintetében megszüntették, ezért a Kamara kötelezettségvállalása Etikai Kódexének kifogásolt rendelkezéseire korlátozódik.

A Versenytanács döntésében megállapította, hogy a Kamara Etikai Kódexe országosan valamennyi gyógyszerészre kötelező, vagyis Magyarország, mint

tagállam egész területére kiterjed. Szintén a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatást támasztja alá, hogy Magyarország csatlakozásával az Európai Unióhoz megnyílt a lehetőség az egyes tagállamok gyógyszerészei előtt, hogy az EKSz.-ben biztosított jogaikkal élve más tagállamokban, letelepedési szándékkal vagy meghatározott ideig letelepedési szándék nélkül gyakorolják szakmájukat. Mindezek alapján a Versenytanács a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét, és ennek következtében az EKSz. alkalmazhatóságát megállapította.

A Versenytanács álláspontja szerint az Etikai Kódex VI. fejezet 1. pontjának 2. mondata, amely szerint „Nem megengedett, hogy a gyógyszerész egyes betegek, illetve intézmények számára különféle előnyöket biztosítson gyógyszerforgalmának növelése érdekében.” olyan általános tilalmat fogalmaz meg a gyógyszerek (gyógyszertárak) által alkalmazható marketingeszközök tekintetében, ami gyakorlatilag a forgalom növelésére irányuló minden eszközre kiterjed.

A Versenytanács szerint az Etikai Kódex ezen szabályozása a gyógyszerek reklámozása tekintetében állít fel korlátokat. Előnyök biztosítása azonban nem csak a többlet gyógyszer vásárlásra való ösztönzéshez, hanem az adott gyógyszer-tár (másik gyógyszer-tárral szembeni) választásához is kötődhet, ami az Etikai Szabályzat szerinti általános jelleggel nem ütközik az állami szabályozásba.

Az Etikai Kódex VI. fejezet 6. pontjának 2005 novemberétől hatályos hetedik bekezdése a közfinanszírozásban részesülő gyógyszerek (és más, támogatott gyógyászati célú termékek) esetében tiltja a különböző marketingeszközök alkalmazását, így az nem ütközik az EKSz. 81. cikkébe. Ezzel szemben a nyolcadik bekezdésbeli, a közfinanszírozásban nem részesülő termékekre vonatkozó tilítás túlmegy a szabályozás szerinti tilamon.

A Versenytanács úgy ítélte meg, hogy a Kamara a kötelezettségvállalásával magatartását összhangba hozza a versenytörvény és az EKSz. rendelkezéseivel. A Versenytanács döntésekor figyelembe vette, hogy az Etikai Kódex:

1. VI. fejezet 1. pontja 2. mondatának (mint generálklauzula jellegű tilalomnak)

a törlése esetén a VI. fejezet 2. pont önmagában már nem tekinthető jogsértőnek;

2. VI. fejezet 6. pont nyolcadik bekezdése a gyógyszerek tekintetében már semmiképpen sem tekinthető jogsértőnek, ezért elégségesnek ítélte az abban foglalt tilalomnak a „más gyógyászati célú termékek” tekintetében történő megszüntetését.

A Versenytanács egyben arra is kötelezte a Kamarát, hogy ezen rendelkezéseket azok törlésének Küldöttközgyűlése általi elfogadásáig sem alkalmazhatja.

HM közbeszerzési kartell eljárás megszüntetése

A GVH 2006. június 29-én kartellgyanúja miatt versenyfelügyeleti eljárást indított a Synergon Informatikai Nyrt.-vel, a HP Magyarország Kft.-vel és az Atigris Informatika Zrt.-vel szemben. A vizsgálat célja annak tisztázása volt, hogy a vállalkozások a Honvédelmi Minisztérium 2003. évi, 8000 darabos, közbeszerzési eljárás során kiírt MS projektje kapcsán végeztek-e olyan egyeztetéseket, amelyek alkalmasak lennének a verseny korlátozására. A jogsértés gyanúját a GVH birtokában lévő, az eljárás alá vont vállalkozások közötti kommunikációra utaló iratok támasztották alá.

A versenyfelügyeleti eljárás során a GVH megkereste a Honvédelmi Minisztériumot (HM) – mint a közbeszerzési tender kiíróját – annak érdekében, hogy információkat és adatokat nyújtson az eljáráshoz a közbeszerzési eljárás lefolytatása során keletkezett, írott dokumentumok alapján. A HM azonban nem tudott érdemi információkat szolgáltatni a közbeszerzési eljárással kapcsolatban, mert a közbeszerzési eljárásra vonatkozó előírás-

sokat megszegve, az ehhez kapcsolódó iratanyagot a minisztérium megsemmisítette.

Az eljárás alá vont cégeknél fellelhető dokumentumok – a közbeszerzési kiírás iratanyagának hiányában – nem bizonyultak elegendőnek a feltételezett jogsértés bizonyítására. Mindezek alapján a GVH az eljárást megszüntette.

Engedélyezett Hungarian Telephone and Cable Corporation/ Matel Holdings NV fúzió

A Versenytanács 2007. április 20-án hozott határozatában teljeskörű eljárás keretében engedélyezte, hogy a Hungarian Telephone and Cable Corporation (HTCC) irányítást szerezzen a Matel Holdings N.V. felett.

A Versenytanács szerint a tranzakció végrehajtásával a piac jellegében nem történik érdemi változás: azon továbbra is a Magyar Telekom marad a kiemelkedő piaci részesedésű vállalkozás, így gyakorlatilag kizárható, hogy a Teledenmark-csoportot az összefonódás az üzleti Internet és adatkommunikációs piacokon egyedüli gazdasági erőfölényes helyzetbe hozná. Ugyanakkor a Versenytanács vizsgálta azt is, hogy az összefonódás következtében kialakul-e (mindenekelőtt a Magyar Telekom és a Teledenmark-csoport tekintetében) az adott piacon közös erőfölényes helyzet, vagy fennáll-e annak veszélye, hogy egy esetlegesen meglévő közös erőfölény tovább erősödik. Az előzőeken túlmenően a Versenytanács azt is vizsgálta, hogy milyen lehetőségei vannak a feltételezett közös erőfölényben lévő vállalkozásoknak arra, hogy szankcionálni tudják a közös érdektől el-

térő piaci magatartást folytató vállalkozást.

A belföldi és nemzetközi beszédcélú tranzitszolgáltatások, valamint a nagykereskedelmi internetszolgáltatások piacain a Teledenmark- és a Matel-csoport együttes piaci részesedésére és a jelentős versenytársakra tekintettel nem valószínűsíthető egyedüli és közös erőfölény kialakulása sem, ezért a versenyt veszélyeztető horizontális vagy vertikális hatásokkal nem kell számolni.

A Versenytanács külön árupiacként vizsgálta a bérelt vonali trónk és a bérelt vonali végződtetési szolgáltatást. A trónkszolgáltatás piacán az összefonódás következtében a Teledenmark- és a Matel-csoport együttes részesedése megközelíti, de nem éri el az AH részesedését. Ezért egyedüli erőfölénys helyzet kialakulása és azon alapuló káros horizontális vagy vertikális hatások jelentkezése nem valószínűsíthető.

A Versenytanács szerint vertikális szempontból ugyanakkor problémát jelenthet, hogy az Invitelnek (mint primer körzeti szolgáltatónak) a Teledenmark-csoportba kerülése révén a csoport összes primer körzetében élők aránya az ország lakosságának 6,6 százalékaról 20,8 százalékára emelkedik. Ennek következtében ugyanis erősödhet azon érdekeltsége, hogy a Hungarotel és az Invitel versenytársainak piaci helyzetet a sötétszálbérelt árának emelésével vagy üzleti kapcsolattól való indokolatlan elzárkózással nehezítse. Egy ilyen esetleges magatartásnak elvileg gátját képezhetné az MVM piaci jelenléte, kérdéses azonban, hogy rendelkezik-e jelentős mértékű kihasználatlan kapacitásokkal.

Az előzőekben kifejtettek ellenére a Versenytanács a vertikális korlátozás veszélyét nem ítélte olyan súlyúnak, amely alapot adott volna az összefonódás megtiltására, illetve a Tpv. 30. § (3) bekezdése szerinti feltétel vagy kötelezettség előírására. Az összefonódás kapcsán portfóliói hatással nem kell számolni, mert Teledenmark- és a Matel-csoport – ha különböző súlyllyal is – de ugyanazon piacokon van jelen. Káros konglomerátumhatás sem valószínűsíthető, mert mindkét vállalkozáscsoport jelenleg is tökeerős háttérrel rendelkezik és versenytársait is ez jellemzi. Mindezek alapján a Versenytanács engedélyezte a kérelmezett összefonódást.

Jogsértő AVON-reklámok

A Versenytanács 2007. április 12-én meghozott határozatában elmarasztalta az AVON Cosmetics Hungary Kft.-t a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartása miatt, vele szemben 20 millió Ft bírságot szabott ki.

A GVH azt követően indított versenyfelügyeleti eljárást az AVON Cosmetics Hungary Kft. ellen, hogy észlelte, az eljárás alá vont által forgalmazott egyes termékek hirdetései feltételezhetően túlzó, a valóságnak meg nem felelő állításokat tartalmaznak a termékek hatása tekintetében. A GVH a vizsgált állítások szakmai megalapozottságának tisztázása érdekében szakértőt rendelt ki.

A Versenytanács szerint az eljárás alá vont vállalkozás a következő termékei hatékonysággal kapcsolatba hozható tulajdonságairól a fogyasztók megtévesztésére alkalmas tájékoztatásokat tett közzé: az Anew Retroactive, az Anew Ultimate termékcsalád, bizonyos Anew Clinical, Ageless Results, Avon Solutions termékek valamint a SkinSoSoft Bőrfeszítő (Firm&Tone) testápoló család és az Advance Techniques színvédő és színélénkítő hajpakolás termékek.

A Versenytanács az Anew Clinical terméke elnevezésében a „lézer pontosságával” és az Ageless Results bőrfiatalító krémcsaládhoz tartozó termékek elnevezésében „a bőrfiatalító” kifejezés alkalmazását a határozat kézhezvételétől számított 6 hónap elteltével megtiltotta.

A Versenytanács szerint a %-os hatékonysági eredményre vonatkozó állítást tartalmazó tájékoztatások a fentiek szerint alkalmasak a fogyasztók megtévesztésére. Ezen nem változtat, hogy egy konkrét állítás szerint a vizsgálati alanyok x %-a érzékelt valamilyen változást, vagy az állítás értelmében hány %-os változás ígérete fogalmazódott meg, mivel az állítás alapjául szolgáló vizsgálati eredmények mindkét esetben megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak a magyarországi fogyasztók számára.

A Versenytanács megjegyezte, a tájékoztatásokban a %-os hatékonysági eredmények kapcsán, illetve a *jelölések alkalmazásakor a „klinikai tesztekre” történik hivatkozás. A mindennapi életben általánosan elfogadott általános jelentés értelmében a kifejezés egy tudományos, szoros orvosi felügyelet alatt, valamilyen egészségügyi intézményben lezajló, objektívitásbiztosító vizsgálatra utal. Ha nem egy ilyen vizsgálat szolgál alapjául valamely tájékoztatásnak, akkor a tájékoztatás alkalmas lehet a fogyasztók megtévesztésére.

A jelen esetben ugyanakkor nem volt szükséges az érintett termékek kapcsán lefolytatott vizsgálatok további részletesebb elemzése, mivel a Versenytanács az előzőekben kifejtettek szerint arra a következtetésre jutott, hogy valamennyi %-os hivatkozást tartalmazó, egy nem a magyarországi fogyasztók, hanem más földrajzi terület fogyasztói körében elvégzett vizsgálaton alapuló tájékoztatás alkalmas volt a magyarországi fogyasztók megtévesztésére. Mindazonáltal egyes tájékoztatások önmagukban is kétségessé teszik, hogy a fogyasztói értelmezés szerinti klinikai tesztek történtek volna, hiszen amikor az kerül közlésre, „a terméket kipróbáló nők véleménye klinikai tesztek alapján”, azt jelzi, hogy itt csak egy, a vizsgálati alanyok által jelzett szubjektív értékelés történt. Az ilyen eredmények egyben azt mutatják, azok nem egy, a szakmai értelmezés szerint a „klinikai tesztelés”-nek megfelelő vizsgálatban születtek.

Jogsértő volt a Kaméleon díjcsomag reklám-kampánya

A Versenytanács 2007. január 11-én meghozott határozatában megállapította, hogy a Magyar Telekom Nyrt. 2006. április 15-e és 2006. május 31-e között a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsított a Kaméleon-díjcsomag kampánya során, amikor

- „Kaméleon-díjcsomaggal akár 5 Ft/perc”
- „Akár 5 Ft-ért beszélhet percenként”
- „Akár mindössze 5 Ft-ért mobilozhat percenként”,
- „ötféle, halmazható kedvezmény”
- „szabadon választható kedvezmények”
- „verhetetlen ár”

kijelentéseket tette. Vele szemben 80 millió Ft bírság került kiszabásra.

Az eljárás tárgya a Kaméleon-tarifacsomag kommunikációs kampánya volt, amely az eljárás alá vont 2006. április 15-én bevezetett post-paid tarifacsomagja.

A versenyfelügyeleti eljárás során feltárásra került, hogy a percdíj csökkentése akkor érhető el a fogyasztó számára, ha kiegészítő opciókat vásárol a Kaméleon-tarifacsomagon felül. A Versenytanács elsőként azt elemezte, hogy vajon a reklámot nézők illetve olvasók milyen hányadának van reális lehetősége az alappercdíj nyolcadolására. Ezt követően a Versenytanács azt vizsgálta, hogy a mindhárom opciót megvásároló előfizetők vajon beszélgetésük milyen hányadánál tudják ténylegesen elérni a reklámozott 5 Ft/percdíjat.

A Versenytanács szerint a reklámok nem adtak valós tájékoztatást az ellenszolgáltatásról. Nem minden reklámból derültek ki a telefonálás 5 Ft-os percdíjat meghaladó költségei. A reklám kizárólag a „csomag” legkedvezőbb elemére irányította a figyelmet. Ez a kiemelés valótlan összképet festett a szolgáltatásról, mivel annak bizonyos elemeiről szóló tájékoztatás nem jutott el a fogyasztóhoz. A reklámok jelentős részéből nem derült ki, hogy

2000 + 500 + 500 + 500, azaz összesen 3500 Ft havi díjat kellett fizetni, ha valaki 5 Ft-os percdíjjal akart telefonálni. (A 2000 Ft-os alaphavi díj fele – sőt bizonyos időszakban egésze – elhasználható volt telefonhívásokra, de csak azt követően, hogy azt megfizették.)

A jelen ügyben a Versenytanács nem önmagában a reklám hiányos tartalmát kifogásolta, hanem azt, hogy az ellenszolgáltatásra vonatkozó, összetartozó információk egy részének kiemelésével, más részének elhallgatásával, az ellenszolgáltatásra vonatkozóan a valóságnál kedvezőbb színben tüntették fel a reklámok az eljárás alá vont termékét.

A Versenytanács határozatában kifogásolta, hogy a reklámok „szabadon választható kedvezmények”-ről szóltak. A valóság azonban az, hogy a percdíj csökkentésére fogalmilag alkalmas négy kedvezmény közül kell hármat igénybevenni ahhoz, hogy az ígért percdíjjal lehessen telefonálni. Erőteljesen megnehezítette azonban a kívánt cél elérését az a körülmény, hogy volt két nem kombinálható kedvezmény: a hívás nem lehetett hálózaton belüli és vezetékes hálózatba irányuló egyidejűleg. Az elvben szabadon választható kedvezmények közül az egyidejűleg alkalmazhatóakat mindenképpen fel kellett használni, e tekintetben nem volt szabad mozgástér, és az egyidejűleg nem alkalmazható kedvezmények valamelyikét is igénybe kellett venni az 5 Ft/perc reklámozott hívásdíj eléréséhez.

A Versenytanács – a magatartás súlyának mérlegelése érdekében – azt is vizs-

gálta, hogy vajon egypercnyi mobiltelefonálás összes költségét vizsgálva megfelel-e a valóságnak a „verhetetlen” jelző. Ez akkor lett volna megállapítható, ha a beszélgetésnek – az 5 Ft-os percdíjon kívül a 2000 Ft-os alaphavidíjból és a háromszor 500 Ft-os havi díjból az egy perc telefonálásra eső költséget is figyelembe vett – teljes költsége kedvezőbb a konkurensok hasonló tarifacsomagjainak egy perc telefonálásra vetített költségénél. A Versenytanács megállapította, hogy a T.pvt. 8. § (2) bekezdés a) pontja alapján a rendelkező részben idézett reklámállítások közül a kedvezményekkel kapcsolatos állítások és a verhetetlen jelző az áru ára tekintetében valótlan tény állításának, az „akár 5 Ft” tartalmú kijelentések az áru ára tekintetében valós tény megtévesztésre alkalmas módon történő állításának minősült.

Megtévesztő Malév-reklámok

A Versenytanács 2007. március 27-i tárgyalásán megállapította, hogy a Malév Zrt. a 2004 és 2006 közötti időszakban marketingkommunikációs tevékenysége során többször megtévesztette a fogyasztókat. A légitársaság nem megfelelő módon tájékoztatott az általa kínált utazási szolgáltatások ellenértékéért fizetendő összegéről, az alapidíjhoz kapcsolódó díjtelekről. A jogsértés miatt a Malév 30 millió forint bírság megfizetésére köteles.

A Versenytanács határozatában megállapította, hogy a potenciális fogyasztók döntéseire hatást gyakorolnak a légitársaságok hirdetései. Ha a tájékoztatás nem megfelelő, az ügyfelek csak a fizetéskor szembesülhetnek azzal, hogy a reklámban hirdettettnél többbe kerül az utazás. A repülőre való felszállás előtt repülőtéri illetéket, jegykiállítási díjat vagy egyéb jogcímen felszámolt összeget is fizetni kell, így a végösszeg a hirdetésben szereplő ár többszörösére is rúghat.

A Malév ellen indított versenyfelügyeleti eljárás során kiderült, hogy a légitársaság 2004. márciusi „Időben kezdje el a nyaralást” című kampánya során a rádióban és az írott sajtóban, a 2004-es

„Őszi árárció” keretében a sajtóban, az ugyancsak 2004-ben lebonyolított „Tanulj meg integetni” kampány során a rádióban, a televízióban, a sajtóban és óriásplakátokon, a 2005-ös „Kids go free” kampánya során a rádióban és végezetül a 2005-ös „Vele, nem vele” kampányával a rádióban és az óriásplakátokon közzétett reklámjaival a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított. Ezen túl a GVH megállapította, hogy a légitársaság a „Páratlan árak, páratlan városok” banner kampányában a páratlan jelző használatával ugyancsak versenyjogsértést követett el. Ezeket meghaladóan a versenyhatóság az eljárást megszüntette.

A rádióban elhangzott reklámok közül a Versenytanács szerint azok voltak jogsértőek, amelyek csak az akciós alapdíjat ismertették; a hirdetésben közölt összeg fejében ugyanis nem utazhat az ügyfél. Jogellenesek voltak azok a reklámok is, amelyekből nem derült ki, hogy az akciós utakon milyen feltételekkel lehet kedvezményes áron utazni. A versenyhatóság szerint a versenytörvénybe ütköznek azok a rádiós hirdetések, amelyekben nem a fogyasztók számára legkedvezőbb, vagyis az oda-vissza útra vonatkozó árat jelölték meg. Az újsághirdetések vizsgálatánál a GVH az apró betűs részeket is a tájékoztatás részeként kezelte, hiszen azok statikus formában elérhetőek és megfelelő méretűek voltak. A nyomtatott sajtóban megjelent Malév-hirdetések közül csak azokat minősítette a GVH jogsértőnek, amelyek megtévesztők voltak így

például nem szerepelt bennük a ténylegesen fizetendő díj vagy az egyéb költségek mértéke.

A GVH az óriásplakáton elhelyezett reklámoknál azt vizsgálta, hogy a főüzenet körültekintően van-e megfogalmazva, hiszen az apró betűs részek tájékoztatásban betöltött szerepe az ilyen hirdetéseknel elhanyagolható. A Malév jogszerűtlenül használta egyik kampányában a páratlan jelzőt is, hiszen az ilyen szövegű hirdetésekkel érintett időszakban az ő árainál jóval kedvezőbb ajánlatok is voltak a légi személyszállítási piacon. A bírság összegének meghatározásakor a GVH a Malév reklámköltségeit vette alapul; tekintetbe vette, hogy a jogsértő reklámok hány alkalommal jelentek meg, mennyi ideig voltak láthatóak és mekkora fogyasztói körhöz juthattak el.

Nem „tök jók” az Opel-reklámok

A Versenytanács 2007. április 16-i tárgyalásán megállapította, hogy a General Motors Southeast Europe Kft. tavaly őszszel sugárzott rádiós reklámjaival a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított. A jogsértés miatt a

vállalkozásnak 20 millió forint bírságot kell fizetnie.

Az eljárás alá vont vállalkozás 2006 szeptemberében az Opel 15. születésnapi akciójára, valamint a 2006 novemberében szervezett „Tök jó Opel-napok” akciójára hívta fel rádiós reklámok segítségével a fogyasztók figyelmét.

A GVH az első esetben kifogásolta, hogy a rádiós reklám elhallgatta, hogy a központi 15 százalékos kedvezmény csak lízingkonstrukció választása esetén vehető igénybe, miközben a vevőknek csak kisebbik hányada dönt ezen értékesítési módszer mellett.

A két hónappal későbbi „Tök jó Opel-napok” akció esetében a rádióreklám azon része minősült a fogyasztók megtévesztésére alkalmasnak, amely szerint „már 14 990 Ft-tól gazdag felszereltségű, téli gumis, tök jó Opelhez” lehet jutni. Eközben az akcióhoz kapcsolódó szórólapon is szerepelt, hogy ez csak az első 12 hónapra érvényes, ezt követően jelentősen megemelkedik a havi törlesztőrészlet mértéke. Ezzel az eljárás alá vont a valóságosnál sokkal kedvezőbb színben tüntette fel az akciós konstrukciót.

A bírság összegének meghatározása során a reklámok költségeit vette alapul a GVH. Súlyosbító körülményként értékelte a rendszeres, igen kedvező akciók által sugallt pozitív imázs kialakítását. Ezzel szemben jelentős enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy a vásárlói döntés meghozatala előtt, a dealernél megkaphatta a vásárló a teljes és valós tájékoztatást.

Nem lesz több epizód: véglegesen elvesztették a pert a mozik

A Legfelsőbb Bíróság a 2007. április 25-én tartott tárgyalásán hozott ítéletében fenntartotta hatályában a Fővárosi Ítéltábla szinte napra pontosan egy évvel korábbi ítéletét. Mint arról korábban beszámoltunk, a GVH, a Fővárosi Bíróság, majd a Fővárosi Ítéltábla is megállapította, hogy a Budapest Film Kft., az Intercom Rt., a Ster Century Magyarország Kft. és az UCICE Kft. a verseny törvény által szigorúan tilalmazott összehangolt magatartást tanúsítottak, amikor a Mammut, az Eurocenter, a Lurdy Ház, a Duna Plaza, a Campona, a Westend, és a MOM Park bevásárló központokban az általuk üzemeltetett mozikban 2002. április 25-én mozi-jegy árakat egységesen, ugyanolyan összeggel emelték meg.

A GVH által korábban lefolytatott versenyfelügyeleti eljárás¹ tárgya annak megállapítása volt, hogy a vállalkozások által 2002. április 25-én egyöntetűen végrehajtott mozi-jegy-áremelés a versenyjog által szigorúan tilalmazott összehangolt magatartásnak minősül-e. A GVH-nak abban kellett állást foglalnia, hogy a kifogásolt magatartás a piacon érvényesülő külső körülmények kizárólagos hatásának volt-e tulajdonítható, vagy az csak a Budapest Film, az Intercom, a Ster Century és az UCICE versenyjogsértő összehangolt magatartásának eredménye volt.

A bizonyítékok között szerepelt az a tény, hogy a vállalkozások üzleti terveiben számos részadat azonossága vagy hasonlósága volt megállapítható, illetve, hogy a korábbi esetekben a vállalkozások nem egyszerre emelték árakat, hanem árkövető magatartást folytattak, azaz a piacon megjelenő magasabb versenytársi árát követték leghamarabb egy hét elmúltával. A külső, gazdasági jellegű körülmények hiányát támasztotta alá, hogy volt olyan, a piacon tevékenykedő verseny-

társ, amely – az áremelésre kínálgató 2002. április 25-i lehetőséget kihagyva – egyáltalán nem emelte árát. Az is bizonyítékul szolgált, hogy a Budapest Film és az Intercom képviselői az áremelés lehetőségével kapcsolatban két ízben is telefonbeszélgetést folytattak egymással, amelyek versenykorlátozásra való alkalmassága nyilatkozataikból, valamint egy további írásbeli bizonyítékból körvonalazható volt.

A GVH 2002. november 17-én hozott határozatában a vállalkozások összehangolt magatartásáért a Budapest Film Kft.-re 37 millió Ft, az Intercom Rt.-re 83 millió Ft, a Ster Century Magyarország Kft.-re és az UCICE Kft.-re egyetemlegesen 83 millió Ft versenyfelügyeleti bírságot szabott ki.

Útakadály: elhalasztotta a Fővárosi Ítéltábla az autópálya-tárgyalást

A 2007. április 25-én tartott tárgyaláson a Strabag jogi képviselője előzetes döntéshozatal kezdeményezése iránti kérelmet nyújtott be a Fővárosi Ítéltáblához. A kérelemben foglalt kérdés arra irányult, hogy a GVH eljárása megfelel-e a 17/62-es, illetve az 1/2003-as tanácsi rendeletben foglaltaknak, vagyis összeegyeztethető-e a magyar Tpv. versenyfelügyeleti eljárására vonatkozó szabályainak azon értelmezése a – nemzeti versenyjog jogharmonizációs alapjául szolgáló – közösségi joggal, mely szerint lehetőség van arra, hogy a tagállami versenyhatóság olyan információkra alapozva állapítsa meg egy vállalkozás versenyjogi felelősségét, amelyeket egy eltérő céllal indított eljárásban előzetes értesítés nélküli helyszíni vizsgálat során szerzett be?

A Fővárosi Ítéltábla alaptalannak tartotta a kérelmet, így elutasította azt. Az indokolásában kifejtette, hogy a csatlakozást megelőzően indult versenyfelügyeleti eljárás jogszerűségének megítéléséhez nem szükséges, hogy az Európai Bíróság értelmezze a közösségi jogot. Hivatkozott továbbá az Ítéltábla a BH 2006/215. számú eseti döntésre, mely szerint a csatlakozást követően indult perben a bíróság nem fordulhat az Európai Bírósághoz előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezve akkor, ha a kereset alapjául szolgáló tényállás az uniós csatlakozásunkat megelőzően keletkezett². Mivel a perbeli jogvita tényállása csatlakozás előtti, így az Ítéltábla szerint az Európai Bíróságnak nincs hatásköre.

Tekintettel ugyanakkor arra, hogy az elutasító végzés ellen fellebbezésnek van helye, az Ítéltábla elhalasztotta a tárgyalást addig, amíg a Legfelsőbb Bíróság nem dönt az esetleges jogorvoslati kérelmekről.

Tekintettel ugyanakkor arra, hogy az elutasító végzés ellen fellebbezésnek van helye, az Ítéltábla elhalasztotta a tárgyalást addig, amíg a Legfelsőbb Bíróság nem dönt az esetleges jogorvoslati kérelmekről.

Mégis jogsértő volt a Coverex reklámozása

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Vj-86/2004/26. számú határozatában megállapította, hogy az EGIS Gyógyszergyár Rt. az általa forgalmazott Coverex gyógyszerkészítmény 2003–2004. évi reklámozása során gyógyszerismertetőiben a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított azáltal, hogy a gyógyszernek a törzskönyvében nem szereplő – a szív- és érrendszeri betegségek megelőzésére vonatkozó – hatást tulajdonított, ezért vele szemben 100 millió Ft bírságot szabott ki.

Az EGIS Coverex gyógyszerének reklámkampánya során olyan orvostájékoztató anyagokat jelentetett meg, amelyekben előbb a PROGRESS, majd az EUROPA vizsgálatok prevenciók hatására vonatkozó eredményeit kapcsolta össze a Coverex gyógyszerrel. Ezt követően a reklámkampány intenzív szakaszában az EUROPA vizsgálat eredményeit a gyógyszer alkalmazhatóságára vonatkozóan, egyértelműen annak új, prevenciók hatásának igazolásaként jelentette meg annak ellenére, hogy a Coverex gyógyszer alkalmazási előírataiban nem szerepelt szív- és érrendszeri betegségek megelőzésére vonatkozó törzskönyvezett indikáció. A GVH el-

¹ Vj-70/2002

² Lásd e körben az Európai Bíróság C-302/04. számú ügyben hozott döntését.

sődlegesen és alapvetően az EGIS által megvalósított magatartás közvetlen körülményeiből (a reklámanyagokból) feltárt közvetlen információk, valamint az eljárás alá vont előadása alapján alakította ki álláspontját.

A GVH 2004. október 9-én meghozott határozata ellen az EGIS 2004. december 16-án keresetet terjesztett elő a Fővárosi Bíróságnál. Az elsőfokú bíróság 2006. június 8-án hozott ítéletében hatályon kívül helyezte a GVH határozatát és új eljárás lefolytatására kötelezte, mert megítélése szerint a határozat ténykérdésekben megalapozatlannak bizonyult.

Az elsőfokú bíróság elfogadta a határozat azon érvelését, hogy a gyógyszer törzskönyvi indikációinak feltüntetése ellenére az azzal összefonódó preventív hatást reklámozó szövegkörnyezet együttesen megteveszthette az orvosokat abban a tekintetben, hogy nem tudták beazonosítani a gyógyszer tényleges törzskönyvezett hatásait. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor indoklásában kifejtette, hogy a perbeli promóciós anyagok az adott speciális, professzionális közegben elfogadott jelentését az EGIS, a GVH és a bíróság sem képes megítélni, mert ahhoz különleges szakértelem szükséges, amely kizárólag a GVH által is alkalmazott szakmára kiterjedő, megbízható, reprezentatív és szakmailag kifogástalan közvélemény-kutatás lefolytatása útján lehetséges. Az elsőfokú bíróság iránymutatása értelmében a megismételt eljárás során szükség szerint szakértők, és akár az EGIS illetve szakértői bevonásával, véleményük kikérésével és a jelen perben beszerzett szakértői vélemény figyelembevételével a GVH-nak el kell döntenie, hogy az időmúlás figyelembevételével lefolytatható-e egy újabb közvélemény-kutatás abban a kérdésben, hogy az EGIS 2003–2004. években lefolytatott reklámkampánya milyen hatást gyakorolt a professzionális fogyasztókra. Az elsőfokú bíróság szerint, amennyiben a GVH úgy ítéli meg, hogy a közvélemény-kutatás nem ismételtető meg, akkor az eljárást meg kell szüntetnie.

A GVH fellebbezte az elsőfokú bíróság ítéletét. Fellebbezésében kiemelte, hogy az orvosok, mint professzionális fogyasztók esetében a versenyjogi védelem mércéje szigorúbb, amely szigorúság kétirányú, hiszen a gyógyszerpiacon bekövetkező megtevesztés kockázata súlyosabb következményekkel járhat, mint más piacokon. A GVH nem fogadta el az elsőfokú bíróság azon érvelését, hogy kizárólag akkor valósulhat meg a versenyjogi sé-

relem, ha a professzionális fogyasztói kör esetében a megtevesztés ténylegesen megvalósult. A hatályos törvényi szabályozás értelmében a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása bármilyen, a megtevesztésre objektíve alkalmas tájékoztatással megvalósulhat és nincsen olyan jogszabályi rendelkezés, amely a professzionális fogyasztói kör esetében másként határozná meg a jogsértés körülményeit és feltételeit.

A GVH nem fogadta el az elsőfokú bíróság azon álláspontját sem, mely szerint az EGIS promóciójának általános tartalmát kizárólag közvélemény-kutatás alapján lehetne értékelni, hiszen ez ellentmond a Ket. (Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény) alapján érvényesülő szabad bizonyítás rendszerének. A GVH fellebbezésében kifejtette, hogy elsődlegesen az

EGIS által megvalósított magatartás körülményeiből indult ki. A közvélemény-kutatás, mint bizonyítási eszköz vonatkozásában kifejtette, hogy a jelen ügyben azt a célt szolgálta, hogy általános képet adjon egy adott fogyasztói rétegnek az érintett termékekről történő tájékozódása, a gyógyszerismertetőkből található információkról alkotott véleménye tekintetében. A GVH nem tartotta elfogadhatónak az igazságügyi szakértői vélemény ítéleti összefoglalóját és az abból levont következtetéseket sem.

A Fővárosi Ítéltábla – 2007. április 18-án hozott ítéletében – oly módon változtatta meg az elsőfokú bíróság ítéletét, hogy az EGIS keresetét teljes mértékben elutasította. Az Ítéltábla arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság az ügy megítélése szempontjából releváns tényeket helyesen tárta fel, azonban abból téves következtetésre jutott. Indoklásában kiemelte, hogy a Tpv. 8. § (2) bekezdése értelmében – legyen akár átlagos, akár professzionális a fogyasztói kör – versenyjogi tilalomba ütközik a tájékoztatás, ha alkalmas a megtevesztésre. A megtevesztésnek nem kell realizálódni, elegendő, ha annak a lehetsége fennáll.

A másodfokú bíróság szerint az EGIS esetleges jogsértésének vizsgálatához nem volt feltétlenül szükséges a közvélemény-kutatás, de nem járt el helytelenül a GVH, amikor a perbeli professzionális fogyasztói kör általános szokásainak megismerése, feltárása tekintetében elvégeztette azt. Az Ítéltábla egyetértett a GVH-val abban, hogy az elsőfokú bíróság téves következtetéseket vont le az igazságügyi szakértői véleményből. A másodfokú bíróság szerint az igazságügyi szakértő véleménye egyértelműen rögzíti, hogy a közvélemény-kutatás során használt kérdőív első része, amely az orvosoknak a gyógyszerekkel kapcsolatos informálódására, véleményük kialakítására és magatartására vonatkozott, valamint a kutatás értékelése is megfelelt a szakmai követelményeknek.

Mindezek alapján az Ítéltábla a közvélemény-kutatás adatai egy részének (első rész) a felhasználására és az abból való következtetések levonására nem látott akadályt. Összességében az Ítéltábla úgy értékelte, hogy a gyógyszerreklámok önmagukban alkalmasak a professzionális fogyasztói döntések befolyásolására. A közvélemény-kutatás második (a Coverex gyógyszerrel kapcsolatos ismeretekre koncentrált) részével kapcsolatban arra a következtetésre jutott a másodfokú bíróság, hogy a hatósági eljárásban felhasználni kívánt kutatási eredmények alapján szolgáló felmérés esetén valóban egy átlagosnál magasabb szakmai színvonal az elvárható, amely mentes mindenféle befolyástól és az objektív adatszolgáltatást biztosítja.

A Fővárosi Ítéltábla az EGIS reklámtevékenységének vizsgálatával kapcsolatban leszögezte: a Coverex termék „megelőző hatású” reklámozásakor 2003–2004. év során az EGIS több jogszabályi előírást megsértett, így eljárása nem minősülhet tisztességesnek. A másodfokú bíróság utalt arra, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely a GVH számára kötelezően előírta volna az OGYI állásfoglalásának bekérését, illetve annak figyelembevételét.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság igazoltnak találta, hogy az EGIS tisztességtelenül és a professzionális fogyasztók befolyásolására alkalmas módon adott tájékoztatást Coverex gyógyszerének lényeges tulajdonságáról, amely magatartásával megsértette a Tpv. 8. § (2) bekezdésnek a) pontját.

Az ítélet nem jogerős.

Versenypolitikai szeminárium a ROK rendezésében

Az OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ (ROK) 2007. április 17–26. között rendezte meg első kéthetes szemináriumát „Versenypolitika” témakörben. A szeminárium lehetőséget teremtett arra, hogy a versenyjog körébe tartozó valamennyi kérdés napirendre kerüljön, de a képzés széles spektrumát mutatta, hogy az előadásokban a versenyjogi témák mögött álló versenypolitikai háttér is szemléletesen megjelent.

A szeminárium kiemelkedően sikeres volt mind a résztvevők mind pedig az előadók visszajelzései alapján. A kéthetes szeminárium több szempontból is újdonsággal szolgált a ROK által eddig szervezett eseményekhez képest. Újdonságnak számít, hogy az eddigi 4-5 napos képzések helyett két hét állt a résztvevők és előadók rendelkezésére a témák alaposabb körbejárására. Ezen túlmenően a ROK munkájába bevont kelet-, dél- és közép-európai országok¹ mellett más országok versenyhatóságaitól is érkeztek résztve-

vők, így például Észtországból, Kirgizisztánból, Lettországból és Litvániából.

Az OECD Versenyügyi Divíziójában a kéthetes versenypolitikai szeminárium felelőse dr. Kenneth Danger, aki korábban a koreai regionális oktatási központ munkáját menedzselte, azt megelőzően pedig az USA Igazságügyi Minisztériumának Antitröszt részlegénél dolgozott közgazdászként.

A kéthetes szeminárium elsősorban a résztvevők által bemutatott esettanulmányok köre épült. Az esettanulmányok összefonódások, erőfölényes magatartások és az áröngzés témakörében hoztak gyakorlati példákat a részt vevő országok versenyhatóságainak munkájából. Az esettanulmányok bemutatását követően az előadók felvázolták az adott téma elméleti hátterét, melynek alapján megoldásokat, javaslatokat nyújtottak az egyes esetek megvitatásakor.

Az első héten fúziók és felvásárlások témakörben Sabine Zigelski (Bundes-kartellamt) tartott előadást a fúziókontroll főbb elemeiről, valamint Kenneth Danger (OECD) a piaci részesedés meghatározásáról. Az erőfölénnyel való visszaélés kérdéskörének áttekintését az erőfölény meghatározásával Szakadát László a GVH

Versenytanácsának tagja indította el, majd előadás hangzott el a piaci erő definiálásáról erőfölényes esetekben. David Elliott, a PWC-szakértő tanácsadója az erőfölénnyel való visszaélés tesztjeit mutatta be. A témát Theodore Gebhard (FTC USA) feltételek és kötelezettségvállalások, valamint szankciók erőfölénnyel való visszaélések esetén témájú előadása zárta. Végezetül a vertikális korlátozások kérdésköre került terítékre David Elliott (PWC) prezentációja során.

A második hét során az előadók elsősorban kartellkérdéseket és a horizontális megállapodások témakörét taglalták. Kenneth Danger (OECD) vázolta a kartellek közvetlen bizonyíték hiányában történő bizonyítását. Az USA Igazságügyi Minisztériumát képviselő Jonathan Epstein a jogszolgáltatás akadályozásának eseteivel ismertette meg a hallgatóságot. Glykeria Demataki (Európai Bizottság) a kartellek és a szakmai szervezetek tevékenységének kapcsolatát és az ezzel összefüggésben felmerülő kérdéseket tárta a résztvevők elé. Az olasz versenyhatóságtól érkező előadó, Alessandra Tonazzi pedig a közös üzleti vállalkozások és a kartellek közötti hasonlóságokat és különbségeket járta körbe. A kéthetes programot

¹ Albánia, Azerbajdzsán, Belarusz, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Grúzia, Horvátország, Macedónia, Moldova, Montenegro, Orosz Föderáció, Örményország, Románia, Szerbia, Ukrajna

ismét az erőfölénnyel való visszaélés témakörében tartott előadások zárták. Kovács Csaba a GVH Versenypolitikai Irodájának vezetője a túlzó árazás és az erőfölényben lévő vállalatok egyéb árazási technikáit mutatta be, valamint ismertette az erőfölénnyel való visszaélés eseteit a postai szektorban.

E kéthetes esettanulmány-szeminárium kitűnő lehetőséget teremtett arra, hogy a résztvevők valós eseteket dolgozzanak fel a versenyfelügyeleti kérdések tükrében. A gyakorlati szemlélet kialakítását, hasznos algoritmusok átvételét és alkalmazását is célul tűzte ki a szeminárium. Az esemény alkalmat nyújtott a részt vevő versenyhatóságoknak olyan kérdések megvitatására, amelyek jellemzően és aktuálisan előfordulnak ezen országok versenyfelügyeleti gyakorlatában. A résztvevők a tapasztalatcsere mellett a nemzetközileg elismert előadók meglátásaival is gazdagodhattak.

A Versenykultúra Központ hírei

A Versenytükrök korábbi számaiból már ismert Versenykultúra Központ (VKK), a GVH versenykultúra-fejlesztésért felelős szervezeti egységének legfrissebb hírei:

A VKK a munkatervében meghatározott célok elérését saját tevékenységével, és a versenykultúra fejlesztésében és terjesztésében részt vevő más szervezetek szakmai és anyagi támogatásával törekszik megvalósítani, elsősorban kiépített pályázatadási rendszerén keresztül. A pályázatadási rendszer keretében a megfelelő (szakmailag megalapozott és reális költségtervvel rendelkező) programot kidolgozó pályázók négy pályázati kiírás alapján nyerhettek támogatást a versenykultúra fejlesztésével, terjesztésével kapcsolatos tevékenységükhöz. (Előzményeket lásd a Versenytükrök 2007. márciusi számában.)

A VKK tevékenységét és pályázati lehetőségeit folyamatosan fokozott figyelem és érdeklődés kíséri. A munkatársak számos írásbeli és telefonos megkeresésre válaszoltak, a pályázati kiírások időtartama alatt a GVH-hoz közel 80 pályázat érkezett be, összesen mintegy 300 millió forint pályázati igénnyel. A pályázatok nagy száma miatt a VKK-nak sokszor komoly megfontolást igénylő feladata volt eldönteni, mely pályázatokat támogatja. Az elbírált és támogatott pályázatok közül

több program, többek között a Társadalmi Unió „Kontroll” című magazinja válogatáskötetének elkészítése és a „Kontroll – Fogyasztóvédelmi Magazin” című tévésorozat DVD formában történő megjelenítése, az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület jubileumi fogyasztóvédelmi konferenciájának vagy a Szövetség az Elektronikus Kereskedelemért szakmai programjának megrendezése, két fiatal kutató külföldi szakmai rendezvényeken való részvétele már sikeresen megvalósult. Tekintettel a különböző versenyjogi, versenypolitikai, illetve piacelméleti kutatások támogatására szolgáló (VKK/4/2006. és VKK/5/2006. sz.) kiírások hosszabb időigényére, a már megvalósult, illetve befejezés előtt álló projektek döntően a szakmai rendezvények szervezéséhez (VKK/3/2006. sz.), valamint a fogyasztóvédelemmel és versenykultúraterjesztéssel foglalkozó szervezetek támogatásához (VKK/7/2006. sz.) szolgáló kiírásokhoz kapcsolódnak.

A pályázatok eloszlása: a beérkezett pályázatok közül a legnagyobb népszerűségnek – a korábbi tendenciával ellentétben – a versenyjogi-versenypolitikai és piacelméleti kutatásokra lehetőséget biztosító (4. és 5. sz.) kiírások bizonyultak, de nagy számban érkeztek a fogyasztóvédelemmel, a fogyasztói kultúra fejlesztésé-

vel foglalkozó civil szervezetek munkájához támogatást nyújtó (7. sz.) felhívásra is pályázatok. A szakmai rendezvények szervezésére, illetve az ilyen rendezvényeken való részvétel támogatására vonatkozó (3. sz.) felhívásra elenyésző számú pályázat érkezett. A pályázók zöme továbbra is a piackutatásra szakosodott gazdasági társaságok, egyetemek, valamint különböző nonprofit szervezetek és alapítványok közül került ki. Kevés számban magánszemélyek is nyújtottak be pályázatokat. A korábbi tendencia folytatódott abban a tekintetben, hogy számos pályázó egyidejűleg több pályázatot is benyújtott, amelynek a lehetőségét a VKK felhívásai nem zárták ki. Ennek ellenére a VKK a pályázatok elbírálása során ügyelt arra, hogy a pályázaton elnyerhető támogatási összegek ne koncentrálódjanak egy-egy pályázónál, illetve a támogatás a versenykultúra fejlesztésében és terjesztésében részt vállaló személyek és szervezetek minél szélesebb köréhez eljusson.

A Versenykultúra Központ a pályázati lehetőségeket március 1-jével fel függesztette. Ismételt megnyitásokra előreláthatólag néhány hónap múlva, szeptemberben lehet számítani. Erről a VKK a honlapon ad majd tájékoztatást.

A 2007. május 30-ig elbírált pályázatok közül a VKK az alábbi kedvezményezettekkel kötött támogatási szerződést, illetve folyamatban van a szerződés aláírása:

Kedvezményezett neve	Támogatott program rövid leírása	Támogatás összege (Ft)	Támogatási szerződés megkötésének dátuma	Megvalósítás határideje
Társadalmi Unió	„A KONTROLL” országos fogyasztóvédelmi magazin 2005/2006. évi válogatáskötetének elkészítése, valamint a „KONTROLL - Fogyasztóvédelmi Magazin” című tévésorozat DVD formájában történő megjelentetése	3 000 000	2007. 01. 16.	2007. 03. 01.
Századvég Alapítvány	Internetes könyvtérképesítés és a hazai könyvpiac	7 000 000	2007. 01. 22.	2007. 06. 15.
Századvég Alapítvány	E-business és a fapados légitársaságok	7 700 000	2007. 01. 22.	2007. 07. 10.
Nagy Csongor István	Kártérítési perek lehetősége a GVH jogsértést megállapító döntéseivel érintett ügyekben című tanulmány elkészítése	744 000	2007. 01. 31.	2007. 03. 31.
Nordex Kft. (Dialóg Campus Kiadó)	Az Infokommunikáció és Jog című folyóirat 2007. évi működésének biztosítása és továbbfejlesztése	3 200 000	2007. 02. 06.	2007. 12. 07.
Bakó Barna	A Kedvezményezett részvételének támogatása a 'The Industrial Organisation Society' által szervezett '5th Annual International Industrial Organisation Conference' elnevezésű rendezvényen 2007. április 13-15. között a Georgia Southern University-n (Savannah, Georgia, Egyesült Államok).	305 000	2007. 02. 20.	2007. 06. 30.
Budapesti Corvinus Egyetem	Szakkönyv beszerzés a Budapesti Corvinus Egyetem Mikroökonómiai Tanszékének könyvtára számára, a tanszékhez kapcsolódóan működő piacelemző szakirány szakirodalmi támogatása érdekében	300 000	2007. 03. 02.	2007. 04. 30. (mód.: 06. 30.)
Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete	DUE Tallózó újság és DUE rádióverseny és fogyasztóvédelmi témájú működtetése, szakmai pályázat megvalósítása, szakmai előadás szervezése	3 000 000	2007. 03. 12.	2007. 12. 07.
Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület	2007. március 20-21-én kétnapos fogyasztóvédelmi és versenyjogi konferencia szervezése	2 000 000	2007. 03. 19.	2007. 04. 15.
Koltay Gábor	A Kedvezményezett részvételének támogatása a TRANSP-OR, the Transport and Mobility Laboratory (EPFL) által Lausanne-ban 2007. március 25. és 29. között szervezett mesterkurzuson	363 000	2007. 03. 20.	2007. 06. 30.
Közgazdasági Szemle Alapítvány	Versenypolitika tárgyú cikksorozat megjelentetése a Kedvezményezett kiadásában megjelenő Közgazdasági Szemle című folyóiratban 12 iv terjedelemben	3 000 000	2007. 04. 03.	2007. 11. 30.
Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete	Nemzetközi összehasonlító elemzés és összegző tanulmány készítése a bankok hitel-információs rendszeréről, az információgyűjtésről és a bankok közötti információmegosztás gyakorlatáról	7 000 000	2007. 04. 04.	2007. 11. 30.
Pannon Egyetem	Összekapcsolási díjak szabályozásának vizsgálata a telekommunikációs szolgáltatások piacán	5 000 000	2007. 04. 13.	2007. 11. 30.
Szövetség az Elektronikus Kereskedelemért	Szakmai konferencia szervezése 2007. 04. 17-én „Hol a határ - E-kereskedelemmel Európába” címmel	420 000	2007. 04. 16.	2007. 05. 15.
Banki Hitel Károsultjainak Egyesülete	Két konferenciából álló rendezvénysorozat a pénzügyi kultúra fejlesztése érdekében a pénzügyi tanácsadók képzése révén, majd a rendezvényeken elhangzottak közzététele a Kedvezményezett honlapján	2 000 000	2007. 04. 19.	2007. 07. 31.
Magyar Nyugdíjasok Egyesületeinek Országos Szövetsége	Fogyasztóvédelmi információk megjelentetése a Nyugdíjasok Lapjában és a Kedvezményezett három megyei tagszervezete által kiadott havi lapokban (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Nyugdíjasélet; Hajdú-Bihar megye: Nyugdíjas Híradó; Győr-Moson-Sopron megye: Kisalföldi Ősz).	2 000 000	2007. 04. 24.	2007. 11. 30.
Bölcskei Vanda, Molnár Zoltán	A bírságok kiszabásában érvényesített közgazdasági elvek vizsgálata a külföldi versenyhatóságok gyakorlatában	845 000	2007. 04. 26.	2007. 07. 31.
Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület	Két konferenciából álló rendezvénysorozat „Esélyegyenlőség a textil- és a ruhaipari szektor piaci versenyében?” címmel 2007. május 17-én, illetve október 4-én.	1 600 000	2007. 04. 27.	2007. 11. 15.
GKI Gazdaságkutató Zrt.	Verseny és versenyképesség - ágazati nézőpontból	6 715 000	2007. 05. 08.	2007. 10. 31.
Európa Fórum Alapítvány	A verseny és versenyképesség kapcsolata a magyar élelmiszeriparban	6 700 000	2007. 05. 14.	2007. 10. 31.
ICEG European Center Kutató és Tanácsadó Kft.	Ártételek Magyarország és az EU tagállamok piacai között	9 500 000	2007. 05. 15.	2008. 02. 29.
Pénzügykutató Zrt.	Banki nyereségességi modell felállítás	9 800 000	2007. 05. 18.	2008. 02. 29.
Pénzügykutató Zrt.	A versenyt korlátozó állami támogatások, kiemelten az állami piacteremtés szerepének feltárása a „nemzeti bajnokok” létrehozásában, és az ezt szolgáló egyedi döntések, valamint intézményesült eljárások hatásának vizsgálata a versenyszabályozás feltételrendszerére	9 600 000	2007. 05. 18.	2008. 02. 29.
Molnár József	A reklámoknak a fogyasztói kereslet rugalmasságára és a piaci versenyre gyakorolt hatásának az elemzése	10 000 000	2007. 05. 25.	2008. 06. 30.
Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Alapítvány	A médiakoncentráció szabályozásának vizsgálata	9 500 000	folyamatban	
Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület	A Kosár Magazin weboldalának megvalósítása, illetve az OFE-hoz beérkező panaszok rendezése és elemzése	3 000 000	folyamatban	
Tudatos Vásárlók Egyesülete	A Tudatos Vásárló magazin megjelentetése, a TudatosVásárló.hu internetes portál és a személyes tanácsadó tevékenység működtetése	3 000 000	folyamatban	
Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetsége	Oktatási tematika aktualizálása, kiegészítése versenyjogi kérdésekkel, ez alapján fogyasztóvédelmi előadássorozat megtartása és békéltető testületi kiadvány aktualizálása	3 000 000	folyamatban	
Széchenyi István Egyetem	A magyar gazdasági környezet versenyszempontú vizsgálata, a versenyt leginkább gátló intézményi és jogi tényezők azonosítása érdekében	3 000 000	folyamatban	
Gazdaságtudományi Társaság	„Az etika mint versenyelőny” - kutatási projekt	6 500 000	folyamatban	
Gazdaságtudományi Társaság	Kutatás a hálózati kommunikáció kialakulása és működése sajátosságainak vizsgálatára	5 000 000	folyamatban	

A modellválasztás aktuális kérdései az egészségügyben, különös tekintettel a versenyre

A Gazdasági Versenyhivatal az állam egészségügyi ellátás biztosításában betöltött szerepének újragondolását a társadalom jólétének hosszú távú fenntarthatósága és javítása szempontjából tartja fontos döntési kérdésnek.

Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy

- mind a betegek és az egészségügyi szolgáltatók,
- mind az ügyfelek és az egészségbiztosító(k),
- mind az egészségbiztosító(k) és az egészségügyi szolgáltatók közötti,
- mind pedig az államnak a piaci szereplőkhöz való viszonyában

nagyon sok olyan piaci, és/vagy szabályozási kudarcral illetve sajátossággal kell megküzdeni, melyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni a piac lehetséges ösztönző szerepének kihasználhatósága vagy az állam célszerű és hatásos szerepvállalási módjainak végiggondolása során.

A Gazdasági Versenyhivatal az egészségügy területén nem táplál illúziókat a verseny lehetséges szerepét illetően. Úgy gondoljuk, hogy ezen a piacon az államnak hosszú távon tulajdonosként és szabályozóként is nagyon fontos funkciói, feladatai vannak. Naivitás azt feltételezni, hogy amennyiben az állam jólétet akar biztosítani a polgárainak, akkor érdemben csökkentheti a szerepvállalását. Az állam csupán a részvételének formáját, módját és tartalmát változtathatja. Például tulajdonosi szerepvállalását csökkentheti, vagy átterthet az adminisztratív eszközök alkalmazásáról a piaci elemeket is felhasználó regulációra: Minden ilyen esetben azonban tartalmilag is át kell alakítani, és intézményileg is lényegesen meg kell erősíteni az állam szabályozási elkötelezettségét, szakértelmét, és a piac felügyeletét. Először kell szabályozni és az intézményi feltételeket megteremteni, utána lehet piacosítani. A fordított sorrend a feltétlenül szükségesnél nagyobb veszteségeket okozhat a társadalomnak.

A piacsabályozási jellegű megoldások más ismereteket, más intézményeket is igényelnek az állam részéről. Addig, amíg az állam szabályozási és piacfelügyeleti jel-

legű felkészültsége gyenge, a szabályozási beavatkozások koherenciája hiányzik, a tulajdonosi és adminisztratív jellegű állami megoldások feladása várhatóan nem vezet el a fogyasztói jólét szempontjából várt pozitív eredményekhez.

Az elmúlt hónapokban a verseny, mint ösztönző, kihasználásának szükségességében általános egyetértés látszik kialakulni az egészségügy területén. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezeken a piacokon számos körülmény nehezítheti a verseny hasznos funkcióinak érvényre jutását.

Ma az egészségügyi szolgáltatók közötti versenyt számos korlát akadályozza. Különösen az alábbiakat – mint az állam közreműködése, illetve annak hiánya által generált versenykorlátozó elemeket – kell kiemelni:

- erősek a jogi szabályozásból adódó strukturális korlátok (csak jellemzően állami tervezés alapján, adminisztratív módon meghatározott kapacitások – háziorvosi praxisok, járóbeteg óraszámok, kórházi ágyszámok és teljesítmény volumen korlát – keretei között köthet finanszírozási szerződést az OEP),

- nincsen árverseny a szolgáltatók között (állam által meghatározott fix finanszírozási ráták alapján kapnak ellentételezést a szolgáltatásukért a gyógyítók),

- nincsen mért és látható minőségi verseny, gyenge és hiányos még a minimálisan elvárt minőség ellenőrzése is,

- a domináns – költségvetési szervi – működési formában nincs érdemi gazdálkodási kockázat, hiányzik a csődvészély, a tulajdonosi ellenőrzés gyenge,

- a rendszer fogyasztói szükségletekhez való igazodása lassú, a finanszírozott ellátások tartalmi változásának nincs szabályozott eljárásrendje (a „kódok” köre és tartalma nem definiált, a be- és kikerülés átláthatósága hiányzik).

Amennyiben nem lenne ilyen az állami közreműködés, akkor is objektív, az egészségügyi szolgáltatási piacokat jellemző sajátosságokkal számolni kellene:

- Az egészségügyi szolgáltatási piacokat – különböző mértékben, de – jellemzi az,

hogy nehéz mérni a teljesítményt és a minőséget, és/vagy a piacok megtámadhatósága általában nem könnyű.

- Az egészségügyi szolgáltatások iránti kereslet jellegéből következően a piacok jellemzően lokálisak, még ha egyes ellátásfajtáktól függően különböző méretűek is ezek a földrajzi területek. Ebből következően számos szolgáltatáspiacra jellemző a földrajzi monopolhelyzethez közeli állapot.

- A betegségek komplexitása miatt erős az együttműködési, koordinációs kényszer a vertikális lánc szintjei, továbbá a különböző szakmai szolgáltatási tevékenységet végzők között. Erős tehát az ösztönözöttség mind a horizontális, mind a vertikális – versenykorlátozó célú és/vagy hatású – koordinációra.

- Magas az információs aszimmetria szintje a szolgáltató és a fogyasztók között.

- Információszerzési és feldolgozási problémák vannak a fogyasztók részéről.

Az elmúlt hónapokban a költségvetési konszolidáció szorításában hozott fiskális (teljesítményvolumen korlát) és a monopolizáció fokát növelő intézkedések (kórházi kapacitásszűkítés), valamint a változatlanul fennmaradó (fix, nem költségfedező árak, fejlesztési döntések átláthatatlansága), vagy megerősödő (beutalási rend szigorítása) restriktív állami beavatkozások az egészségügyi szolgáltatók közötti verseny lehetséges szintjét tovább csökkentették. Az ilyen szabályozási beavatkozások alkalmazása nem kedvez sem a szolgáltatók közötti versenynek, sem egy esetleges biztosítási piacnyitásnak. Ha ugyanis a szolgáltatók piaci hatalma, földrajzi és szakmai domináns piaci helyzete, a kötött kapacitás, a teljesítménykorlát, szigorúbban szabályozott betegút és az árfixálás rendszere révén fennmarad, akkor a vevők számának szaporítása – lásd biztosítói verseny – éppen az államnak, illetve egyetlen finanszírozójának a monopolpozíciót kiegyenlítő vevői erejét iktatja ki a piacról. Ez pedig hosszabb távon sokkal inkább az egészségügyi szolgáltatások minőségének romlásához, a szolgáltatási teljesítmény csökkenéséhez, mintsem javulásához vezethet.

Az egy- és több biztosítóról szóló vita az egészségügy szabályozási problémahalmazának túlzott leegyszerűsítése. Nem a lényegről szól, de még csak nem is ragadja meg jól a lényegét. A vevők (a biztosítók) versenye nem alkalmas az eladók (egészségügyi szolgáltatók) versenyének helyettesítésére, pótlására.

Koherens, a piac sajátosságait és törvényszerűségeit, az állam felkészültségét is figyelembe vevő megoldások szükségesek. Ahhoz, hogy a versenytől várt előnyök bekövetkezessenek, először a szolgáltatói verseny körülményeit – több és célzottabb versenybarát, illetve fogyasztóvédelmi szabállyal – szükséges megváltoztatni. A piac kínálati oldalán, az egészségügyi szolgáltatások piacán szükséges először a piac megnyitása, a verseny körülményeinek javítása, s csak ezt követheti a vevők közötti verseny feltételeinek megteremtése. Ott, és ahol egyáltalán indokolt és lehetséges, mert minden olyan egészségügyi szolgáltatási területen, ahol a piac célszerű állapota a monopolhelyzet fennmaradása, fenntartása, ott a biztosítói kiegyenlítő vevői erő* hasznos szerepet tud betölteni a monopolhelyzettel való visszaélés megakadályozásában is.

Az eladói monopólium veszélyesebb a fogyasztói jólét szempontjából, mint a vevői hatalom, a monopszónium. Amennyiben a szolgáltatói verseny körülményeinek javítására megvan az elszántság, s a tulajdonos állam megfelelően képes ösztönözni az egyetlen társadalombiztosítója menedzsmentjét, s egy szakmailag felkészült felügyelet hatásos versenyfelügyeletet képes gyakorolni e monopszónium vásárlói magatartása felett, úgy a jelenlegi körülmények között célszerű először ezeket az intézkedéseket meghozni.

Fontos tehát az intézkedések sorrendje és ütemezése! A kínálati, egészségügyi szolgáltatói verseny erősítése nélkül nem látható a vevői, biztosítói verseny megteremtésének valódi értelme.

Egy, a társadalombiztosítási alapcsomagra is kiterjedő esetleges biztosítási piacnyitás, mint első intézkedés, hibának vé-

lelmezhető. A jelenleg rendelkezésre álló állami felkészültség (szabályozói ismeret és kapacitás, valamint gyakorlott intézményrendszer hiánya) mellett az egészségbiztosítási piac kudarcának (kockázati szelekció) léte, és küszöbölésének garantálása túlzott költségeket és egyúttal kockázatot jelentene a társadalom számára. Megjegyzendő, hogy ennek a piackudarcnak a kiküszöbölése meggyőzően még sehol sem sikerült.

A Gazdasági Versenyhivatal az egészségügyi szolgáltatási piacokon támogatja inkább a verseny körülményeinek javítását, e piacok – akár fokozatos – megnyitását a verseny előtt. Ezzel párhuzamosan szükség lenne az antitröszt jellegű versenyjogi elvek és beavatkozási lehetőségek (fűzőkontroll, erőfölénnyel való visszaélés tilalma, versenykorlátozó megállapodások felügyelete), piacfelügyeleti funkciók jogi és intézményi feltételeinek megteremtésére, egészségügyi szolgáltatási piacokon történő alkalmazására is. Ennek feltételei ma nem adóttak sem a speciális piacfelügyeleti hatóság, az Egészségbiztosítási Felügyelet számára, sem a GVH, mint általános hatáskörű versenyhatóság számára.

A mai szabályozási körülmények között az egészségügyi szektor domináns szereplői, az egészségügyi intézmények jellemzően költségvetési szervek, melyek támogatásként tartják számon a szolgáltatásaiért az OEP-től kapott ellenértéket. A finanszírozási díjakban („kód- és pontértékekben”) nincsen fedezet az amortizációra. Az infrastruktúra és az eszközpark megújítása külön forrásokból (jellemzően állami költségvetési céltámogatások, köztu-

lajdonosi külön juttatások) történt. Az intézmények esetleges veszteséges gazdálkodása nem vezet csődökhöz, kórházbezárásokhoz. Az intézményeknek nincsen közvetlen ráhatása az árakra, a kibocsátásuk is korlátozást szenved, a kapacitásukat is állami döntések befolyásolják. Így, a mai versenyjogi szabályok alapján a kórházakat, rendelőintézeteket kevéssé lehet olyan vállalatoknak tekinteni, melyek saját kockázataikra döntenek és gazdálkodnak. Tekintettel azonban arra, hogy e szervezetek végezhetnek piaci tevékenységeket is, a versenyjog hatálya alá tartozásuk nem zárható ki.

A biztosítás területén az állami szerepvállalás átalakítására kellene inkább a figyelmet fordítani. Fontos, hogy a jogszabályok átláthatóságot garantáljanak az állami szervek döntései felett. Számos piaci tranzakciós jellegű beavatkozás esetén indokolt a döntési kompetencia átadása a közhatalmi szervektől a biztosító számára (az egyetlen társadalombiztosító kaphasson valódi vevői döntési jogköröket) oly módon, hogy az Egészségbiztosítási Felügyelet gyakoroljon felügyeletet, legalább a visszaélések megakadályozását célzó kontrollt a biztosító felett. Szükségesek emellett olyan tartalmú felügyeleti feladatok és jogkörök biztosítása is, melyek a célszerűségi és hatékonysági szempontot is kezelni tudják.

(A Gazdasági Versenyhivatal részletes elemzése a témáról megtalálható a GVH honlapján www.gvh.hu)

Torjárné Amberger Teréz

* A kiegyenlítő vevői erőn a vevőnek az eladóval szemben érvényesíthető alkupozícióját kell érteni, amely a vevő méretéből, az eladó által neki tulajdonított jelentőségéből adódik. Ilyen helyzet áll fenn, ha a finanszírozó – amennyiben a szolgáltató megemelné árait, vagy a szolgáltatása minőségét vagy egyéb feltételeit más módon rontaná – hihetően tud azzal fenyegetni, hogy elősegíti a versenytársak terjesztését vagy piacralépését például azzal, hogy potenciális piacra lépőt nagy megrendelések adásával piacra lépésre készíteti.

Transzatlanti párbeszéd Londonban

A londoni *British Institute of International Comparative Law (BIICL)* május 1–2. között tartotta soron következő, a transzatlanti-dialógus fontosságát hangsúlyozó konferenciáját.

A konferenciát szervező Philip Marsden által irányított versenypolitikai panel azt a kérdést járta körbe, hogy a versenyhátrány és a fogyasztói jólét csökkenése között automatikus kapcsolat áll-e fenn, mit nevezünk versenyhátránynak, hogyan lehet azt bizonyítani. Egy másik panelben ennek kapcsán az amerikai *Department of Justice*-t képviselő Masoudi kifejtette, hogy ők nem csak egyszerűen a versenyen esett kárt, hanem a fogyasztói jólét csökkenését tartják szem előtt. Arra a kérdésre, hogy a Bush korszakban miért nem volt egyetlen ügyük sem, ahol monopolizáció miatt indított volna az Igazságügyi Minisztérium eljárást, azt felelte, hogy nem találtak olyan problémát, ami megérte volna a fáradságot. A panelben szembeállításra került az „ugyanolyan hatékony versenytárs” és a fogyasztói jólét teszt, mondván, hogy kivételesen előfordulhat, hogy egy kevésbé hatékony versenytárs is képes lehet az erőfölénye ára-

zását kordában tartani (azaz kizorítása jogsértővé nyilvánítandó a fogyasztói jólét teszt alapján).

Az *Office of Fair Trading (OFT)* elnöke beszédjéből kiemelendő, hogy ők is belekóstoltak az építőiparba, tucatjával tárták fel az újabb és újabb tenderkardelleket. A *private enforcement* témájában az OFT egy vaskos vitaanyagot tett korábban közzé: a szerepét a közérdekű jogalkalmazás kiegészítésében látják, nem szeretnék, ha az USA-ban látott módon „túlburjánzana”. Hangsúlyozta a fontosságát, hogy jól kombinálják munkájukban a piacvizsgálatot az antitörzszt eljárásokkal, illetve az antitörzszt jogot a fogyasztóvédelemmel. EPIC néven külön részleget hoztak létre a panaszok fogadására, a belőlük indítható ügyek „priorálására”. Számításaik szerint költségvetésük mintegy ötszörösét kitevő előnyöket hoznak a fogyasztóknak.

Konkrét jogesetként a Bizottság *Tomra* döntése került megvitatásra. Úgy tűnik, hogy a Bizottság határozata nem aratott osztatlan sikert az angol közvéleményben, a jelen levő A. Majumdar (*RBB Economics*) és a bizottsági pozíciót védő Maier-Rigaud között éles szakmai vita ala-

kult ki. A Bizottságot lényegében az a kritika éri, hogy beéri pusztán a piaclezáró hatás bizonyításával, s nem folytat bizonyítást arra nézve, hogy ezzel hogyan, miért csökken a fogyasztói jólét. A fogyasztói érdekeknek hangot adó *Which?* közgazdász képviselője szintén kétségeinek adott hangot, nem értvén, hogy adott esetben az egyes cégeket ért hátrány hogyan fordul át fogyasztói jólét csökkenésbe: nem látta bizonyítottnak, hogy a *Tomra* kedvezmény rendszere miatt bárki is elhagyta volna a piacot, ha mégis, az a kedvezmények miatt szorult-e ki, volt-e a kedvezmény létezése miatt sikertelen belépés, illetve miért rossz a fogyasztónak a monopolizálás egy nem túl magas belépési korlátokkal jellemzett piacon (pl. maguk az áruházak is beléphetnének a piacra)? Peter Freeman, a *Competition Commission* elnöke elmondta, azt vélelmezik, hogy a vevőt sújtó hátrány a fogyasztóra is kihat. A törvényük külön fogalmat tartalmaz a fogyasztói hátrányokról, így azt nem nekik kell „definiálni”.

Terítékre került az ágazati vizsgálatok kérdésköre is. E téren az angol *Competition Commission* egyedülálló lehetőségekkel rendelkezik: ha úgy találják, hogy egy piacon a verseny nem működik megfelelően, akkor rendkívül széles körű intézkedésekre jogosultak, így pl. szerkezeti változásokat is végrehajthatnak (pl. vállalat feldarabolása). Jelenleg befejezéséhez közeledik a kiskereskedelem kérdéseit vizsgáló eljárásuk, illetve vizsgálják az OFT kérése alapján a londoni repülőterek piaci magatartását, amely végén akár sor kerülhet a Heathrow és a Gatwick közös BAA tulajdonának megszüntetésére is. A két reptér ugyanis nem versenyez egymással, a díjak magasak, a szolgáltatás színvonala alacsony.

Részvétel az *Industrial Organization Society* konferenciáján

Az *Industrial Organization Society* idei éves konferenciáját április 13–15. között tartotta az Egyesült Államokbeli, a kivételesen rendezettnak tartott parkjairól híres Savannahban. Az immáron ötödik alkalommal megtartott konferencia úgy szer-

vezettségét illetően, mint a benyújtott, illetve bemutatott kutatási eredmények tekintetében joggal tekinthető a piacszerkezeti kutatások egyik legalapvetőbb fórumának. Több mint ötszáz, a piacszerkezeti kutatási témák teljes vertikumát szín-

te összességében reprezentáló pályázó cikk közül a háromnapos konferencián háromszázat prezentáltak a szekciók keretében.

A különböző kutatási kérdések eredményeinek bemutatására szolgáló szekci-

ók között minden résztvevő saját ízlésének, illetve érdeklődésének megfelelően válogathatott a kifejezetten elméleti vonatkozású munkáktól kezdődően az empirikus eredményeket taglaló szekciók munkájáig, lett-égyen szó akár piacelméleti vonatkozásról, akár valamely konkrét iparág vállalatainak stratégiai magatartásáról, illetve annak szabályozási kérdéseiről.

Szemléletes volt az egyes üléseken résztvevő közönség számaránya, melyből még ha torzítottan is, az érdeklődő az épp releváns kutatási kérdésekre vonatkozó következtetéseket vonhatott le. Ilyen, nagy érdeklődésre számot tartó témakörnek minősült ez évben – márcsak az aktuális szabályozói dilemmák következtében is ért-

hető módon – a vertikális kizárás témakörre, a kétoldalú piacok elemzése, a trösztellenes szabályozás empirikus kutatásai, illetve az internetes árazás és aukcióelmélet, de tegyük hozzá a telekommunikációs iparághoz kapcsolódó szabályozási, árazási kérdésekkel foglalkozó szekciókat, csakúgy mint az információelmélettel foglalkozó kutatásokat is¹.

Beszédes a szerzők hovatartozásának megoszlása, melynek alapján a piacszerkezeti kutatások eredményeinek felmutatásában egyértelműen az észak-amerikai kutatók domináns szerepére következtethetünk. A bemutatott cikkek 85 százaléka származott észak-amerikai kutatók tollából. Az európai kutatók többsége egyébként a hálózatos iparágakkal (azon belül is

a szélessávú piaccal), a stratégiai vonatkozású technológiafejlesztéssel kapcsolatos cikkeket prezentáltak, illetve az engedékenységi politika kérdéskörében mutattak be eredményeket.

Végül hangsúlyozandó az a felbecsülhetetlen érték, amelyet egy valamely kutatási terület eredményeinek elsődleges közzétételére szolgáló konferencia az aktuális, nemzetközileg relevánsnak tartott kutatási kérdések vonatkozásában nyújtani tud. Ennek következtében minden fiatal kutatót csak biztatni tudok a hasonló fórumokon való részvétellelre.

A kutató – Bakó Barna – részvételét a konferencián a Versenykultúra Központ támogatta.

¹ A cikkek összessége letölthető a konferencia honlapjáról (<http://ceps.georgiasouthern.edu/conted/IIOC2007conference.html>)

GVH-tanácsadás a moldovai versenyhatóság felépítéséhez

Egy Taiex szakértői program keretében a GVH-t érte az a megfizető felkérés, hogy a tapasztalataival segítse a moldovai versenyhatóság megszervezését.

Bár a moldovai versenyjog 2000-ből datálódik (1103-XIV. számú, 2000. június 30-i törvény „a verseny védelméről”), a végrehajtó szervezet felállítására csak 2007 februárjában került sor. A versenyhivatal 41 fős létszámkerettel rendelkezik, jelenleg még mintegy 24 fős gárda tevékenykedik a versenyjog alkalmazásának moldovai megalapozásán. Az indulás nehézségeinek az áthidalását szolgálja, hogy a hatóság két munkatársa áprilisban meglátogatta a cseh és az észt versenyhivatalt, május 14–17. között pedig a Gazdasági Versenyhivatal egy munkatársa – Sári József, a nemzetközi iroda vezetője – látogathatott el Kisinyovba. A látogatás módot adott rá, hogy a teljes moldovai versenyhivatali szakértői stáb előtt ismertté váljanak a Gazdasági Versenyhivatal megalakításának korai tapasztalatai, a GVH szervezetének a kialakítása során mérlegelt szempontok, a magyar hatóság tevékenysége, a kezdeti problémák és azok megoldása, az európai jogharmonizáció keretében tett lépések, és persze mód

nyílt néhány aktuális szakmai kérdés megvitatására is.

A moldovai versenyhatóság munkatársai valóban a „hőskorszak” periódusát élik át, a megalakulás erős anyagi

korlátok mellett megy végbe. A hivatal számítógépes támogatottsága meglehetősen szerény, és éppen a látogatás idején került sor arra, hogy a – többségében otthonról hozott saját tulajdo-

nú – számítógépek internetes kapcsolatot is kaphattak. A problémákat nagymértékben pótolja a munkatársak lelkesedése, lendülete, munkakedve és a valamennyi munkatársra jellemző kivételesen jó közvetlen kollegiális kapcsolat.

A konzultációnak nagy figyelmet szenteltek, számos releváns kérdés hangzott el, és ennek során a magyar szakértő is betekintést nyerhetett a moldovai versenyjog rejtelseibe. Moldova is kötött az EU-val partnerségi és társulási megállapodást^{17/a}, amely keretében a korábbi magyar társulási megállapodáshoz hasonlitos jogharmonizációs kötelezettség terheli a moldovai jogalkotókat. Az első impressziók alapján erősen valószínűsíthető, hogy a versenykorlátozó megállapodások kapcsán és a vállalatok védekezési joga tekintetében alaposan át kell majd gondolni a moldovai versenyszabályokat. A megfelelő munkatársak megtalálása, a versenyhatóság szervezetének a kialakítása, a belső sza-

bályok megalkotása és a jogalkalmazási tevékenység beindítása mellett komoly feladatot jelent majd még, hogy a moldovai versenyhatóság lesz felelős az állami támogatások ellenőrzéséért is. Mi-

vel erre vonatkozó szabályokkal még egyáltalán nem rendelkeznek, a közeljövő feladata lesz az állami támogatásokra vonatkozó nemzeti szabályozás kidolgozása is.

^{17/a} <http://ec.europa.eu/comm/competition/international/bilateral/moldova.html>

Kishírek a nagyvilágból

Neelie Kroes, az EU versenypolitikai biztosa egy brüsszeli versenyjogi konferencián a kartellvizsgálatokkal és a magánjogi keresetekkel kapcsolatos szabályok módosításának tervét körvonalazta. Mint ahogy azt a biztos asszony mondta: „Azt akarom, hogy a kartellezők olyan barátságatlannak lássák a jövőjüket, amennyire az csak lehetséges.” Javaslati egyfelől egy gyorsított eljárás létrehozását célozzák hozzásegítve a Bizottságot, hogy képes legyen az engedékenységi kérelmek nagy száma miatt egyre növekvő ügyhátralékát leküzdeni, másfelől pedig annak elősegítését, hogy növekedhessen a magánjogi keresetek jelentősége. Megjegyezte ennek kapcsán, hogy az amerikai és európai kártérítési rendszerek néhány vonása nem összeegyeztethető, és az európai rendszernek az európai tapasztalatokra és jogelvekre kell támaszkodnia. A biztos asszony külön kiemelte, hogy nem támogatja az amerikai rendszerben ismeretes, sem a jogsértések mindegyikére vonatkozó háromszoros kártérítés, sem pe-

dig az ún. az *op-out class action* intézményét (ez utóbbi eset egy egyedi magánszemély keresetindítási lehetőségét jelenti, be nem azonosított személyek csoportja nevében).

Az Európai Bíróság helybenhagyta a Bizottság határozatát, amelyben 6,8 millió eurós bírságot szabott ki a British Airways-re (BA), mert az visszaélt erőfölényével. A jogsértő magatartás egy jutalomrendszer felállításával valóult meg, mely arra ösztönözte az utazásszervezőket, hogy a BA-t előnyben részesítsék a versenytársai hátrányára a repülőjegy-értékesítés során. A Bíróság ítéletében kimondta, hogy az ilyen jutalomrendszer akkor is visszaélő lehet, ha nem egyezik meg pontosan a korábbi ítéletekben már elmarasztalt hűségkedvezményekkel.

A **Bizottság** indoklással ellátott véleményét küldött a cseh államnak az EK-Szerződés megsértésére vonatkozó eljá-

rás második lépéseként, amelyben a tagállam versenyjogának módosítására szólított fel, hogy az összhangba kerüljön az EK-jog rendelkezéseivel. A Bizottság szerint a cseh versenytörvény akadályozza a cseh versenyhivatalt az EK Sz. 81. és 82. cikkének hatékony alkalmazásában a távközlési szektorban, mivel a versenytörvény alkalmazhatósága kizárt az olyan magatartások tekintetében, amelyek a telekommunikációs szabályozást sértik. Ez ellentétes a közösségi joggal, mivel az a versenyjog és az ex-ante szabályozás párhuzamos alkalmazásáról rendelkezik.

A brit versenyhatóság (Office of Fair Trading – OFT) bejelentette, hogy mélyreható vizsgálatot indít a kiskereskedelmi banki piac árára vonatkozóan, amelyet a folyószámlákkal kapcsolatos esetleges tisztességtelen díjakra vonatkozó ágazati vizsgálat fog kísérni. Az OFT szerint komoly aggodalmak merülnek fel a folyószámlákkal kapcsolatos díjakra vonatkozóan, amely

további kérdéseket is felvet a bank-szektorban lévő verseny és az árazás átláthatósága tekintetében. A Gazdasági Versenyhivatal 2007. február 7-én indított ágazati vizsgálatot a lakossági és kisvállalati bankpiacon, hogy megismerje és értékelje a bankváltással kapcsolatos folyamatokat.

A Bizottság kifogásközlést küldött a legnagyobb hanglemezkidó vállalatoknak és az Apple-nek az egyes vállalatok és Apple között létrejött megállapodásokra vonatkozóan, melyek területi alapon korlátozzák a zeneértékesítést, illetve vásárlást. Jelenleg a vásárlók csupán saját országukban vásárolhatnak az iTunes online zeneboltokban (a iTunes a hitelkártyaadatok alapján ellenőrzi a honosságot). Ezért korlátozva vannak azon választásaikban, hogy hol vegyenek zenét és ennek következtében abban, hogy milyen választékból és milyen áron. A Bizottság gyanúja szerint ezek a megállapodások sértik az EKSz. 81. cikkét. Steve Dowling az Apple szóvivője kifejtette, hogy cége egyesíteni kívánta az európai értékesítéseit egyetlen nagy áruházba, azonban a lemezkiadók nem engedélyezték az ehhez szükséges jogosultságokat.

A német versenyhatóság (Bundeskartellamt – BKA) élén 2007. április 1-jétől – Ulf Böge-t követően – Bernard Heitzer áll. A beiktatási ceremóniára Bonnban került sor Michael Glos német gazdasági miniszter és Neelie Kroes európai versenypolitikai biztos részvételével. Kinevezését megelőzően Bernard Heitzer 3 évig a Szövetségi Gazdasági és Export Hivatal elnöke volt. Ulf Böge 7 évnnyi elnökség után vonult vissza a BKA éléről.

A Bizottság 273,8 millió eurós bírságot szabott ki a Heineken, Grolsch és a Bavaria nevű holland sörgyárakra, mert azok a sörök árát rögzítő kartell működtetnek Hollandiában. A Stella Artois gyártója, az InBev csoport, szintén részt vett a kartellben, de miután információkat szolgáltatott a kartellel kapcsolatban a Bizottság engedékenységi programja alapján nem kapott bírságot. A legnagyobb összegű, mintegy 219,3 millió eurós bírságot a Heineken kapta, azonban mindhárom megbírságolt vállalkozás meg fogja támadni a Bizottsági határozatot. A bírságon felül az érintett vállalkozások ellen most kártérítési kéréseket indítanak a fogyasztói és a vendéglátóipari szervezetek.

A Bizottság által ez év januárjában megbírságolt vállalkozások közül hat bejelentette, hogy fellebbezni fog a határozat ellen. A Bizottsági határozat, kartellezés miatt, összesen 750 millió eurós bírságot szabott ki a gázzsigetelésű nagyfeszültségű elektromos kapcsolókat gyártó vállalkozásokra (ún. GIS-kartell). A fellebbezés benyújtását tervezők között van az a három japán vállalkozás is, melyek az európai piactól való távolmaradásukkal is segítették a kartell működését. A Gazdasági Versenyhivatal (ugyancsak engedékenységi kérelem alapján indult, és 2005 decemberében befejezett eljárásban) összesen 702 millió forint bírságot szabott ki a kartell résztvevőire, mert azok a magyar tendereken is összejátszottak egymással. (Hasonló párhuzamos eljárásra a jelenlegi szabályozás szerint már nem lenne lehetőség). Idetartozik, hogy a cseh versenyhatóság fenntartotta határozatát, melyben a GIS-kartellben részt vevő vállalkozásokra szabott ki bírságot, így megsemmisítette az érintett vállalkozások fellebbezését. Egyben megerősítette, hogy az érintett vállalkozások jogellenes árképzési magatartásokat tanúsítottak a gázzsigetelésű nagyfeszültségű elektromos kapcsolók piacán, emellett azonban kis mértékben csökkentette a kiszabott össz bírságot 979 millió koronáról (34,9 millió euró) 942 millió koronára (33,5 millió euró). Szintén idetartozik, hogy az új-zélandi versenyhatóság eljárást indított három európai vállalkozás ellen, amelyek kartellezése a hatóság feltételezése szerint érinthette az új-zélandi elektromos energetikai iparágat. Az érintett termék ez esetben is az elektromos hálózatban fellépő energiaingadozások kontrollálására alkalmazott gázzsigetelésű nagyfeszültségű elektromos kapcsolók.

A Schneider Electric 1,66 milliárd eurós kárigényt támasztott a Bizottsággal szemben, mivel az 2001-ben megtiltotta a Legrand-dal való összefonódását. Az Elsőfokú Bíróság később ugyan megsemmisítette a Bizottsági határozatot, de a Schneider állítása szerint az eljárás miatt az általa megszerzett Legrand sokat veszített értékéből és a Schneider-nek jelentős költségei merültek fel az elidegenítési kötelezettségből fakadóan. Ha az Elsőfokú Bíróság helyt ad a kártérítési igénynek, akkor ez lenne az első ilyen jellegű ítélet a koncentrációk területén, mely azért is

nagy jelentőségű, mert több hasonló ügy is van az EK bíróságok előtt (így pl. a szintén megtiltott Airtours/First Choice fúzió ügyében benyújtott kártérítési igény).

A francia versenyhatóság (Conseil de la Concurrence) kibocsátotta megújított engedékenységi közleményét, s így az első nemzeti versenyhivatal Európában, amelyik követi a Bizottságot az engedékenységi program megújításában. Az új közlemény célja, hogy nagyobb jogbiztonságot garantáljon a vállalkozások számára, azzal, hogy még inkább egyértelmű a bírság alóli teljes vagy részleges mentesség feltételeivel kapcsolatban. Emellett bevezetett egy, a Bizottsághoz hasonló markerrendszert.

A Bizottság április 24-én nyilvános konzultációra bocsátotta a fúziós eljárásokban alkalmazható korrekciós intézkedésekkel (remedies) kapcsolatos közleménytervezetét. A javasolt módosítások egy része a fúziós rendelet végrehajtási rendeletének átalakítását is igényelné. Az új közlemény adaptálná a jelenlegi iránymutatást a Bizottság által készített kiterjedt tanulmány fényében, amely a korrekciós intézkedések végrehajtását és hatékonyságát, az európai bíróságok újabb keletű ítéleteit és a fúziós rendeletet érinti. Az észrevételezésre két hónap áll rendelkezésre.

A brit versenyhatóság (Office of Fair Trading – OFT) bejelentette, hogy az angol építési iparágban tapasztalt kartellekkel kapcsolatos vizsgálatában olyan mennyiségű és minőségű bizonyíték gyűlt össze, hogy nem fog elfogadni további engedékenységi kérelmeket. Ehelyett azok a kartellben gyaníthatóan részt vett vállalkozások, amelyek eddig nem nyújtottak be engedékenységi kérelmeket, gyorsított eljárásban kaphatnak ajánlatot az OFT-től mérsékelt bírságra, amennyiben elismerik részvételüket a kartellben (és esetleg egyéb kiegészítő kötelezettségvállalásoknak is eleget tesznek). Az OFT állítása szerint ez a jelenlegi, az építési szektorban folytatott vizsgálata a valaha volt legnagyobb kartellvizsgálat az Egyesült Királyságban. A két éve folyó eljárásban az OFT 57 rajtaütést végzett, míg 37 vállalkozás jelentkezett engedékenységgért. Több ezer ajánlattételben történő összejátszásra derült fény, a tenderek összértéke mintegy 3 milliárd font (4,4 milliárd euró) volt.

Sükösd Péter

A mezőgazdasági termékek versenyjogi megítélése az Európai Közösség jogesetein keresztül

Megközelítésbeli eltérések figyelhetőek meg a mezőgazdasági termékekre vonatkozó magatartások versenyjogi megítélésében a közösségi, illetve a magyar jogalkalmazás között. Míg a korábbi tanulmány (Versenytükrő 2007. március) azt részletezte, hogy a hazai, mezőgazdasági szektorban történő versenykorlátozó megállapodásokkal kapcsolatos ügyekben a magyar Versenytanács milyen irányvonalat képvisel, addig ebben a tanulmányban a mezőgazdasági termékekre vonatkozó elsődleges, illetve másodlagos közösségi jogforrások bemutatásán túl az Európai Bizottság, az Elsőfokú Bíróság és az Európai Közösségek Bíróságának egyes közösségi jogesetekben alkalmazott megközelítését elemzem részletesebben.

Az Európai Unió keretén belül megvalósuló államközi együttműködés egyik legfontosabb területe a mezőgazdasági szektor. A közös agrárpolitika gondolata a második világháborút követően született meg, amikor a mezőgazdaság csak lassan kezdett magához térni a háború okozta sokkból. Azóta a CAP (Common Agricultural Policy – Közös Agrárpolitika) az unió (illetve jogelődje) egyik legjelentősebb politikájává vált, az EU mezőgazdasági termelése világviszonylatban is meghatározó jelentőségű. A 2004-ben csatlakozó országok szinte mindegyikében – így Magyarországon is – az EU-hoz hasonlóan stratégiai jelentőségű ágazat az agrárium.

Tanulmányomban azt igyekszem bemutatni, hogy a közös agrárpolitika és a zavartalan versenyt biztosító rendszer hogyan férnek meg egymás mellett az Európai Unión belül, miként biztosították a Közösségen belül a fenti két célkitűzés közötti esetleges ellentmondások megszüntetését és mennyire működött ez a rendszer eddig a jogesetekben.

1. A mezőgazdasági termékek meghatározása

Mindenekelőtt igen fontos annak meghatározása, hogy az EU joganyaga mit sorol a mezőgazdasági termékek fogalma alá.

Az Európai Közösség létrehozásáról szóló szerződés (továbbiakban: EKSz.) 32. cikkének (1) bekezdése úgy határozza meg a mezőgazdasági termékeket, mint „a termőföld, az állattenyésztés és a halászat termékeit, valamint az ezekhez a termékekhez közvetlenül kapcsolódó első feldolgozási szint termékeit”. A 32. cikk (3) bekezdése szerint a mezőgazdaságra vonatkozó rendelkezések hatálya alá tartozó termékeket a szerződéshez csatolt I. melléklet (korábban II. melléklet) sorolja fel 57 árucsoportra bontva.¹

Az Európai Közösségek Bizottságának (a továbbiakban: Bizottság) álláspontja szerint a 32. cikk (1) bekezdésében lefektetett definíció csak utaló jellegű, a kötő erejű definíció az EKSz. 32. cikkének (3) bekezdése cikkében található, amely a mezőgazdasági termékek körét a szerződéshez csatolt I. mellékletben található termékek körére szűkíti le. Az Európai Közösségek Bírósága (a továbbiakban: EKB) a 61/80. sz. Coöperatieve Stremsel-en Kleurselabriek kontra Bizottság ügyben² ezt megerősítve kimondta, hogy annak meghatározása, hogy egy termék beletartozik, vagy kívül esik-e a mezőgazdasági termékek körén, inkább annak függvénye, hogy benne van-e a fentebb említett I. mellékletben, mint annak, hogy belefér-e a 32. cikk (1) bekezdése által adott definíciójába.³

2. Az EKSz. mezőgazdaságra vonatkozó rendelkezései

Az EKSz. 3. cikkében lefektetett célkitűzések között egyaránt szerepel a közös agrárpolitika⁴ és a torzulásmentes versenyt biztosító rendszer⁵ létrehozása. A Szerződés megalkotói észlelvén azt, hogy a fenti két célkitűzés között kollízió lehet, megfogalmazták a 36. cikket, mely kimondja, hogy „a versenyszabályokról szóló fejezet rendelkezései a mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére csak olyan mértékben vonatkoznak, ahogyan azt a 33. cikkben megfogalmazott célkitűzések⁶ figyelembevételével a Tanács (...) meghatározza”.

Az EKSz. 32. cikke kimondja, hogy a mezőgazdasági termékek előállítására és forgalmazására is vonatkoznak a közös piac szabályai, valamint, hogy a közös piaci viszonyok kialakítására létre kell hozni a közös agrárpolitikát. A közös piacot irányító szabályok tehát elvileg a mezőgazdasági termékekre⁷ is vonatkoznak, a gyakorlatban azonban nem ez a helyzet.

Az EKSz. 34. cikke ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a 33. cikkben megfogalmazott célkitűzések elérése érdekében létre kell hozni „a mezőgazdasági piacok közös szervezését.” Ez a piacszervezés, az érintett terméktől függően közös versenyszabályok, a különböző nemzeti piaci rendtartások összehangolásának, vagy egy európai piaci

⁴ EKSz. 3. cikk (1) bekezdésének e) pontja

⁵ EKSz. 3. cikk (1) bekezdésének g) pontja

⁶ a) a mezőgazdasági termelékenység növelése a műszaki fejlődés előmozdításával, valamint a mezőgazdasági termelés ésszerű fejlesztésének és a termelési tényezők, így különösen a munkaerő lehető legjobb hasznosításának biztosításával;

b) a mezőgazdasági népesség megfelelő életszínvonalának biztosítása, különösen a mezőgazdaságban dolgozók egy főre jutó jövedelmének növelésével;

c) a piacok stabilizálása;

d) az ellátás hozzáférhetőségének biztosítása;

e) a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosítása.

⁷ Európai szintű agrárpiaci rendtartás mára már sok terméket érintően működik: ilyenek a gabona, olajos magvak, cukor, tej, marhahús, sertéshús, bor, zöldség-gyümölcs (friss és feldolgozott) például.

¹ Így többek között mezőgazdasági termékek az élő állatok, a hús, a tejtermékek, gabonafélék, nyers len, dohány stb.

² 61/80. sz. ügy, Coöperatieve Stremsel-en Kleurselabriek kontra Bizottság (EBHT 1981., 851. o.)

³ Bellamy & Child: European Community Law of Competition 4th Edition, London, Sweet & Maxwell 2001., 1201. o.

rendtartásnak a formáját öltheti. A 34. cikk (2) bekezdésében foglaltak szerint ugyanakkor a létrehozott közös piacszervezés a 33. cikkben megfogalmazott célkitűzések eléréséhez szükséges minden intézkedést magában foglalhat, így az árszabályozást, a különböző termékek előállításához és piaci értékesítéséhez nyújtott támogatást, raktározási és készletgazdálkodási szabályokat, valamint közös mechanizmust a behozatal és a kivitel stabilizálására. Mindezek az intézkedések azonban beleütközhetnek a kartelltilalmat megfogalmazó 81. cikk rendelkezéseibe, melynek (1) bekezdése kimondja, hogy „a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása (...)”.

Az EKSz. 36. cikke elismeri, hogy a mezőgazdaságra olyan speciális szabályok vonatkoznak, amelyeknek elsőbbsége van a Római Szerződés versenyjogi szabályaival szemben. A cikk széles beavatkozási lehetőséget biztosít a Tanácsnak azáltal, hogy az meghatározhatja, a versenyjogi szabályok milyen mértékben alkalmazhatóak a mezőgazdasági szektorra.⁸ Így a Szerződés felhatalmazása alapján a Tanács támogatás nyújtását engedélyezheti különösen szerkezeti vagy természeti feltételek miatt hátrányos helyzetben lévő üzemek védelméhez, illetve gazdaságfejlesztési programok keretében.

3. Másodlagos jogforrások: a 26. tanácsi rendelet⁹

Az EKSz. 37. cikkének (2) és (3) bekezdése jogalkotási felhatalmazást biztosít a Ta-

nács számára másodlagos jogforrások, valamint közös piacszerzési rendtartások elfogadására. A Tanács a jogkörét két módon gyakorolta: egyrészt a közös szervezetekre vonatkozó speciális szabályok módosítása és alkalmazásának kiterjesztése által, másrészt a 26. tanácsi rendelet megalkotásával, mely a Közöségi célkitűzések között fennálló ellentmondást oly módon oldotta fel, hogy ténylegesen alkalmazható szabályokat fektetett le a mezőgazdasági termékekre vonatkozóan.

A rendelet 1. cikkéből következik, hogy fő szabály szerint az EKSz. 81. cikke, valamint az annak végrehajtásáról szóló rendelkezések teljes egészében alkalmazhatók a mezőgazdasági termékek körére. Így – a 2. cikkben meghatározott kivételek fenntartásával – a Szerződés I. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek termeléséhez vagy kereskedelméhez kapcsolódó minden kartellt vagy gazdasági erőfölénnyel való visszaélést létrehozó megállapodásra, döntésre és összehangolt magatartásra alkalmazni kell a 81. cikket.

A rendelet 2. cikkének (1) bekezdése biztosítja a kivételeket a fenti szabály alól, mely szerint a kartelltilalmat nem kell alkalmazni az olyan megállapodásra, döntésre és összehangolt magatartásra, amely

a) a nemzeti piaci rendtartás lényeges részét képezi; vagy

b) szükséges a Szerződés 33. cikke rendelkezései célkitűzésének eléréséhez;

c) a termelők, termelői szervezetek megállapodására, döntéseire és összehangolt magatartására, vagy egyetlen tagállam termelői szervezeteire sem, ha azok érintettek a termelésben vagy az értékesítésben vagy a mezőgazdasági termékek tárolása, kezelése vagy feldolgozása célját szolgáló közös létesítmények használatában, amennyiben nem kötik ki azonos árak alkalmazását, és amennyiben a Bizottság megítélése szerint azok nem zárják ki a versenyt.

A rendelet 2. cikke csak az EKSz. 81. cikke alóli kivételekre vonatkozik és igen szigorúan értelmezte mind a Bizottság, mind az Elsőfokú Bíróság (a továbbiakban: EFB) és az EKB egyaránt.¹⁰ Ahhoz ugyanis, hogy egy megállapodásra, döntésre, vagy gyakorlatra a fenti kivételt jelentő cikket alkalmazni lehessen, azoknak egy olyan termékre kell vonatkoznuk, amely szerepel az I. mellékletben felsorolt

termékek között. Ebből következően egy vállalkozás sem hívhatja segítségül a rendeletben foglalt, mezőgazdasági termékekre vonatkozó kivételt jelentő cikkeket abban az esetben, ha az nem szerepel az I. mellékletben, még akkor sem, ha az a mellékletben szereplő termék szükséges és nélkülözhetetlen mellékterméke, segédanyaga.¹¹

Az EKSz. 82. cikke, a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma azonban teljes egészében alkalmazható a mezőgazdasági termékek körére.

4. Eljárási rend a 26. rendeletben

4.1. A BIZOTTSÁG SZEREPE A 26. RENDELET ÁLTAL BIZTOSÍTOTT ELJÁRÁSBAN

A 26. rendelet 2. cikkének (2) bekezdése alapján „a tagállamokkal folytatott konzultációt követően és a vállalkozások, vagy a vállalkozások társulásai, valamint minden természetes vagy jogi személy meghallgatása után – a Bíróság felülvizsgálatának fenntartásával – a Bizottság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik arra, hogy közzétételre kötelezett határozatában meghatározza, mely megállapodás, döntés és összehangolt magatartás (...)” teljesíti az előző bekezdésben nevesített valamely kivétel feltételeit.

A (3) bekezdés szerint a Bizottság saját hatáskörében, vagy egy tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságának, illetve egy érdekelt vállalkozásnak vagy vállalkozások társulásainak felkérésére végzi el a megállapítást.

Az a tény ugyanakkor, hogy egy vállalkozás megállapodásait valamelyik tagállami hatósághoz nyújtotta be, amely azt jóváhagyta, semmiben sem korlátozza a Bizottság számára 2. cikk (2) bekezdésében biztosított jogosítványt.¹² A Bizottságnak a fentiekben túl még ahhoz is joga van, hogy kivizsgáljon minden olyan megállapodást, amely vélhetően sérti az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdése cikkét, még akkor is, ha az mezőgazdasági termékekre vonatkozik.¹³

¹¹ Lásd a fenti 2. lábjegyzetben hivatkozott Coöperatieve Stremmel-ügyben hozott ítéletet, a 123/83 sz. Bureau national interprofessionnel du cognac (BNIC) kontra Guy Clair-ügyben 1985. január 30-án hozott ítéletet (EBHT 1985., 391. o.); a T-61/89. sz. Dansk Pelsdyravlforening-ügyben 1992. július 2-án hozott ítéletet (EBHT 1992., II-1931. o.); valamint a C-250/92. sz. Göttrup-Klim és társai Grovvareforeninger kontra Dansk Landbrugs Grovareselskab AmbA. ügyben 1994. december 15-én hozott ítéletet (EBHT 1994., I-5641. o.)

¹² Lásd a Bizottság 90/45/EGK számú határozatát (1989. december 19.) (IV/32.414 – Sugar beet) 23. o.

¹³ Lásd a 40/73. – 48/73., 50/73., 54/73. – 56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz. Coöperatieve Vereniging “Suiker Unie” UA és társai kontra Bizottság egyesített ügyben 1975. december 15-én hozott ítéletet (EBHT 1975., 1663. o.)

⁸ Lj. 3., 1200–1201. o.

⁹ Az egyes versenyszabályok mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére történő alkalmazásáról szóló 1962. április 4-i 26. tanácsi rendelet

¹⁰ T-70/92. és T-71/92. sz. ügyek, Florimex BV és Vereniging van Groothandelaren in Bloemwekerijprodukten kontra Bizottság (EBHT 1997., II-693. o.); a C-265/97P. sz. ügy, Coöperatieve Vereniging De Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer BA kontra Florimex BV (EBHT 2000., I-2061. o.), 94. bekezdés.

Ezt támasztja alá az is, hogy a Bizottság a Frubo-ügyben¹⁴ kimondta, hogy az az igény, hogy a Bizottság konzultációt folytasson a tagállamokkal, azt szükségtelen formások megtételére kötelezné. Így még abban az esetben is szükségtelennek ítélte a Bizottság a tagállamokkal folytatott konzultációt, ha a 26. rendelet nyújtotta mentesség egy adott, a mezőgazdasági termékek kereskedelmét érintő megállapodásra nézve kétséget kizáróan nem alkalmazható.

A Bizottság nincsen kötelezve a 26. rendelet 2. cikkének (2) bekezdésében meghatározott semmilyen konzultációra a tagállamokkal annak megállapításához, hogy az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdése alkalmazható-e az adott megállapodásra.

Ha a Bizottság megállapítja, hogy egy adott megállapodás megfelel a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében foglaltaknak, akkor erről nem kell szükségszerűen külön határozni. Abban az esetben viszont, ha a Bizottság ennek az ellenkezőjét állapítja meg, akkor azt megfelelő indokokkal kell alátámasztania.

4.2. A NEMZETI BÍRÓSÁGOK SZEREPE AZ ELJÁRÁSBAN

A fentiek alapján joggal fogalmazódhat meg bennünk a kérdés: a Bizottság ilyen széles eljárási jogosítványai mellett milyen szerep jut a nemzeti bíróságoknak a 26. rendelet által biztosított eljárásban?

Ha a Bizottság a 26. rendelet 2. cikkének (2) bekezdése alapján – a tagállamokkal folytatott konzultációt követően és a vállalkozások meghallgatása után – döntést hozott arra vonatkozóan, hogy egy adott megállapodás, döntés és összehangolt magatartás kielégíti-e az (1) bekezdés feltételeit, akkor ezt kell döntőnek tekinteni az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdése alkalmazásának kérdésében. Abban az esetben viszont, ha a Bizottság nem hoz döntést a fenti kérdésre vonatkozóan, akkor ez a feladat a nemzeti bíróságokra hárul. Az EKB kimondta, hogy amennyiben világos, hogy a vitatott szerződés nem felel meg az EKSz. 81. cikkének (3) bekezdésében foglalt kivételeknek, akkor a nemzeti bíróság azt semmisnek nyilváníthatja. Másrészt viszont ha az adott megállapodásra egyértelműen nem alkalmazható az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdése, akkor a nemzeti bíróságnak ennek megfelelően kell határozni.

Az EKB ugyanakkor a Dijkstra¹⁵ és az Oude Luttikhuis kontra Coberco ügyekben¹⁶ úgy találta, hogy a nemzeti bíróságok alkalmazhatják az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdését abban az esetben is, ha a Bizottság egyértelműen nem engedélyezné a 26. rendelet által biztosított kivételek alkalmazását.

Abban az esetben, ha egy adott megállapodás megítélése nem teljesen egyértelmű, mivel úgy tűnik, hogy arra az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdése alkalmazható, ugyanakkor beleeshet a 26. rendelet 2. cikk (1) bekezdésében foglalt, vagy az EKSz. 81. cikk (3) bekezdésébe foglalt kivételt jelentő feltételek körébe is, akkor a nemzeti bíróság felfüggesztheti az eljárást és átteheti az ügyet és az abban való döntéshozatal jogát a Bizottsághoz, vagy információt kérhet a Bizottságtól.

Az EKSz. 234. cikke (eredetileg a Római Szerződés 177. cikke) alapján a nemzeti bíróságoknak lehetőségük van arra, hogy – ha úgy ítélik meg, hogy ítéletük meghozatalához szükség van egy adott kérdés eldöntésére – kérjék az EKB-t, hogy hozzon döntést abban a kérdésben. Ha egy tagállam azon bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, akkor ezen bíróság köteles az EKB-hoz fordulni.

4.3. AZ 1/2003/EK RENDELET ÁLTAL BEVEZETETT FŐBB MÓDOSÍTÁSOK

Az 1/2003/EK Rendelet¹⁷ (a továbbiakban: 1/2003-as rendelet) annyiban módosította a 26. rendelet által meghatározott kizárólagos Bizottsági hatáskört, hogy – jóllehet a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételek teljesülésének megállapítása továbbra is kizárólagos Bizottsági hatáskör maradt – a nemzeti bíróságok és a tagállamok versenyhatóságainak jogköre kiszélesedett. Eszerint – ahogy azt az 1/2003-as rendelet 5. és 6. cikke kimondták – azok egyedi ügyekben alkalmazhatják a Szerződés 81. és 82. cikkét.

Fontos itt azonban megjegyezni, hogy mindez semmiben nem érinti a Bizottság 26. rendeletben meghatározott kizáróla-

gos hatáskörét, ugyanis az 1/2003-as rendelet alapján a továbbra is kizárólagos hatáskörrel rendelkezik arra vonatkozóan, hogy meghatározza, hogy mely mezőgazdasági termékre vonatkozó megállapodás felel meg a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételeknek.

Amennyiben ugyanakkor a Bizottság arra a következtetésre jutna, hogy az adott megállapodás nem elégíti ki a fenti feltételeket, akkor az 1/2003-as rendelet alapján joga van kivizsgálni minden olyan megállapodást, amely vélhetően sérti az EKSz. 81. cikkének (1) bekezdése cikkét, melynek következtében – ha saját eljárást indítana – a tagállamok versenyhatóságai automatikusan elveszítenék hatáskörüket.

Az 1/2003-as rendelet 10. cikke is fenntartott valamit a Bizottság számára biztosított jogkörből. Kimondta, hogy amennyiben a Közösségnek a Szerződés 81. és 82. cikkének alkalmazásához fűződő közérdeke azt kívánja, a saját kezdeményezésére eljáró Bizottság határozatával megállapíthatja, hogy a Szerződés 81. cikke nem alkalmazható egy adott megállapodásra, vállalkozások társulásainak döntésére vagy összehangolt magatartásra. Ennek indoka lehet, hogy a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek nem teljesülnek, vagy a Szerződés 81. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek. A fentebb részletezett, és a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételeket kielégítő megállapodások ebbe az utóbbi körbe is tartozhatnak.

5. A 26. rendelet viszonya az EKSz. 81. cikkéhez

Ha a 26. rendelet 2. cikk (1) bekezdésében meghatározott feltételek¹⁸ nem telje-

¹⁸ Az adott megállapodás, döntés és összehangolt magatartás: – a nemzeti piaci rendtartás lényeges részét képezi; – szükséges a Szerződés 33. cikke rendelkezései célkitűzésének eléréséhez és

– ha az olyan termelők, termelői szervezetek között jön létre, amelyek érintettek a termelésben vagy az értékesítésben vagy a mezőgazdasági termékek tárolása, kezelése vagy feldolgozása célját szolgáló közös létesítmények használatában, amennyiben nem kötik ki azonos árak alkalmazását, és amennyiben a Bizottság megítélése szerint azok nem zárják ki a versenyt.

¹⁴ A Bizottság 74/433/EGK számú határozata (1974. augusztus 29.) (IV/26.602-FRUBO), HL L 237., 16. o.

¹⁵ C-319/93., C-40/94. és C-224/94. sz. ügyek, Hendrik Evert Dijkstra kontra Friesland (Frico Domo) Coöperatie BA (EBHT 1995., I-4471. o.)

¹⁶ C-399/93. sz. ügy H. G. Oude Luttikhuis és társai kontra Verenigde Coöperatieve Melkindustrie Coberco BA. (EBHT 1995., I-4515. o.)

¹⁷ A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott verseny szabályok végrehajtásáról szóló 2002. december 16-i 1/2003/EK Tanácsi Rendelet

sülnek, akkor ennek egyenes következménye, hogy az EK Sz. 81. cikke teljes mértékben alkalmazandó az adott vállalkozások közötti megállapodások, vállalkozások társulásai által hozott döntések és összehangolt magatartások megítélésakor. Ebből következően egy mezőgazdasági termékeket érintő megállapodásra – ugyanúgy, mint minden egyéb termékre – vonatkozhatnak a 81. cikk (3) bekezdésében meghatározott mentesülési feltételek.

A Sicasov-ügyben¹⁹ a Francia Növénytermesztők Szövetsége által növénymagok (az EK Sz. I. mellékletébe tartozó termék) termesztésére és eladására vonatkozó általános szerződési feltételeket illetően a Bizottság úgy ítélte meg, hogy – jöhetnek azok az EK Sz. 85. (jelenleg 81.) cikk (1) bekezdésének tilalma alá tartoznának – azok megfelelnek az EK Sz. 85. (jelenleg: 81.) cikk (3) bekezdésében meghatározott követelményeknek, így a 17/62-es Tanácsi rendelet²⁰ 8. cikk (1) bekezdése alapján tíz évre mentesítette azokat. Ennek oka az volt, hogy a Bizottság úgy találta, hogy az általános szerződési feltételekben leírt célok nem szükségesek az EK Sz. 33. cikkében lefektetett célok megvalósításához, ebből következően nem esnek a 26. rendelet 2.c ikkének (1) bekezdésében lefektetett feltételek hatálya alá.

¹⁹ A Bizottság 1999/6/EK határozata (1998. december 12.) (IV/35.280 – Sicasov), (HL L 4., 27. o.). Ebben az ügyben a nemzeti növénytermesztők szövetségének engedélyezésre vonatkozó megállapodását nem tartották szükségesnek az EK Sz. 33. cikkében foglalt feltételek teljesüléséhez, ugyanis azok nem szerepeltek a vetőmagok piacának közös szervezéséről szóló 1971. október 26-i 2358/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott feltételek között.

²⁰ Az EK-Szerződés 85. és 86. cikkének végrehajtásáról szóló 1962. február 6-i 17/62/EGK Tanácsi rendelete (HL 1959-1962., 87. o.)

6. A 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kivételek

6.1. NEMZETI PIACI RENDTARTÁS

A 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdése szerint a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdését nem kell alkalmazni az olyan megállapodásra, döntésre és összehangolt magatartásra, amely a nemzeti piaci rendtartás lényeges részét képezi.

Az EU területén nemzeti agrárrendtartások csak akkor maradnak fenn, ha még nem hoztak létre közös piaci szervezeteket. Ha ugyanis egyes piacokon még működik nemzeti agrárpiaci rendtartás, de már közös piaci rendtartás is van, akkor a közösséget érintő ügyekben az európai a mértékadó. Ilyen esetekben az EKB nagyon szűk lehetőséget biztosít a nemzeti törvényhozás számára. 1967-re azonban a legtöbb mezőgazdasági termékre vonatkozóan már léteztek tanácsi rendeletekben lefektetett közös piaci szervezetek, melyek létrejötte esetén viszont már a nemzeti piaci szervezetek nem vehetőek figyelembe.²¹ A Bizottság ezt az előírást határozataiban szigorúan értelmezte. Következésképp a 26. rendelet előírása csak a fennmaradt területeken érvényesül, például a burgonya esetében, amely az EK Sz. I. mellékletében szereplő termékként még nem része a közös piaci szervezetnek, vagy olyan területeken, ahol a közös szervezet lehetővé teszi a nemzeti piaci rendtartás további működését.²²

²¹ Ezzel kapcsolatban hozott döntést a Bizottság az ún. új burgonya ügyben [A Bizottság 88/109/EGK határozata (1987. december 18.) (IV/31.735 – New potatoes, HL L 59., 25. o.); és a Bloemenvellingen Aalsmeer ügyben [A Bizottság 88/491/EGK határozata (1988. július 16.) (IV/31. 379 – Bloemenvellingen Aalsmeer, HL L 262., 27. o.)], ahol a visszautasította a felek azon érvelését, hogy a kizárólagos vételi megállapodások a nemzeti piaci rendtartás részét képezhetik. A 288/83. sz. Bizottság kontra Írország ügyben 1985. június 11-én hozott ítélet (EBHT 1985., 1761. o.) kimondta, hogy a Csatlakozási Szerződésben meghatározott átmeneti időszakot követően minden nemzeti piaci rendtartásnak meg kell felelnie az áruk szabad áramlása általános szabályainak.

²² A közös piacszerzésre vonatkozott például a tej és tejtermékek közös piacszerzésére vonatkozó 1968. június 27-i 804/68 számú Tanácsi Rendelet, a tej és tejtermékek közös piacszerzésére vonatkozó 804/68 számú Tanácsi Rendelet módosításáról szóló 1978. június 20-i 1421/78 számú Tanácsi Rendelet, a Nagy-Britanniában lévő tejtermelő szervezeteknek történő speciális jogok biztosítására vonatkozó 1978. június 20-i 1422/78 számú Tanácsi Rendelet és az 1422/78 számú Tanácsi Rendelet végrehajtásával kapcsolatban lefektetett szabályokról szóló 1979. július 25-i 1565/79 Bizottsági Rendelet, amely lehetővé tette például Nagy-Britanniának, hogy – feltételekkel – fenntartsa a tej értékesítési rendszerét Nagy-Britannián belül addig, amíg az 1993-as Agrártörvény és az Észak-Írországra vonatkozó 1993-as Agrárrendtartási Törvény hatálya nem lép.

Magyarországon immár teljes mértékben alkalmazható a fenti kivétel, ugyanis a 2003. évi XVI. törvény az agrárpiaci rendtartásról már az Európai Unió Közös Agrárpolitikájának szabályozásáról szóló közösségi és az azokat végrehajtó nemzeti jogszabályokkal teljesen összhangban áll.

6.2. AZ EK Sz. 33. (KORÁBBAN 39.) CIKKÉBEN LEFECTETETT CÉLKITÜZÉSEK

A megállapodások, döntések és összehangolt magatartások második csoportja alá, amelyekre az EK Sz. 81. cikkének (1) bekezdése cikke nem alkalmazható, az EK Sz. 33. cikkében lefektetett célkitűzések tartoznak. Nagyon fontos ezzel kapcsolatban kiemelni, hogy fenti cikkben lefektetett minden célnak teljesülnie kell ahhoz, hogy 26. rendeletben foglalt kivétel teljesülhessen.

6.3. TERMELŐK, TERMELŐI SZERVEZETEK

A 26. rendelet 2. cikke (1) bekezdésének második mondata biztosítja, hogy a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdését „különösen nem kell alkalmazni termelők, termelői szervezetek megállapodására, döntéseire és összehangolt magatartására, vagy egyetlen tagállam termelői szervezeteire sem, ha azok érintettek a termelésben vagy az értékesítésben vagy a mezőgazdasági termékek tárolása, kezelése vagy feldolgozása célját szolgáló közös létesítmények használatában, amennyiben nem kötik ki azonos árak alkalmazását, és amennyiben a Bizottság megítélése szerint azok nem zárják ki a versenyt vagy nem veszélyeztetik a Szerződés 33. cikke célkitűzéseinek elérését”.

Ezt a kivételt tehát kizárólag a termelők és a termelői szervezetek megállapodásaira lehet alkalmazni. Ebből következően az a megállapodás, melynek egy termelő, valamint egy kereskedő a részese, nem esne kivétel alá²³, ugyanakkor azok a kötelezettségek, amelyek termelő és az adott termelőt is tömörítő szövetkezet közötti megállapodásból adódnak, a fenti kivétel alá esnének.²⁴

Az a követelmény, miszerint a megállapodó felek nem köthetik ki azonos árak al-

²³ Erre példa az ún. Karfiol-ügy [A 78/66/EGK Bizottság határozata (1977. december 2.) (IV/28.948 – Cauliflowers, HL L 21., 23. o.)].

²⁴ Példa erre a fent hivatkozott Oude Luttikhuis kontra Coberco ügy.

kalmazását, az árkartellek elkerülését szolgálja. Néha kifejezett véleménykülönbségek adódtak abból, hogy a fenti mondat – melyet igencsak kétértelműen szövegeztek – többet jelent-e, mint egy szemléltető példát az előző mondat által képzett hatókörön belül, vagy egy szabadon, saját magában is megálló kivételről van szó.²⁵ Az EKB mára kinyilvánította, hogy a második mondat önállóan, az első mondatától függetlenül értelmezendő.²⁶ Ehhez kapcsolódóan igen lényeges az a tény a jogalkotási folyamatot figyelembe véve, hogy a második mondatot az Európai Parlament nyomtatékos kérésére tették bele a 26. rendeletbe és az nem szerepelt a Bizottság eredeti előterjesztésében.²⁷

7. A 26. rendeletet hatályon kívül helyező 1184/2006/EK Rendelet²⁸ főbb rendelkezései

A Tanács 1184. rendelete amellet, hogy hatályon kívül helyezte a korábbi 26. rendeletet, annak rendelkezéseit teljes egészében átvette, csupán annak 3. cikkét törölte teljes egészében. Ezen cikk értelmében az EK Sz. 91. (amelyet az Amszterdami Szerződés helyezett hatályon kívül) cikkének (1) bekezdését kell alkalmazni az I. számú mellékletben felsorolt termékek kereskedelme során is azzal a fenntartással, hogy az nem sértheti az EK Sz. 46. (jelenleg 38.) cikkét, amely kimondja, hogy a Bizottság egy adott tagállamból érkező behozatalra vonatkozóan kiegyenlítő díjakat állapíthat meg az egyensúly helyreállítása érdekében – kivéve ha ez az állam a kivételre kiegyenlítő díjat alkalmaz – és egyéb intézkedéseket is engedélyezhet, ha az adott tagállamban valamely termék olyan nemzeti piaci rendtartás vagy azzal azonos hatású nemzeti szabályozás hatálya alá tartozik, amely egy másik tagállam hasonló termékének versenyhelyzetét hátrányosan befolyásolja.

Az EK Sz. 91. cikkének (1) bekezdése értelmében, ha a Bizottság az átmeneti időszak alatt egy tagállam vagy valamely érdekelt

fél kérelmére megállapítja, hogy a közös piacon dömpingtevékenységet folytatnak, annak megszüntetése érdekében ajánlásokat intéz a dömpingtevékenységet folytató személyhez vagy személyekhez. Ha ezt a tevékenységet tovább folytatják, a Bizottság felhatalmazza a sértett tagállamot arra, hogy védintézkedéseket tegyen, amelyek feltételeit és részletes szabályait a Bizottság határozza meg.

A Tanács 1184. rendelete által teljesen törölt 3. cikk (2) bekezdése értelmében a Bizottság a fenti ajánlásokat, illetve a védintézkedések engedélyezését az EK Sz. mezőgazdasággal kapcsolatos rendelkezésének, és különösen a Szerződés 39. (jelenleg: 33.) cikkének figyelembevételével hozza meg.

A fentiekben túl a Tanács 1184. rendelete a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében bevezetett kivételek körére és a rendelet 2. cikk (2) és (3) bekezdéseiben meghatározott kizárólagos Bizottsági hatáskörökre vonatkozó rendelkezéseket teljes egészében átvette.

8. A 26. rendelet utóélete a jogesetekben

8.1. AZ EK SZ. I. MELLÉKLETÉRE VONATKOZÓ JOGESETEK

Abban az esetben, ha egy termék nem szerepel az EK-Szerződés I. mellékletében, akkor nem vonatkozik rá a 26. rendelet kivételeket meghatározó cikke, és teljes mértékben alkalmazhatók rá a versenyszabályok.

A I. mellékletben szereplő termékek körével kapcsolatban több alkalommal is született határozat. A Coöperatieve Stremsel-en Kleurselabriek kontra Bizottság ügyben²⁹ az EKB megállapította, hogy a sajtgyártáshoz felhasznált oltóanyag nem szerepelt konkrétan a mellékletben, és annak ellenére, hogy maga a sajt szerepel a felsorolásban, az oltóanyagra a versenyszabályokat kell alkalmazni.

A BNIC kontra Clair ügyben³⁰ az EKB a konyak ipari termék voltáról döntött és nem fogadta el azt az érvet, hogy különleges bánásmódot kellene alkalmazni azért, mert Franciaország adott területén gazdasági-szociális szempontból fontos termékről van szó.

²⁹ 61/80. sz. ügy, Coöperatieve Stremsel-en Kleurselabriek kontra Bizottság (EBHT 1981., 851. o.)

³⁰ 123/83 sz. ügy, Bureau national interprofessionnel du cognac (BNIC) kontra Guy Clair (EBHT 1985., 391. o.)

A BNIC kontra Yves Aubert ügyben³¹ a BNIC azért kezdeményezett eljárást egy bortermelő ellen, mert az átlépte a forgalmazási kvótát. Ekkor az EKB-nak meg kellett válaszolnia azt a kérdést is, hogy a borra ugyanazon szabályok vonatkoznak-e mint a brandy-re. A válasz az volt, hogy a lista szerint a bor mezőgazdasági, míg a brandy ipari terméknek számít, így a borra nem vonatkoznak a 81. cikk szabályai.

A Dansk Pelsdyravlerforening kontra Bizottság ügyben³² az EFB elutasította az érvet, amely szerint az állati szőrme a mezőgazdasági termékekkel azonos módon kellene kezelni.

A Gottrup-Klim Grovvarforeninger kontra Dansk Landbrugs Grovvarselkab AmbA ügyben³³ az EKB ugyanakkor úgy tartotta, hogy a trágya és a növényvédőszer sem mezőgazdasági termékek.

A Sicasov-ügyben³⁴ a Bizottság ugyanakkor kinyilvánította, hogy bár a magvak az I. melléklet termékeinek körébe esnek, ennek ellenére nem alkalmazhatóak a 26. rendelet rendelkezései, mert az nem képezte a nemzeti piaci rendtartás lényeges részét, ugyanis az egész piacot a vetőmagok piacának közös szervezéséről szóló 2358/71/EGK Tanácsi rendelet³⁵ szabályozta.

8.2. NEMZETI PIACI RENDTARTÁST ÉRINTŐ JOGESETEK

A Frubo-ügyben³⁶ a Bizottság nem tekintette „nemzeti piaci szervezetnek” a holland gyümölcs-forgalmazási szervezetet, az aukciót, mivel álláspontja szerint ilyen piaci szervezet nem létezett az adott piacra vonatkozóan Hollandiában.

²⁵ Példa erre a Milchförderungs-fonds-ügy (A Bizottság 85/76/EGK határozata [1984. december 7.] [IV/28.930 – Milchförderungs-fonds, HL L 35., 35. o.]), amelyben a Bizottság azt állította, hogy egy megállapodás, amely a 26. rendelet 2. cikk (1) bekezdésének második mondata alá esik, nem részesülhet a 2. cikk biztosította derogációból, ha az nem teljesítette a 2. cikk (1) bekezdésének első mondatában leírt két feltételt valamelyikét.

²⁶ Lj. 3., 1205. o.

²⁷ Ibid

²⁸ Az egyes versenyszabályok mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére történő alkalmazásáról szóló 2006. július 24-i 1184/2006/EK Tanácsi Rendelet

³¹ 136/86. sz. ügy, Bureau national interprofessionnel du cognac kontra Yves Aubert (EBHT 1987., 4789. o.)

³² T-61/89. sz. ügy, Dansk pelsdyravlerforening kontra Bizottság (EBHT 1992., II-1931. o.)

³³ A fent hivatkozott, Gottrup-Klim e.a. Grovvarforeninger contre Dansk Landbrugs Grovvarselkab AmbA ügyben hozott ítélet.

³⁴ A Bizottság 1999/6/EK határozata (1998. december 14.) (IV/35.280 – Sicasov) (HL L14., 27. o.)

³⁵ Ezt a a vetőmagok piacának közös szervezéséről szóló 2005. november 23-i 1947/2005/EK Tanácsi rendelet helyettesíti hatályon kívül.

³⁶ A Bizottság 74/433/EGK határozata (1974. augusztus 29.) (IV/26.602-FRUBO) (HL L 237., 16. o.)

Az ún. „újburgonya ügyben”³⁷ Franciaországban francia törvények alapján hét gazdasági bizottság (economic committee) az újburgonya termelését és forgalmazását szabályozó rendeleteket alkotott. A rendeletek a túltermeléskor felmerülő piaci problémák megoldását célozták. Kérték a Bizottságot a 85. cikk (1) bekezdése [jelenleg 81. cikkének (1) bekezdése] alóli nemleges megállapítás megadására. Mivel nem volt az adott piacon közös piaci szervezet, a Bizottságnak el kellett döntenie, hogy a rendszer nemzeti piaci szervezetnek minősül-e. Ezt a kérdést az alapján kellett meghatározni, hogy megfelel-e a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott közös szervezet céljainak. A Bizottság megállapította, hogy különböző termelői csoportok közötti megállapodások a szóban forgó nemzeti piaci szervezet szerves részét alkotják és megadta a nemleges megállapítást. [Ez volt a Bizottság első, a 26. rendelet 2. cikk (1) bekezdése alapján hozott megállapítása a 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazhatatlanságára vonatkozóan].

A Cauliflowers-ügyben³⁸ a Bizottság ki mondta, hogy a vevők árveréseken való részvételi feltételei nem felelnek meg a 26. rendelet 2. cikk (1) bekezdésében foglalt kivételnek, mivel nem képezik egy tagállami piaci rend fontos alkotórészét, és semmi esetre sem létezhet Franciaországban egy nemzeti szervezet a zöldségek és gyümölcsök tekintetében, mivel ezekre egy közös piaci rendtartás vonatkozik, amit a 1035/72/EGK rendelet³⁹ szabályoz.

8.3. Az EK Sz. 33. CIKKÉBEN LEFEKTETETT CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS JOGESETEK

A 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdése azokat a megállapodásokat is megengedi, amelyek a CAP céljainak megvalósítását szolgálják. A Frubo-ügyben a megállapodás nem elégítette ki egyidejűleg a 33. cikk mind az öt célját, ezért a Bizottság, majd az EKB sem hozott kedvező határozatot.

A Cauliflowers-ügyben a Bizottság ki mondta, hogy a vevők árveréseken való részvételi feltételei nem felelnek meg a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében foglalt kivételnek, mivel nem nélkülözhetetlenek a Szerződés 33. cikkében foglalt célok teljesítéséhez. A Bizottság álláspontja alapján a 26. rendelet kezdő soraiból teljesen világos, hogy a második kivétel csak akkor alkalmazható, ha az EK Sz. 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazása veszélyeztetné a közös agrárpolitika céljainak megvalósítását az érintett termények vonatkozásában. Emellett kimondta, hogy az adott termékekre a közös piaci rendtartás vonatkozik és a Szerződés 33. cikkében meghatározott céljainak végrehajtására szolgáló eszközöket a gyümölcsökre és zöldségekre vonatkozóan a 1035/72/EGK rendelet határozza meg. Bár ez a rendelet tartalmazott előírásokat egyes olyan szabályokra vonatkozóan, amiket a termelői szervezetek tagjára vetettek ki, nem rendelkezett az olyan szabályokról, amelyeket olyan személyekkel, – nevezetesen a kereskedőkkel – szemben alkalmaztak, akikkel a termelők üzletet kötnek. A belépési feltételeket csak a kereskedőkkel szemben vetették ki, ők azonban nem tartoztak a 1035/72 rendelet hatálya alá. Ennek megfelelően a kérdéses kötelezettségek, amiket kizárólag a kereskedőkre róttak ki, nem voltak a 33. cikk céljainak eléréséhez feltétlenül szükségesnek tekinthetők, és nem is voltak szükségesek a 1035/72 rendelet termelői szervezetekre vonatkozó szabályainak megfelelő teljesítéséhez. A Bizottság álláspontja szerint ezen kötelezettségek visszavonása, legalábbis akkori formájukban, semmiképpen nem akadályozta volna az árverések zavartalan működését. Mindezek nemcsak a három breton árverési központ földrajzi elkülönültségét teremtették meg, hanem ki is zárták az árverések által lefedett területen kívüli más beszerzési forrásokhoz való hozzájutást is, ami hasonlóképpen szükségtelen volt.

A Bizottság ezen „szükségszerűsége” alapuló gondolatmenetből kiindulva a fent hivatkozott Bloemenveilingen Aalsmeer-ügyben nem fogadta el azt az érvet, hogy az élő növények és virágkertészeti termékek vonatkozásában az aukció és a virágkereskedők között megkötött kizárólagos forgalmazási megállapodások elősegítik a 33. cikk céljainak megvalósulását.

A Sicasov-ügyben a Bizottság úgy találta, hogy a magvak engedélyezésére vonatkozó megállapodások nem voltak szükségesek az EK Sz. 33. cikkben lefektetett célok megvalósításához.

A Nungesser (kukorica)-ügyben⁴⁰ az EKB-t azért kérték a Bizottság határozatának megváltoztatására, mert úgy ítélték meg, hogy az INRA és a Nungesser között a hibrid kukoricára vonatkozó megállapodás megfelel a 81. cikk (1) bekezdése előírásainak, mivel az szükséges a közös mezőgazdasági politika céljainak megvalósításához. A Nungesser-ügyben a Bizottság úgy találta, hogy nem alkalmazható a 26. rendelet, mivel a megállapodás nem felel meg a 2. cikkben lefektetett feltételnek, ugyanis az INRA és Kurt Eisele közötti szerződés nem képezte egy nemzeti piaci szabályozás integráns részét a kukorica vetőmag nemzeti piacsabályozásában. A Bizottság álláspontja alapján ugyanakkor a kérdéses szerződések nem szükségszerűek az EK Sz. 33. cikkében foglalt célok eléréséhez. Az abban lefektetett célok eléréséhez szükséges eszközöket a 2358/71 rendelet⁴¹ tartalmazta, és a szerződések semmilyen módon nem feleltek meg a rendelet előírásainak.

Zárszó

Mint az a tanulmányban részletezett, a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kivételekkel kapcsolatos jogesetek kapcsán is látszik, a Közösségen belül a rendelet megszületése óta voltak és vannak ügyek, melyek alkalmazásának határait firtatták. Összességében megállapítható, hogy mind a Bizottság, mind pedig az EKB egyértelműen foglalt állást a felmerülő jogértelmezési problémákkal kapcsolatban.

A mezőgazdasági termékeket érintő, gazdasági versenyt korlátozó megállapodások miatt indított eljárások főként a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételek értelmezésével, alkalmazásának határaival voltak kapcsolatosak. Ezen ügyek során azonban az EK Sz. 32. cikkének (1) bekezdése cikkben lefektetett definíciót, annak az EK Sz. 32. cikkének (3) bekezdése cikkéhez és a szerződéshez csatolt I. mellékletéhez való viszonyát, valamint a 26. rendelet 2. cikkének (1) bekezdését is értelmezte a Bizottság, vagy az EKB.

³⁷ A Bizottság 88/109/EGK határozata (1987. december 18.) (IV/31.735 – New potatoes, HL 1988., L 59., 25-31. o.)

³⁸ A Bizottság 78/66/EGK határozata (1977. december 2.) (IV/28.948 – Cauliflowers, HL L 21., 23. o.)

³⁹ A zöldség- és gyümölcs piac közös szervezéséről szóló 1972. május 18-i 1035/72/EGK tanácsi rendelet [HL L 286., 36. o.]

⁴⁰ 258/78. sz. ügy, L.C. Nungesser KG és Kurt Eisele kontra Bizottság (EBHT 1982., 2015. o.)

⁴¹ A vetőmagok piacának közös szervezéséről szóló 1971. október 26-i 2358/71/EGK Tanácsi rendelete (HL L 246., 1. o.)

Sági Géza

Az Amerikai Egyesült Államok Antitröszt Modernizációs Bizottságának reformjavaslatai

Az Amerikai Egyesült Államok Kongresszusa 2002-ben hozta létre az Antitröszt Modernizációs Bizottságot (*Antitrust Modernization Commission – AMC*), mivel felmerült a kérdés, hogy a mára jelentősen megváltozott piaci körülmények miatt szükséges-e a több mint 115 éves versenyjog modernizálása. A Kongresszus e tizenkét tagú, pártatlan testületet bízta meg a kérdéskör vizsgálásával. A bizottság 2007. április 2-án tette közzé vaskos záró jelentését, melyben 80 pontban foglalta össze javaslatait.¹ Ezek között néhány olyan forradalminak mondható ajánlás is helyt kapott, mint a *Robinson-Patman Act* hatályon kívül helyezése. A javaslatok nem csak a Kongresszusnak szólnak, a bíróságokon és a versenyhatóságokon túl más szervek tevékenységére is kiterjednek. Az AMC javaslatainak egy része valószínűleg más országok számára is iránymutatásként szolgálhat, ugyanakkor egyes ajánlások kifejezetten az amerikai versenyjog sajátosságait érintik, ezek megértéséhez e rendszer részletes ismerete szükséges. Ez a cikk a legfontosabb reformjavaslatokat tekinti át röviden.

A jelenlegi antitröszt-szabályozás

Az AMC úgy látja, hogy a jelenlegi versenyjog szilárd, és megfelelő alapot biztosít a felmerülő problémák kezeléséhez, új vagy más szabályokra nincs szükség, ugyanakkor kiemeli, hogy számos területen van lehetőség előrelépésre. Elsősorban a fúziókontrollt illetően áll elő javaslatokkal, ahol hangsúlyozza, hogy megfelelő figyelmet kell szentelni a vállalatok innovációra ösztönzésének. Kiemeli továbbá, hogy az új, innovatív iparágakban különös figyelmet kell szentelni a piac jelleg-

zetességeinek az egyes magatartások versenyre gyakorolt hatásának vizsgálatában. A több mint ötszázoldalas jelentés rámutat az olyan alapvető közgazdasági kérdéseket érintő további kutatás szükségességére, mint például a piaci koncentráció és a teljesítmény közötti kapcsolat, illetve a fúziók engedélyezésével kapcsolatos döntések hatásainak visszatekintő vizsgálata.

A jelentés két piaci magatartást említ, melyekkel kapcsolatban a jelenleginél világosabb standardokra lenne szükség, ezek

- a kapcsolt árengedmények (*bundled rebates*) és
- a versenytársakkal történő üzletkötéstől való egyoldalú elzárkózás.

pésből álló tesztet javasol a bíróságok számára a kapcsolt árengedmények megítéléséhez. Ahhoz, hogy egy ilyen magatartás versenyellenesnek minősüljön, a következő három feltétel együttes teljesülését kell vizsgálni:

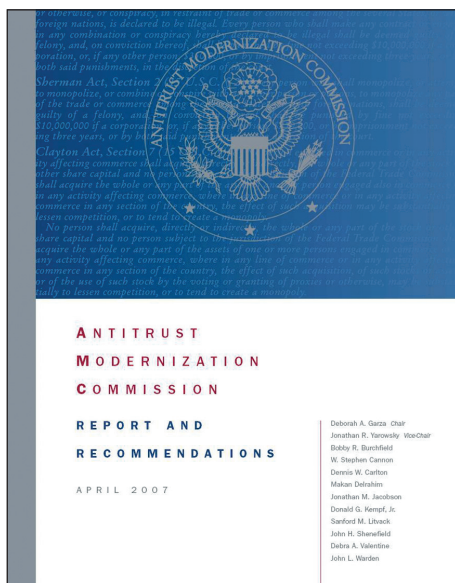
- a kapcsolt árucsomag eladásakor tett (ár)engedmények a versenyző termékre történő felosztását követően elmondható, hogy a vállalkozás alacsonyabb áron kínálta termékét annak növekményi költségénél (*incremental cost*);
- valószínűsíthető a rövid távon elszenvedett veszteségek visszanyerhetősége;
- valószínűsíthető a kapcsolt árengedmény versenykorlátozó hatása.

A versenytársakkal történő üzletkötéstől való egyoldalú elzárkózás kérdésével kapcsolatban a bizottság úgy látja, hogy a cégek általában véve nem kötelesek a velük egy piacon működő versenytársakkal üzleti kapcsolatot létrehozni.

A Robinson-Patman Act hatályon kívül helyezése

Az AMC javasolja a *Robinson-Patman Act* teljes hatályon kívül helyezését. Érvelése szerint a *Robinson-Patman Act* kifejezetten hátráltatja az árversenyt, magasabb árakat eredményez, így ellentétes a fogyasztók érkeivel.

A *Robinson-Patman Act* 1936 óta van életben. A törvény azonosnak tekinthető termékek (*commodities of like grade and quality*) esetén korlátozza az eladók számára az árdiszkrimináció alkalmazását, és e tilalomtól csak bizonyos feltételek együttes teljesülése esetén tekint el. A *Robinson-Patman Act* értelmében elítélendő például az a magatartás, ha egy eladó egy kisebb vevőnek magasabb áron adja termékét, mint egy nagyobbaknak. Ez a törvény képezi a vevői erővel kapcsolatos ügyek jogalapját is az Egyesült Államokban. A *Federal Trade Commission (FTC)*

Már a bizottság 2007 januárjában közzétett előzetes javaslatai érintették a kapcsolt árengedmények kérdését. A bizottság ekkor élesen kritizálta a jelenlegi árukapcsolással kapcsolatos joggyakorlatot – elsősorban a LePage's kontra 3M ügyben 1999-ben hozott bírósági döntést – ám az előzetes javaslatok nem tartalmaztak iránymutatást a hiányosságok orvoslására. A végső jelentés már egy három lé-

¹ A jelentés teljes szövege elérhető az interneten: http://www.amc.gov/report_recommendation/toc.htm

1992 óta csupán egyetlen ügyben indított eljárást a *Robinson-Patman Act* megsértése miatt. Magánjogi jogérvényesítés során 200 ügyből mindössze kettőben született a felperest támogató jogerős ítélet. A bizottság szerint a törvény kifejezetten káros magatartást gerjeszt azzal, hogy a cégeket túlzott termékdifferenciálásra ösztönzi, hogy így kerüljék el az azonosnak tekinthető termékek különböző áron történő árusítását. A bizottság szerint a Sherman Act a versennyel és a fogyasztók érdekeivel összeegyeztethető módon megfelelő védelmet nyújt a kisebb cégek számára.

Szabadalmak

Az AMC különösen nagy figyelmet szentel a versennyel kapcsolatos szabályok innovációs tevékenységre gyakorolt hatásának. A szabadalmak átmeneti monopóliumjogokat biztosítanak az innováló cégeknek, ezzel ösztönözve őket az ilyen irányú beruházásokra. Ugyanakkor a túlzott védelem káros a versenyre nézve. A jelentés figyelmeztet a túl általános szabadalmak, illetve a már meglévő ismeretek levedésének veszélyeire. A bizottság felhívja a Kongresszus figyelmét a *Federal Trade Commission*² és a Nemzeti Tudományos Akadémia³ szabadalmakra vonatkozó ajánlásaira.

Antitröszt szabályok alóli kivételek

A bizottság javasolja a versenyjog alóli kivételek áttekintését és felülvizsgálatát, továbbá javasolja, hogy ilyen kivételek a jövőben csak különleges esetben legyenek adhatók. A kivételeket indokoltá teheti a piackudarc, illetve az is, ha a verseny bizonyíthatóan nagyon fontos társadalmi célokat hátráltatna. A jelentés szorgalmazza, hogy a felmentés megadása előtt kérjék ki a versenyhatóságok véleményét, és az esetleges felmentést határozott időre és a szabályok egy meghatározott részére adják.

A bizottság számos, a versenyjog alóli mentességet biztosító törvény felülvizsgálatát szorgalmazza, melyek például a tengerhajózás és a biztosítások piacán

működő cégeket mentik fel a versenyjog alól. Ilyen törvények többek között a *McCarran-Ferguson Act* (biztosítás), az *Export Trading Company Act*, a *Shipping Act* (tengerhajózás) és a *Capper-Volstead Act* (mezőgazdasági termelő szövetkezetek).

A bizottság továbbá óvatosságra int az úgynevezett *State Action* doktrínával kapcsolatban. A doktrína értelmében a szövetségi államok szabályozó intézkedései előnyt élveznek a szövetségi versenyjoggal szemben (például egy kaliforniai állami szabályozás korlátozhatja a mazsola-termelést, ezzel növelve a mazsola árát). A doktrína szerint a bíróságok ezzel a szövetségi államok szabályozási elveire és gazdaságpolitikai céljaira hivatkozó cégeket felmenthetik a szövetségi versenyjog szerinti felelősségre vonás alól. A bizottság a doktrínát több oldalról is kritikával illeti, és javasolja, hogy csak akkor alkalmazzák azt, ha a doktrína által felmentett cég magatartásának hatása kizárólag egy államon belül érvényesül.

A fúzióengedélyezési eljárás és a versenyhatóságok feladatai

A bizottság javaslatai kiterjednek az FTC és a *Department of Justice (DoJ)* Antitrust Division közötti feladatmegosztásra is. Mivel a két szervezet működésére különböző jogszabályok vonatkoznak és eljárási szabályaik eltérőek, a bizottság javasolja a két hatóság eljárásmenetének összehangolását. Ez elejét venné azoknak a kritikáknak, melyek szerint egy fúzió engedélyezésének kimenetele attól is függhet, hogy melyik hatóság elé kerül az ügy (*forum shopping*).

Az AMC javasolja továbbá a két hatóság kompetenciájának egyértelmű meghatározását is. Jelenleg esetenként előfordulhat, hogy egy-egy – általában fontosabbnak tartott ügyet – mindkét hatóság vizsgálni akarja. A kompetencia tisztázása időigényes, aminek az érintett vállalkozások látják kárát. A bizottság szorgalmazza, hogy a két hatóság állapodjon meg a feladatmegosztás kérdésében, és kötelezze magát arra, hogy a bejelentést követően rövid időn belül (a javaslat 9 naptári napot említ) kijelölje az eljáró hatóságot.

Egyes kritikák szerint a jelenlegi fúziókontroll aránytalanul drága ahhoz képest, hogy a felülvizsgált tranzakciók milyen kis hányadában születik az összefonódást tiltó döntés. A szükséges adatok beszolgáltatása és a hosszadalmas vizsgálat – a ta-

nácsadók díja, a dokumentumok előállítás és sokszorosítása és az erre fordított idő – jelentős költségekkel terheli a vállalkozásokat, és túlzott adminisztrációt igényel. A 2006-os pénzügyi évben 1746 bejelentett fúzióból mindössze 29-et (1,7%) utasítottak el. A bizottság több javaslatot fogalmaz meg a fúziók engedélyezésének alapjait megteremtő, és az eljárást meghatározó *Hart-Scott-Rodino Act*-tel kapcsolatban.

A bizottság nem javasolja a bejelentési rendszer alapjainak megváltoztatását, viszont általában szorgalmazza a tranzakcióban részt vevő cégekkel szembeni lehető „legbarátságosabb” fellépést, és az ezt lehetővé tevő kommunikációt. Konkrét javaslatai elsősorban az engedélyezési eljárás során esetlegesen szükséges részletesebb adatkérést (*second request*) érintik. A jelentés szerint szükséges lenne a cégek és a versenyhatóságok közötti – jelenleg legtöbbször informálisan zajló – párbeszéd intézményesítése, mely során tisztázzák az adatkérés okát, az esetleges aggályokat és az azok mögött meghúzódó elveket, lehetővé teszik a cégek számára az érdemi válasz lehetőségét, illetve biztosítják a cégek és a versenyhatóságok közgazdasági közötti kapcsolattartást. Javasolja továbbá, hogy az FTC és a DoJ gyűjtsenek adatokat az összefonódó vállalkozásokra rótt terhekről és költségekről, melyek segíthetnek a legkisebb költséggel járó eljárás kialakításában. Ezen felül a bizottság javaslatai között szerepel az idegen nyelvű anyagok fordításával és a nehezen beszolgáltatatható adatok bekérésével a cégekre rótt terhek csökkentése. Bár a versenyhatóságok általában csak a fontosnak tartott idegen nyelvű dokumentumok fordítását kérik be, a komolyabb vizsgálatot igénylő fúziók esetén nincs erre vonatkozó megkötés, és a cégeknek rendszerint minden dokumentumot le kell fordíttatniuk. A cégekre rótt terhek csökkenthető lenne például azzal, ha a teljes fordítás helyett elegendő lenne összefoglalók fordítását benyújtani.

Az AMC ezen felül kritizálta, hogy a fúzióengedélyezésből befolyt illeték beépül az amerikai versenyhatóságok költségvetésébe: 1996 óta a *DoJ Antitrust Division* működési költségeinek túlnyomó részét a befolyt engedélyezési díj fedezi. A bizottság javasolta a versenyhatóságok finanszírozásának függetlenítését az eljárási díjaktól, így megszűnne az a ma fennálló helyzet, hogy nagyrészt a versenyt legtöbbször alig fenyegető fuzionáló cégek fizetik a versenyhatóságok működését.

² <http://www.ftc.gov/os/2003/10/innovationrpt.pdf>

³ <http://books.nap.edu/html/patentsystem/0309089107.pdf>

Kartellekre kirótt bírság

A bizottság felveti a kartellekre kirótt bírságra vonatkozó jelenlegi előírások felülvizsgálatának szükségességét. A bírságra vonatkozó irányelveket létrehozó *Sentencing Commission* az érintett forgalom 20 százalékára becsli a fogyasztókat ért kárt. Ehhez 10 százalékos kartellfelárból indul ki, amit megdupláz, tekintettel a keletkezett holtteher-veszteségre. Az AMC rámutat, hogy a kartellek árazását érintő újabb keletű közgazdasági kutatások ennél jóval magasabb, akár 25 százalékot is meghaladó kartellfelárat tartanak tipikusnak. Hozzáteszi azonban, hogy olyan szakértői vélemények is elhangzottak a bizottság többéves vizsgálata során, melyek szerint a jelenlegi bírságok így is túlzottan magasak. Az AMC javasolja a bírság kiszabásánál alapul vett, a kartellek által okozott kárra vonatkozó 10 százalékos hüvelykujjszabály felülvizsgálatát, és annak lehetővé tételét, hogy amennyiben egy ügyben pontosabb információ áll rendelkezésre az okozott kárra nézve, ezt számításba lehessen venni a büntetés megállapításához. A bizottság célja e javaslatnál nem a kartellügyekben kiszabott bírságok általános növelése vagy csökkentése, pusztán az okozott kár és a kirótt bírság közötti kapcsolat erősítése.

Nemzetközi együttműködés

A bizottság szorgalmazza a fúziókra vonatkozó bejelentési rendszer, valamint az elbírálási szempontok és folyamat nemzetközi harmonizálását. Az országoként eltérő előírások jelenleg nemzetközi fúziók esetén komoly többlet terhet jelentenek a vállalkozások számára, a bizottság e szabályozás konvergenciáját sürgeti. Kereskedelmi partnerekkel továbbá kétoldalú megállapodások megkötését szorgalmazza, melyek kimondják, hogy az országoként jelentősen eltérő szabályozás káros a fogyasztók számára.

Szabályozott iparágak

Jelenleg egyes szabályozott iparágakban (villamos áram, média és távközlés, bankok és vasúti közlekedés) a szabályozó hatóság engedélye is szükséges az összefonódásokhoz. A szabályozó hatóság azonban részben eltérő standardot alkal-

maz, mint a DoJ és az FTC. Egy, a média-szektorban tervezett fúzió engedélyezése során például a szabályozó hatóság a tranzakció versenyre gyakorolt hatásán túl olyan szempontokat is figyelembe vesz, mint a hírforrások által bemutatott nézőpontok sokszínűsége és az egyetemes szolgáltatási kötelezettség. A versenyhatóságok vizsgálatában e szempontok általában kevésbé érvényesülnek. A versenyre gyakorolt hatás kettős vizsgálata jelentős többletköltséggel terheli a vállalkozásokat, ezért a jelentés javasolja, hogy az ilyen szektorokban tervezett összefonódásokat verseny szempontból kizárólag valamely versenyhatóság vizsgálja, míg a szabályozó hatóság a versenyen túlmenő egyéb közérdekek érvényesülésére korlátozná vizsgálatát. Az AMC javasolja a Kongresszus számára a szabályozó hatóságok által alkalmazott standard rendszeres felülvizsgálatát, és annak átgondolását, hogy indokolt-e az elsősorban az alacsonyabb árakban és magasabb minőségben megnyilvánuló fogyasztói érdekektől eltérő érdekek figyelembevétele a szabályozott iparágakban tervezett fúzióknál. Javasolják továbbá a túlzottan magas árak által elszenvedett károk viszaperelehetőségének lehetővé tételét, ami ezekben az iparágakban jelenleg nem lehetséges. A jelentés hangsúlyozza, hogy minden olyan területen, ahol valamely iparági szabályozás a piaci erőkre támaszkodik, teljes mértékben érvényesíteni kell a versenyjogot.

Az AMC további javaslatai az amerikai versenyjog meglehetősen sajátos területeit érintik.

Közvetett vevők kártérítési igényeinek szabályozása

A bizottság javasolja, hogy azok a kartellek vagy erőfölényükkel visszaélő vállalkozások által megkárosított fogyasztók is felléphessenek kártérítési igénnyel, akik nem közvetlen, hanem közvetett vevői a jogsértő cégnek. Egy árrögzítő kartell esetében például nem csak a jogsértő cégtől a versenyárnál magasabb áron vásárló (közvetlen) vevőt éri kár. A közvetlen vevő is magasabb áron adja tovább termékét a kereskedői felé, hiszen árát részben a kartell által kínált termék ára határozza meg. Ebben az esetben a kereskedő a „közvetett vevő”, mert nem közvetlenül a kartelltől vásárolt, ám a kartell által ő is kénytelen volt magasabb árat fizetni, és maga-

sabb árat továbbadni a fogyasztók felé. Az AMC javaslata szerint a szövetségi bíróságok lennének felelősek mind a közvetett, mind pedig a közvetlen vevők kártérítési pereit. A kártérítés teljes összege nem haladhatná meg a túlzottan magas árak miatt a közvetlen vevők által fizetett többlet háromszorosát, ez az összeg kerülne elosztásra a közvetlen és közvetett vevők között, az őket ért kár arányában.

A közvetett vevők kártérítési igényérvényesítéséről közel 30 éve folyik vita az Egyesült Államokban. A Legfelsőbb Bíróság 1977-ben az *Illinois Brick* kontra *Hanover Shoe* ügyben kimondta, hogy a közvetett vevők nem perelhetnek szövetségi bíróságoknál. A legtöbb szövetségi állam bíróságainál ugyanakkor adott a kártérítés lehetősége a közvetett vevők számára, így a közvetlen vevők általában szövetségi szinten perelnek, a közvetett vevők pedig az egyes államok bíróságaihoz fordulnak. E kettősség miatt előfordul, hogy egy ügyben egyszerre két per is zajlik, feleslegesen.

Kártérítés egyetemleges felelősség esetén

A bizottság olyan rendeletet sürget, mely szabályozza a vállalkozások kártérítési kötelezettségét egyetemleges felelősség esetén. A bizottság konkrétan azt javasolja, hogy az ilyen ügyekben a felperesekkel egyezségeket nem kötő cégek kártérítési kötelezettsége vagy annyival csökkenjen, amekkora kártérítés fizetésében a felperesekkel egyezségeket kötő cégek megállapodtak, vagy annyival, amekkora arányban utóbbi cégek részesültek a kár létrehozásában (a javaslat szerint a kettő közül a nagyobb érvényesülne).

Erre az intézkedésre azért lenne szükség, mert a jelenlegi szabályok mellett minden együttesen kárt okozó vállalkozás egyetemlegesen felelős a közösen okozott kár teljes összegéért, és a kárt okozó cégek egymás között nem koordinálhatják a kártérítés-fizetést. A jelenlegi gyakorlat versenyfutást eredményez a megegyezésért (*race to settle*), vagyis a felperesek megpróbálnak minél hamarabb megegyezni a legjelentősebb alperesekkel egy viszonylag kis összegű kártérítés fizetésében, míg a teljes kár létrehozásában csak kismértékben felelős alperesek továbbra is felelősek maradnak a közel teljes kárösszeg háromszorosáért. Az intézkedés célja a terhek igazságosabb elosztása a károkért felelős cégek között.

Összegzés

Az Antitröszt Modernizációs Bizottság 2007. április 2-án közzétett jelentésében az amerikai versenyjogi szabályok 115 éve létrejött, mára szövevényessé vált rendszerét vizsgálta felül. E rendszer olyan összetett, hogy talán nem is várható el teljes egyetértés az egyes érintett kérdéseket illetően. Bár elmondha-

tó, hogy a jelentés összességében konszenzus alapján jött létre, előfordult, hogy bizonyos kérdésekben a bizottság tagjainak véleménye eltért egymástól. A tagok a jelentés végén saját megjegyzéseiket is közzé tették, melyekben néhol részben a bizottság által elfogadott javaslatoktól eltérő nézőpontot képviselnek. A jelentés megjelenése óta több érdekvédelmi szervezet támogató vagy tiltakozó reakcióját kiváltotta (lásd az Első

reakciók című keretes írást). A bizottság reményei szerint az amerikai versenyjog modernizációjával kapcsolatos jelentés egy fontos társadalmi vita kezdetét jelenti, és bízik abban, hogy megfogalmazott javaslatainak nagy részét elfogadja a Kongresszus. Az amerikai joggyakorlat az egész világ számára meghatározó, így a GVH is várakozással tekint arra, hogy mit hoz a jövő az AMC javaslataival kapcsolatban.

Első reakciók

Az Antitröszt Modernizációs Bizottság (*Antitrust Modernization Commission – AMC*) jelentésének közzététele után a *DoJ Antitrust Division* és a *Federal Trade Commission (FTC)* is sajtóközleményben üdvözölték a bizottság javaslatait.⁴ A sajtóközlemények a bizottság jelentéséből ugyanazokat a pontokat emelik ki: Hangsúlyozták, hogy több mint száz év tapasztalatai rávilágítottak az erős versenyjótékony hatásaira. A bizottság következtetése, miszerint a jövőben is a szabad piaci verseny maradjon az amerikai gazdaságpolitika középpontjában, alapvető kiindulási pontot jelent a gazdaságpolitikai döntéshozók számára. A DoJ és az FTC egyetértenek a bizottság megállapításával, miszerint a legfontosabb antitröszt törvények – a *Sherman Act* és a *Clayton Act* – megfelelően biztosítják az amerikai gazdaságban folyó verseny védelmét, és e törvények elég általánosak és rugalmasak ahhoz, hogy a műszaki fejlődéssel kialakult új iparágakban is alkalmazhatóak legyenek.

Az *American Antitrust Institute (AAI)* honlapján cikksorozatban teszi közzé az AMC javaslataival kapcsolatos észrevételeit. E cikk írásakor csak az első, a kartellek közvetett vevőinek kártérítési lehetőségét érintő javaslattal kapcsolatos megjegyzések voltak elérhetőek.⁵ Az AAI ebben élesen kritizálja a bizottság javaslatát, miszerint szövetségi szinten a kartellek közvetett vevői is visszaperelehetnék az őket ért kárt, míg a kartellek által a közvetlen és közvetett vevőknek fizetett kártérítés összege nem haladhatja meg a közvetlen vevőket ért kár háromszorosát. Az AAI szerint a javaslat megvalósítása többet ártana, mint használna: bár a javaslat megvalósítása némileg elősegítheti a közvetett vevők kártérítési igényérvényesítését, az AAI szerint ezt jóval meghaladó mértékben csökkentené a közvetlen vevők ösztönözöttségét a kártérítés visszapereelésére. Az intézkedés így végső soron a legfontosabb kartellezéstől visszatartó erőt gyengítené, a közvetlen vevők kártérítési pereitől való félelmet.

Az AMC javaslatainak hatására különböző lobbicsoportok is gyorsan aktivizálódtak. Elsősorban a bizottság a versenyjog alóli részleges mentességet biztosító törvények felülvizsgálatára tett javaslata váltott ki különböző irányú, heves reakciókat egyes nyomásgyakorló csoportok részéről. E csoportok közül némelyek örömmel fogadták az AMC javaslatait, mások felháborodásuknak adtak hangot.

Rögtön azok közzétételét követően üdvözölte a bizottság javaslatait a főként gépjárműjavítókat tömörítő amerikai Gépjármű Szolgáltatások Szövetsége (*Automotive Service Association – ASA*), mely a biztosítók versenyjog alóli részleges mentességét garantáló *McCarran-Ferguson Act* felülvizsgálatát célzó javaslat fontosságát hangsúlyozta.⁶ A biztosítókkal szembeni követelések jelentős része a gépjárműjavítóktól származik, mivel a gépjármű-javítási szolgáltatások díját rendszerint a biztosítók fizetik. A biztosítók sem késlekedtek válaszukkal. Két jelentős érdekvédelmi egyesület, az Amerikai Tulajdoni Kár Biztosítók Szövetsége (*Property Casualty Insurance Association of America – PCIAA*) és a Kölcsönös Biztosító Intézetek Nemzeti Egyesülete (*National Association of Mutual Insurance Companies – NAMIC*) is közleményben⁷ fejezte ki aggodalmát az AMC javaslataival kapcsolatban. E szervezetek szerint a jelenlegi antitröszt törvények a biztosítási piacon is megfelelően védik a verseny tisztaságát.

A 3000 mezőgazdasági szövetkezetet, közel 2 millió farmert tömörítő Farmer Szövetkezetek Nemzeti Tanácsa (*National Council of Farmer Cooperatives – NCFC*) is sajtóközleményben⁸ kritizálta az AMC a mezőgazdasági szövetkezetek versenyjog alóli részleges immunitását biztosító törvények felülvizsgálatára tett javaslatát. A farmerek szerint a bizottság javaslatai megakadályoznák az USA mezőgazdaságának sikerességét biztosító mezőgazdasági szövetkezetek létrejöttét és működését.

A lobbicsoportok reakciói jól mutatják, hogy a verseny pozitív hatásainak mindenki örül, de a versenyt senki nem érzi szívesen a saját bőrén.

⁴ http://www.usdoj.gov/atr/public/press_releases/2007/222344.htm és <http://www.ftc.gov/opa/2007/04/amcstatement.shtm>

⁵ <http://www.antitrustinstitute.org/Archives/amc072.ashx>

⁶ <http://www.asashop.org/news/2007/april2007/PR21.htm> és <http://www.asashop.org/news/2007/april2007/PR20.htm>

⁷ <http://www.namic.org/newsreleases/07/070404nr1.asp> és <http://www.pciaa.net/publish/web/webpress.nsf/eaab008f9ddd474f862569df0065e618/86256bf40081c83b862572b2006a4417?OpenDocument>

⁸ <http://www.ncfc.org/news/2007/NCFC%20Press%20Release%20on%20AMC%20Recommendations%2004032007.pdf>

Kovács Csaba

A GVH verseny szabadságával kapcsolatos alapelvei

A GVH a közelmúltban közzétette A verseny szabadságával kapcsolatos, a GVH által követett alapelvek című dokumentumot, amely voltaképpen egy GVH versenypolitikai ars poetica.

Az antitrösztel foglalkozók gyakran tapasztalják, hogy az érdekesebb jogesetekről folytatott beszélgetések különféle versenypolitikai problémákról szóló vitákba torkollnak, ez utóbbiak pedig számos alkalommal vezetnek a versenypolitika alapkérdéseire. Mi a verseny? Mikor beszélhetünk a verseny korlátozásáról? Mi a versenypolitika célja? Mikor kell a versenypolitikának beavatkoznia a piaci folyamatokba, és mikor kell ellenállnia a beavatkozás csábításának? Melyek a fontos ügyek és melyek a kevésbé fontosak? Hogyan kellene allokálnia szűkös erőforrásait egy versenyhatóságnak? Mi a versenyhatóság függetlenségének tartalma és értelme? Útmutatók, közlemények megfogalmazásakor is könnyen előfordulhat, hogy a szálak a mélyebben meghúzódó alapkérdésekhez vezetnek.

Azt gondolhatnánk, hogy mivel a versenypolitika nagyrészt jogalkalmazás (legalábbis a versenyfelügyeleti eljárások lefolytatása biztosan az), e kérdések megválaszolásához elég felütni a jogszabályokat. Az igazság azonban az, hogy ez éppen fordítva van: a versenyjogi jogszabályok – ideális esetben – meglehetősen általánosak, így megfelelő értelmezésükhöz és helyénvaló alkalmazásukhoz a jogalkalmazónak egyfajta versenypolitikai filozófiával és világgéppel kell rendelkeznie: kell, hogy legyen elképzelése a piacok általános működéséről, valamint arról, hogy mit kíván elérni, és hogyan működik a versenypolitika, ezen belül mi az ő szerepe, és azt hogyan képes betölteni.

Ez indította a GVH-t arra, hogy kialakítson egy ars poeticát, és az azt megfogalmazó dokumentumot nyilvánosságra hozza. Ez a GVH munkájának azon legalap-

vetőbb elveit taglalja, amelyek a klasszikus versenypolitika területére vonatkoznak, vagyis a fúziókkal, a versenyt korlátozó megállapodásokkal, az erőfölénnyel való visszaéléssel, valamint a versenypártolással, és a versenykultúra fejlesztésével függenek össze. A dokumentum foglalkozik továbbá egyes, a GVH-val kapcsolatos működési és intézményi kérdésekkel is.

A dokumentum kidolgozásának ugyan még évekkel ezelőtt nekifogott a GVH, ám hosszú szünet után 2005 tavaszán indult el a jelenlegi változat elkészítése. A még félkész tervezetről 2006 elején folytak egyeztetések a GVH-n belül, valamint néhány a versenypolitikai kérdésekben jártas hazai szakemberrel, az ezek nyomán elkészülő tervezet pedig 2006 májusában került felkonzultációs céllal a GVH honlapjára. 2007 elején néhány külföldi szakértővel is megbeszélések folytak az időközben elkészült angol nyersfordítás segítségével.

A 2007 májusában közzétett végleges változat külön-külön taglalja a tartalmi, valamint a működési/intézményi alapelveket, ezen belül pedig az előbbieket a GVH három fő tevékenységi pillére (versenyfelügyeleti eljárások, versenypártolás, versenykultúra-fejlesztés) szerint rendezve mutatja be. Több alapelv csak egyszer, a versenyfelügyeleti eljárások kapcsán szerepel, de ugyanúgy érvényes a GVH versenypártolási tevékenységére is, és befolyásolja a GVH versenykultúra-fejlesztő munkáját is. (Az alapelvek tartalmi áttekintését adja az Antitröszt elvek dióhéjban című írás.)

A dokumentum három részből áll. Az elsőben, egy rövid deklaratív részben maguk az alapelvek szerepelnek. A második rész az alapelvekhez fűzött magyarázatokat tartalmaz, azok jobb megértését és helyes értelmezését segítő. A harmadik, egyben leghosszabb rész az alapelvek és azok magyarázatai könnyebb megértését szolgáló legfontosabb háttérismertek rövid áttekintését adja. Ezt követik az ábrák, amelyek a legfontosabb, vizuálisan is ábrázolható összefüggéseket jelenítik meg. Az olvasó – felkészültségétől és tapasza-

lataitól, vagy akár attól függően, hogy az anyaggal volt-e már korábban dolga – többféleképpen is használhatja a dokumentumot. Végighaladhat az anyagon „lineárisan” (vagyis elejétől a végéig), hasznosnak találhatja a didaktikusabb, fordított sorrendű olvasást (kezdve a háttérismertektől és befejezve az alapelvekkel). Végül ugrálhat is az anyagban, például csak egyes elvekhez tartozó magyarázatokat ellenőrizve, vagy egyes magyarázatokhoz kapcsolódó háttérismerteket olvasva. Ez utóbbit könnyíti a dokumentum tagolása, valamint a kereszthivatkozások rendszere, amelyek kapcsolatot teremtenek a dokumentum három fő egységének (valamint az ábrák) részletei között.

A dokumentum összességében viszonylag terjedelmes, harmadik része pedig átfogó képet nyújt a versenypolitikáról mint egészről, és annak számos részletéről is. Így sem lehet azonban arról beszélni, hogy az anyag egy átfogó piacelméleti, vagy versenyjogi tankönyv vagy enciklopédia helyébe léphetne. A harmadik rész például egyes fontos versenypolitikai kérdéseket – például az érintett piac meghatározását – egyáltalán nem érinti, csupán azokat, amelyek az első két rész megértéséhez szükségesek. A dokumentum ugyancsak nem pótolja, inkább kiegészíti a GVH által különféle, az alapelveknél konkrétabb kérdéskörökkel foglalkozó – például a bírságkiszabásról, vagy a fúziókkal kapcsolatos feltételzabásról és kötelezettségvállalásról szóló – közleményeket, útmutatókat.

A GVH szerint, az úgynevezett Struktúra – Viselkedés – Teljesítmény modell gondolati kerete alkalmas a legtöbb versenypolitikai összefüggés ismertetésére. (E szerint alapvetően a piac struktúrájától függ, hogy a piaci szereplők hogyan viselkednek a piacon, és alapvetően ez utóbbi határozza meg a piacon realizált jóléti értelemben vett teljesítményt.) A modell eredeti formájában még az 1950-es évek amerikai piacelméleti gondolkodásának eredménye, és azóta számos jogos kritika érte. A GVH semmi esetre sem kívánt az

idejétmúlt „strukturalista” versenypolitikai megközelítés szöszlőjává válni, ezért a modell javított, kiterjesztett, nem csupán egyirányú determinisztikusnak tekinthető összefüggéseket tartalmazó, korszerű változatát használta fel – tagadhatatlan didaktikai előnyei miatt – az összefüggések szemléltetésére.

A dokumentum a korszerű versenypolitikai gondolkodás főáramába tartozó megközelítést tükröz. Ez tudatos választás volt a GVH részéről, elutasítva valamiféle tartalmi szempontból sajátosan magyar, vagy kis országokra szabott versenypolitika magyarországi alkalmazásának indokoltságát. (Magyarországon már évekkel ezelőtt befejeződött a szocializmusból a kapitalizmusba tartó gazdasági átmenet, így ez sem indokolt eltérést az élvonalba tartozó külföldi sztenderdektől.)

A GVH verseny szabadságával kapcsolatos alapelveit rögzítő dokumentum elsősorban a szakmai közönségnek szól, ám e szakmai körbe itt a versenyjogi eseteken dolgozó ügyvédek túlmenően beleértendőek a témát kutató, oktató közgazdászok és jogászok, a témával kapcsolatba kerülő államigazgatási dolgozók, diákok stb. is. A dokumentumot azok is haszonnal forgatják majd, akik, ha nem is hivatásszerűen foglalkoznak versenypolitikával, érdeklődnek az antitröszt kérdései iránt.

A dokumentum elkészítésével és megjelentetésével a GVH szándéka elsősorban a jogbiztonság, és a GVH szakmai munkája átláthatóságának növelése. Ugyanakkor tartalma és felépítése alkalmassá teszi arra is, hogy érdemben hozzájáruljon a magyarországi versenykultúra fejlődéséhez.

Érdekes, hogy bár néhány mondatos, esetleg néhány oldalas, a hatóságot és a versenypolitikát kifejezetten az utca emberének „eladni” kívánó, és jobbra PR-szempontból „optimalizált”, ún. *policy statement*-ek megfogalmazása vagy szórólapok kiadása viszonylag gyakori a fejlett világ versenyhatóságai részéről, nagyobb terjedelmű, szakmailag lényegesen tartalmasabb, ugyanakkor a közérthetőséget is megőrizni kívánó ars poetica a GVH tudomása szerint eddig csak a Gazdasági Versenyhivatal alakított ki és hozott nyilvánosságra. Egy tekintélyes tengerentúli társhatóság egyik neves vezető munkatársa informálisan nemrég úgy fogalmazott, hogy „... «policy dokumentumával» a GVH példát mutat, amit meglehet, hogy más versenyhatóságoknak is érdemes lenne követnie”.

A dokumentum megtalálható a GVH honlapján: www.gvh.hu.

Antitrösztelvek dióhéjban

A legfontosabb és legalapvetőbb elv a versenypolitika célját – és így a GVH küldetését – fogalmazza meg: a végső cél a hosszú távú fogyasztói jólét és a hatékonyság, a közvetlen cél pedig a verseny védelme. A legtöbb esetben ugyanis a verseny mechanizmusa biztosítja a vállalatok és a gazdaság hatékonyságát és ezen keresztül azt, hogy a fogyasztók a lehető legtöbb terméket és szolgáltatást a lehető legjobb minőségben a lehető legnagyobb választékban és a lehető legolcsóbban szerezhessék meg. E mechanizmus révén további pozitív hatások is keletkeznek, bár ezek a hatások már túlmutatnak a versenypolitika látókörén: a verseny a hatékonyság kikényszerítésén keresztül hosszabb távon hozzájárul a versenyképesség fokozódásához és így a gazdasági növekedéshez, valamint a foglalkoztatáshoz is.

Még néhány elv kapcsolódik a célokhoz, amelyekből kiderül például az, hogy a GVH a versenyt (nem pedig az egyes versenyzőket) védi, illetve a verseny folyamatának védelmére (nem pedig a versenyzőnek tekintett struktúra mechanikus fenntartására) összpontosít. Ugyancsak a célokhoz kapcsolódó elvek közé tartozik a hazai fogyasztó védelmének elve is, vagyis az – a versenyjog alkalmazás világában megszokott – elv, hogy a versenyhatóság a hazai fogyasztók (közösségi jogalkalmazás esetében az EU-fogyasztók) jólétére gyakorolt hatás alapján értékeli a magatartást.

A GVH által mérlegelendő előnyökkel és hátrányokkal foglalkozó elvek világossá teszik, többek között azt, hogy a GVH a versenypolitikai elemzés során jóléti értékelést végez, és a verseny korlátozódását negatív, míg a hatékonyság növekedését, és a verseny esetleges fokozódását pozitív hatásnak tekinti, valamint, hogy a GVH – speciális esetektől eltekintve – az elvileg felmerülhető hatékonysági előnyök tényleges megvalósulásához is nélkülözhetetlennek tartja az érdemi versenyt.

A dokumentum leszögezi, hogy a GVH dinamikus megközelítést alkalmaz, ami egyszerre többféleképpen is kifejeződik, így például a GVH figyelembe veszi mind a potenciális versenyből, mind pedig a jövőbeli versenyből származó versenynyomást, valamint az ezekre vonatkozó korlátozásokat is. A hatékonyság statikus fajtáin túlmenően a dinamikus hatékonyságra gyakorolt hatásokat is figyelembe veszi.

A legkisebb szükséges beavatkozás elve egyrészt azt az általános hozzáállást jelenti, miszerint a GVH nem vezérelni kívánja a piacok működését, és azok helyébe sem kíván lépni a maga adminisztratív eszközeivel, hanem éppen ellenkezőleg, munkája során a piaci mechanizmusokra támaszkodik. Másrészt néhány további elv is a legkisebb szükséges beavatkozással hozható összefüggésbe, például az, hogy a versenyjog alkalmazása továbbá alapvetően nem a verseny fokozását, hanem a verseny védelmét szolgálja.

Néhány elv tárgya a versenypolitikai elemzés eszköztára, és annak korlátai. Ezekből többek között kiderül, hogy a GVH a vizsgált magatartások közgazdaságilag értelmes, és lehetőleg empirikusan is megalapozott interpretálására törekszik, és tudatában van a versenypolitikai elemzések előrejelző, becslő jellegének. (hüvelykujj-szabályok)

A GVH tevékenységének második fő pillére a versenypártolás, vagyis az, amikor a GVH a különféle közpolitikákat, illetve azok előkészítését, kialakítását vagy érvényesítését igyekszik a verseny érdekében befolyásolni. Itt is érvényesül a legtöbb versenyfelügyeleti eljárásokkal kapcsolatos elv, a versenypártolás kontextusában azonban a GVH további elveket is meghatároz, például azt, hogy a GVH a versenypártolás során deregulációs megközelítést alkalmaz, vagy hogy indokolt esetben konfliktusokat is vállal, de kompromisszumok elfogadására is hajlandó.

A harmadik fő pillér a versenykultúra fejlesztése. Az ezzel kapcsolatos GVH-tevékenységet, ha közvetve is, szintén befolyásolják az előzőekben érintett elvek. A versenykultúra fejlesztésében a GVH nincs egyedül, csupán egy szereplő a sok közül. Ezzel együtt a dokumentum – azon túl, hogy leszögezi, hogy a GVH felelősséget visel a versenykultúra fejlesztéséért – azonosítja a versenykultúra fejlesztésének fő területeit, ezen belül kiemelve a tudományos kutatás és oktatás, mint olyan részterület fontosságát, amely a GVH függetlensége szempontjából releváns szoft szakmai kontroll szempontjából is jelentőséggel bír.

A tartalmi elvek lezárásaként szerepel a dokumentumban, hogy a GVH szakmai tevékenységének három említett alappillére a GVH számára egyforma jelentőséggel bír (noha ez nem vonja magával feltétlenül az erőforrások három egyenlő részre osztását), és hogy a GVH törekszik e háromféle tevékenység összehangolására és a közöttük lévő szinergiák kihasználására.

Működési és intézményi elvek dióhéjban

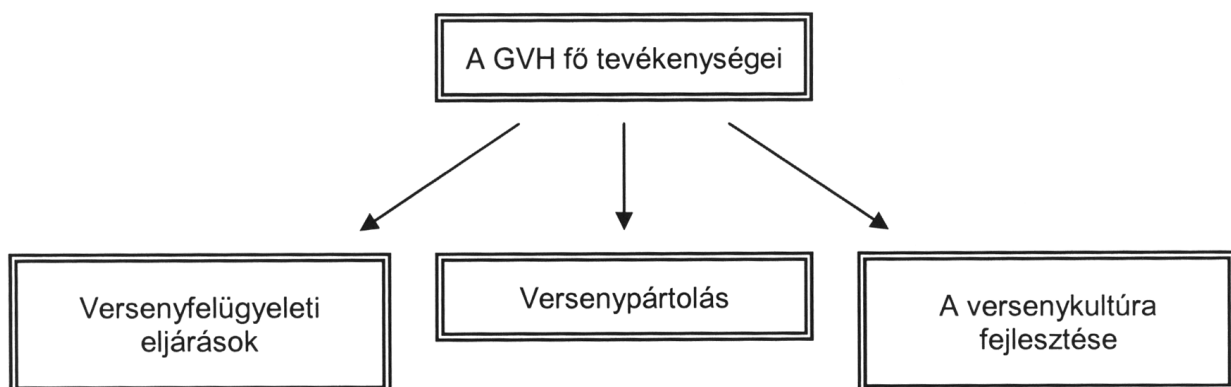
A működési/intézményi alapelvek első csoportja a prioritások meghatározása és az erőforrások allokációja témájához kapcsolódik. A GVH rendelkezésére bocsátott társadalmi erőforrások hatékony felhasználásához fűződő közérdek megköveteli, hogy a GVH munkája azokra a területekre összpontosuljon, ahol várhatóan a legnagyobb „versenyeredmény” érhető el.

A függetlenség és együttműködés témakörével foglalkozó elvek világossá teszik, hogy a GVH egyrészt fontosnak tartja függetlenségét, és úgy tekint rá, mint feladatai ellátásának egyik alapvető intézményi garanciájára – így ugyanis a GVH kizárólag szakmai szempontok alapján, nem kívánatos külső behatások nélkül végezheti munkáját. Másrészt azonban kiderül az is, hogy a függetlenség a GVH számára nem azonos az elszigeteltséggel, és nem lehet akadálya a GVH eredeti céljait szolgáló, vagy azokat nem veszélyeztető együttműködésnek.

Az átláthatóság és nyilvánosság biztosítása az ezzel kapcsolatos elvek szerint nem csupán elvárható a GVH-tól (például a jogbiztonság iránti igényre, vagy a végrehajtó hatalom ellenőrzésének szükségességére tekintettel), de segíti is a GVH munkáját. Az elvek említik a versenypolitikával foglalkozók közössége által gyakorolt ún. szoft szakmai kontroll, a GVH független státusával is kapcsolatban álló jelentőségét, valamint a GVH azon elkötelezettségét, hogy szakmai munkájának nyilvánosságát és az átláthatóságát biztosító dokumentumokat, például közleményeket és útmutatókat alakítson ki és jelentessen meg. A dokumentum egyben a nyilvánosság és az átláthatóság határait is jelzi, különös tekintettel az üzleti titok védelmére, valamint a GVH eljárásainak eredményességéhez fűződő érdekre.

Az elvek egy külön csoportja foglalkozik a nemzetközi együttműködéssel, és ezekből kiderül, hogy – a meghatározott jogi kereteken belül – a GVH nyitott a nemzetközi tapasztalatcserére, a jogalkalmazás során történő együttműködésre külföldi versenyhatóságokkal, valamint kevésbé tapasztalt versenyhatóságok számára történő technikai segítségnyújtásban való részvételre is. Ebben az összefüggésben az elvek kiemelik az Európai Versenyhálózat (ECN) jelentőségét.

A GVH-munkatársak képzése iránti elkötelezettségét jelzi, hogy erre vonatkozóan külön elv található a dokumentumban, hivatkozva a versenypolitikai gondolkodás folyamatos fejlődése által támasztott kihívásra.

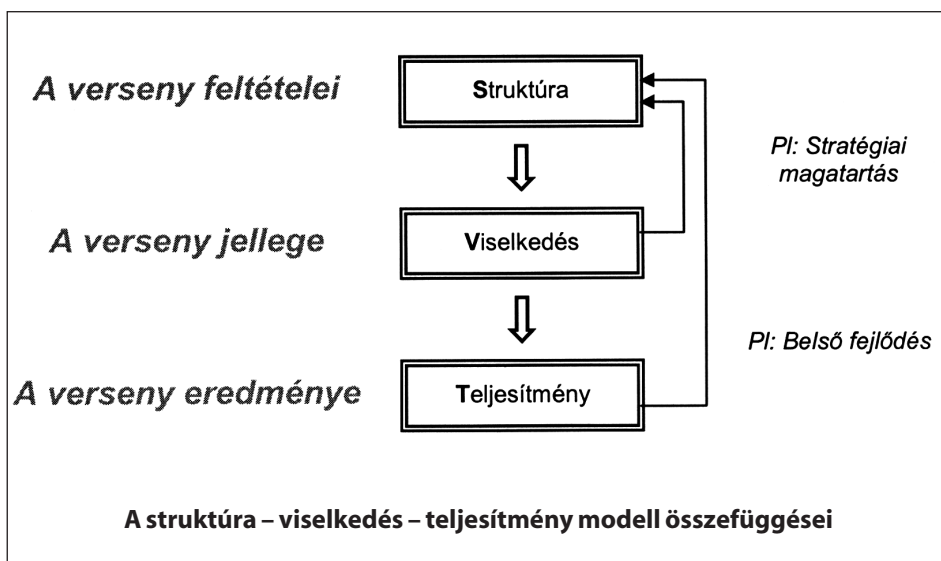
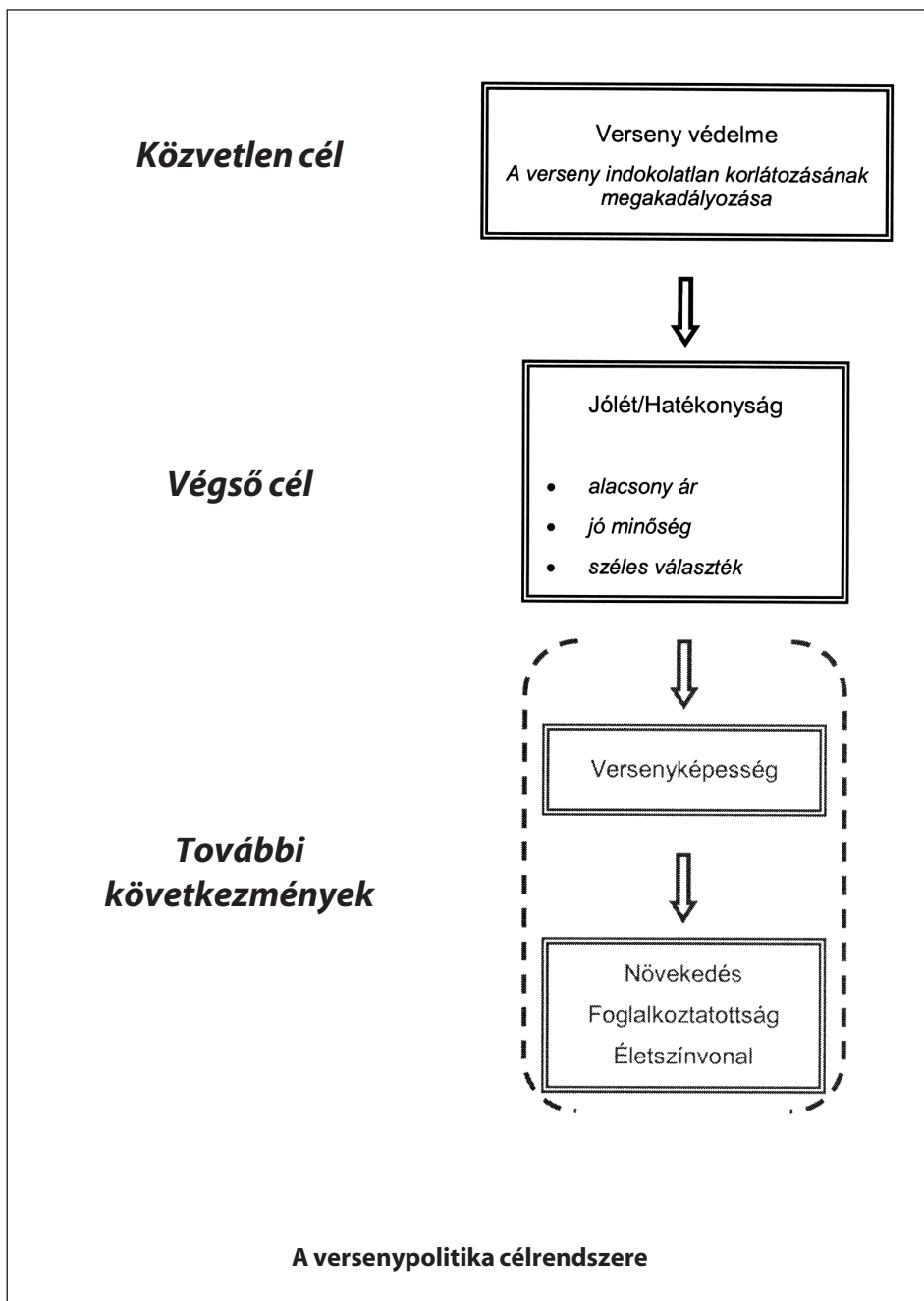
A GVH szakmai tevékenységének alappillérei

Kapcsolat a közösségi versenyjoggal

A dokumentum elkészítése során fontos kérdés volt az EU-hoz, illetve az EU-joghoz való viszony. A GVH – mint közösségi tagállami versenyhatóság – nem csak nemzeti, hanem közösségi versenyjogot is alkalmaz. Kérdésként merült fel, hogy az alapelvek csupán a nemzeti jog alkalmazására vonatkoznak-e, egyáltalán kialakíthat-e egy tagállami versenyhatóság a közösségi versenyjog alkalmazására is vonatkozóan saját alapelveket.

Az elvi dilemma végül nem okozott gyakorlati problémát, mivel a vázolt alapelvek szinte mindegyike teljesen összhangban van a közösségi versenyjogi gyakorlattal, különösen akkor, ha figyelembe vesszük annak fejlődési irányát is. (Gondoljunk például az EK-Szerződés gazdasági erőfölénnyel való visszaélésekkel foglalkozó 82. cikkének folyamatban lévő reformjára). A néhány megmaradt kivétel esetében az anyag külön jelzi, hogy a konkrét elv módosult formában érvényesül akkor, amikor a GVH közösségi jogot alkalmaz. Például a közösségi versenyjog céljai közé a verseny védelmén és a hatékonyságon, illetve a jóléten kívül az integrációs cél, vagyis az egységes piac létrehozásának elősegítése is beletartozik, és ezt természetesen a GVH is figyelembe veszi. Általában is igaz, hogy a bemutatott elvek közösségi versenyjog alkalmazása esetén annyiban érvényesülnek, amennyiben azt a közösségi joggyakorlat lehetővé teszi.

Érdeemes megjegyezni ugyanakkor, hogy az éremnek van másik oldala is. A közösségi versenyjog nem egyszerű adottság a GVH számára, hiszen az – szintén tagállami versenyhatóságként, és így a közösségi versenyjog alakítójaként – képes befolyásolni az EU versenyjogának fejlődését is, amihez részben szintén a most megjelent dokumentum szolgál vezérfonalul.

Balogh Virág

A GVH fogyasztói döntések szabadságával kapcsolatos alapelvei

Az elmúlt években a GVH egyre nagyobb hangsúlyt helyezett a fogyasztói döntések szabadságával kapcsolatos (a Versenytörvény III. fejezetét érintő) ügyekre, amelyet mind az ügyek számának, mind pedig a kiszabott bírságok összegének nagymértékű emelkedése mutat. Az odafigyelést erősíti, hogy a GVH-n belül 2004. szeptember 1-jétől elkülönült szervezeti egység, a Fogyasztóvédelmi Iroda a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos ügyek gazdája.

Azt, hogy Magyarországon is egyre nagyobb súlyú kérdéssé válik a fogyasztóvédelem, mutatja az is, hogy a Kormány elkészítette a II. középtávú fogyasztóvédelmi stratégiát. Ezzel párhuzamosan az Európai Unió jogalkotása is kiemelt figyelmet fordított/fordít a fogyasztók megtévesztésével, a fogyasztói érdekek védelmével kapcsolatos joganyag áttekintésére és újabb „fejezetekkel” való kiegészítésére.

Mi a szerepe a GVH-nak a fogyasztóvédelemmel kapcsolatban? Magyarországon számos olyan közigazgatási szerv van, amely teljes egészében vagy részben fogyasztóvédelmi feladatokat lát el, a szétágazó és bonyolult hálózat a fogyasztók testi épségét, egészségét, biztonságát, gazdasági érdekeit hivatott védeni. A GVH fogyasztóvédelemmel kapcsolatos feladata azonban túlmutat a fogyasztók „közvetlen” védelmén: ez a feladat ugyanis nem a fogyasztó, hanem a fogyasztói döntés védelmére irányul és ezen keresztül a verseny védelme a cél.

A fogyasztói döntés vizsgálata-kutatása olyan terület, amellyel számos tudomány foglalkozik: többek között a pszichológia, a szociológia, a közgazdaságtan, a döntéselmélet. A jog területén is találkozhatunk olyan elméletekkel, amelyek a fogyasztói döntéshozatal folyamatát írják le és magyaráz-

zák. A fogyasztói döntéshozatali folyamat kutatása alapozza meg a különböző kommunikációs eszközök használatát is.

A GVH „A fogyasztói döntések szabadságára vonatkozó, GVH által követett alapelvek” című dokumentumban mutatja be és magyarázza azon elméleti keretet, amely a konkrét versenyfelügyeleti eljárások háttéréül szolgál. Ez a dokumentum – mind tartalmában, mind formájában – szoros kapcsolatban áll „A GVH verseny szabadságával kapcsolatos alapelvei” c. dokumentummal. (Ennek bemutatását lásd a 32. oldalon.) Míg az utóbbi rögzíti a GVH működését meghatározó, intézményi alapelveket is, addig a fogyasztói döntések szabadságára vonatkozó dokumentum kizárólag azon (tartalmi) alapelveket tartalmazza és magyarázza, amelyeket speciálisan a Versenytörvény III. fejezete alapján indított ügyekben érvényesít a GVH.

Az alapelvek kialakítása több évvel ezelőtt kezdődött meg, ám a Fogyasztóvédelmi Iroda 2004-es megalapítása új lendületet adott a munkának. 2005-ben megtörtént a korábbi anyag átalakítása, majd a külső vélemények feldolgozása és beépítése, míg 2006-ban az anyaggal kapcsolatos belső egyeztetésekre került sor.

A GVH elkötelezett azon gondolkodás mellett, miszerint a fogyasztói döntések védelme és a verseny alapvetően és szorosan összefüggő területek, a versenyről való gondolkodás nem nélkülözheti a fogyasztói döntés vizsgálatát sem. A versennyel kapcsolatos alapelvek magyarázzák, hogy miként működnek a piac kínálati oldalának folyamatai, ám nem foglalkoznak a keresleti oldallal, a fogyasztói döntés meghozatalának folyamatával.

A fogyasztói döntések szabadságával kapcsolatos alapelvek és azok ma-

gyarázata nem csak azt mutatja be, hogy a verseny a fogyasztói érdekek védelmének hatékony eszköze, hanem azt is, hogy az optimális fogyasztói döntések meghozatala útján elkerülhető a versenyfolyamatok torzulása. Amennyiben a fogyasztói döntés nem optimális (vagyis fogyasztói döntési eltérés figyelhető meg), az egyrészt közvetlen hátránnyal bírhat a fogyasztó számára, másrészt közvetett módon a versenyfolyamatokat is befolyásolja.

Az elvek ennek megfelelően részben a vállalkozások által közzétett tájékoztatásokra, valamint a fogyasztók tájékoztatással kapcsolatos magatartására, a fogyasztói döntéshozatal folyamatára vonatkoznak.

A dokumentumban a GVH által követett alapelveket azok magyarázata követi. A magyarázat feltárja azokat az okokat, amelyek a fogyasztó nem optimális döntéshozatalára vezetnek, valamint részletesen bemutatja, hogy milyen következményekkel jár az, ha a fogyasztói döntéshozatal (és így a fogyasztó végső döntése) az optimálistól eltér. Felvázolja azt a rendszert, amelyben a fogyasztó a nem megfelelő döntéshozatalból eredő hátrányokat orvosolhatja, valamint meghatározza a GVH e rendszerben elfoglalt helyét és feladatát.

A GVH az alapelveket és azok magyarázatát folyamatosan felülvizsgálja és értelmezi. A magyar jogalkotási folyamatok, a Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv magyar jogba történő átültetése eredményeként az anyag újabb átfogó revízió fog átesni, amely revízió folyamatáról és annak eredményéről a GVH a nyilvánosságot tájékoztatni fogja.

A dokumentum megtalálható a GVH honlapján: www.gvh.hu.

Kivonat a GVH fogyasztói döntések szabadságával kapcsolatos elveiből

- A GVH tevékenysége a vállalatok által nyújtott tájékoztatást és a fogyasztói döntéshozatal folyamatát érinti.
- A verseny egyben a fogyasztói érdekek védelmének hatékony eszköze. A fogyasztói döntés nem szabad, ha az információkeresési folyamatot egy vállalkozás tisztességtelenül befolyásolja.
- A GVH a fogyasztói döntés teljes folyamatát védi.
- A fogyasztók nem képeznek homogén csoportot, így a GVH minden ügyben külön figyelembe veszi a fogyasztói tudatosság szintjét. A fogyasztó és a vállalkozás közötti információs aszimmetria mértéke minden piacon más és más – ezért a GVH minden esetben figyelembe veszi a piac és az érintett termék jellegét.
- A GVH nem feltétlenül követeli meg a vállalkozásoktól, hogy egy termékkel vagy szolgáltatással kapcsolatos összes részletet feltüntessék kommunikációs anyagaikban, de azt igen, hogy az általuk megjelenített tájékoztatás legyen valós és pontos.
- A GVH tekintetbe veszi a különböző marketingkommunikációs formák sajátosságait, és azokat egységes elméleti keretben, az egyes eszközök között felmerülő hatékonysági különbségekre tekintettel kezeli.
- A GVH a vállalati tájékoztatást, a kommunikáció fogyasztók felé irányuló használatát a vállalkozások piaci stratégiájának részeként kezeli. Ennek megfelelően a GVH csak azon magatartásokra reagál, amelyek a vállalkozás részéről általános tájékoztatási gyakorlatnak minősíthetők. A GVH álláspontja szerint a fenti körbe nem tartozó eseti, egyedi fogyasztói tájékoztatás önmagában nem képes a versenyfolyamatokat befolyásolni.
- A fogyasztó és vállalkozás között fennálló információs aszimmetria elkerülhető és elkerülhetetlen információhiányból áll a fogyasztó számára. A GVH az elkerülhető információhiány csökkentésére törekszik.
- A versenyfelügyeleti eljárások lefolytatásán kívül a GVH alapvető fontosságúnak tartja a fogyasztók védelmét szolgáló állami és társadalmi szervezetekkel való minél gördülékenyebb együttműködést.

Kapcsolat a közösségi fogyasztóvédelmi joggal

2007. december 12-én Magyarországon is hatályba lép a Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv (*Unfair Commercial Practices Directive, UCP*), amelynek megalkotásával az EU kifejezett célja az egységes és magas szintű fogyasztóvédelem megalkotása. Az UCP implementálása során a magyar fogyasztóvédelmi jogszabályrendszer is átalakításra kerül, amely kapcsán valószínűsíthetően a GVH feladata is újabb hatáskörrel bővül. A GVH munkáját meghatározó elméleti keret azonban a GVH álláspontja szerint túlnyomó részben – a szükséges változtatásokkal – az UCP életbelépése után is alkalmazható lesz.

A verseny szabadságának és a fogyasztók érdekeinek védelme egy helyen

Nem véletlen, hogy a GVH egy időben tette közzé versenypolitikai és fogyasztóvédelmi feladataival kapcsolatosan követett alapelveit. A verseny védelme és a fogyasztói döntések szabadságának védelme ugyan két eltérő terület, végső céljuk azonban közös: annak biztosítása, hogy a piacok jól, s végső soron a fogyasztók hasznára működjenek. Nem csupán a két anyag e kiinduló pontja azonos, de párhuzamosan is készültek, és az ennek során történő együttműködés révén hatottak is egymásra. Nem meglepő tehát, hogy a két dokumentum szerkezetében és részben megközelítésében is hasonlít egymásra, és néhány ponton utal a másikra.

Hiába teremti meg egy versenyhatóság a verseny strukturális feltételeit, ha a fogyasztók döntései nem megfelelőek – például mert hamis képzetek alapján választanak – a versenyben nem a jobban működő, hatékonyabb vállalatok érvényesülnek majd. Ugyanígy, hiába hozzák a fogyasztók egy fogyasztóvédelmi hatóság munkája következtében a lehető legjobb döntéseket, ha a piacon – például kartellezés miatt – nincs verseny, nincs valódi választási lehetőség, akkor a fogyasztókat veszteségek érik majd.

A GVH álláspontja szerint ezért a kétfajta kérdéskör együttkezelése előnyökkel jár, és ezen belül is fontos, hogy a piacok kínálati oldalának versenypolitikai, valamint keresleti oldalának fogyasztóvédelmi szempontok szerinti vizsgálata összehangoltan, egységes elméleti keretben, valamint az egységes szervezet által nyújtott szinergiák lehetőségét is kihasználva történjen.

Ennek révén csökkenthető annak veszélye is, hogy a kétfajta közpolitika egymás ellen – és esetleg a fogyasztó hátrányára – dolgozzon olyan esetekben, amikor valamilyen piaci magatartás, vagy kormányzati intézkedés (például egy, a fogyasztók informáltságát javítani hivatott, ugyanakkor a piacralépést megnehezítő szabályozás bevezetése) ellentétes hatást gyakorol a fogyasztók tájékozottságára és a verseny strukturális feltételeire.

A most közzétett dokumentumok egyik üzenete, hogy a GVH elkötelezett a kétfajta feladatkör együttes kezeléséből fakadó előnyök – a piacok működése és a fogyasztók érdekében történő – kiaknázása iránt.

Egy új EU tagállam versenyhatósága – Románia

Románia 2007. január 1-jével vált az Európai Unió teljes jogú tagjává. Versenypolitikai szempontból azonban ez az év több okból is jelentős az országnak: a román Versenytanács az Európai Versenyhálózat (ECN – European Competition Network) tagja lett és ez évben ünnepelhették a román versenytörvény hatálybalépésének 10. évfordulóját is. A versenyhatóság kulcszerepet játszott Románia uniós csatlakozásában, mivel ez az intézmény alappillére volt az ország piacgazdaságba történő átmenetének.

A román Versenytanácsot¹ a 21/1996. sz. törvény (a továbbiakban: versenytörvény) állította fel, amely jogszabályt jelentős mértékben módosított és kiegészített a román kormány 121/2003. sz. rendkívüli rendelete. A Versenytanács képviseli Romániát a specializált nemzetközi szervezetekkel és intézményekkel fenntartott kapcsolatokban, és együttműködik a közösségbeli és más külföldi versenyhatóságokkal. Emiatt is jelölte ki korábban a román kormány a Versenytanácsot az Európai Unióval folytatott csatlakozási tárgyalások 6. fejezetének (Versenypolitika) koordinálására. Az autonóm közigazgatási hatóságként funkcionáló Versenytanács szerepe kétirányú. Egyrészt korrekciós jellegű: beavatkozásain keresztül helyreállítja és fenntartja a jól működő, versenyző környezetet. Másrészt preventív jellegű: beavatkozásaival jelentős mértékben hozzájárul a tisztességtelen verseny kialakulásának megakadályozásához. A román versenytörvény értelmében a Versenytanács létrehozatalának célja a verseny védelme és elősegítése a megfelelő versenykörnyezet és a fogyasztók érkei érvényesülésének biztosítására. A hatóság hangsúlyozza, hogy a törvény a versenyt védi, és nem a versenytársakat abból kiin-

dulva, hogy a verseny az, ami egyidejűleg növeli a hatékonyságot és hozzájárul a fogyasztói jóléthez. A román törvény minden gazdaságszereplőre vonatkozik, így mind a vállalkozások, mind a központi és helyi közigazgatási szervek a hatálya alá tartoznak, ez utóbbiak azonban csak akkor, amennyiben fellépnek a piacon, közvetve vagy közvetlenül befolyásolva így a versenyt.

A versenytörvény (és végrehajtási szabályainak) 1997. február 1-jén történt hatálybalépésével teljesítette az Európai Unióval kötött társulási megállapodás versenyszabályozással kapcsolatos követelményeinek jelentős részét, biztosítva a magas fokú összeegyeztethetőséget a versenykorlátozó megállapodásokkal, összehangolt magatartással, erőfölénnyel való visszaéléssel és az összefonódásokkal kapcsolatos szabályozási kérdések vonatkozásában. A versenyjogi jogalkotás javarészt követte a közösségi jogalkotás eredményeit. A román versenytörvény 5. és 6. cikke gyakorlatilag átvette az EK-Szerződés 81. és 82. cikkének rendelkezéseit. A versenytörvény szabályaival ill. a Versenytanács rendeleteivel és iránymutatásaival pedig az összefonódásokkal kapcsolatos szabályozást vették át.

A Versenytanács 7 tagból áll: elnöke miniszteri rangban van, míg két elnökhelyettese államtitkár, a további négy tanácsstag pedig helyettes államtitkár. A tagokat a román köztársasági elnök nevezi ki a kormány javaslatára. A tagok megbízatása 5 évre szól, egyszer újraválaszthatók. A tanácsstagok státusza összeférhetetlen bármilyen más foglalkozás vagy tanácsadó tevékenység végzésével: így a tanács tag-

jai nem lehetnek vezető tisztségviselők vagy foglalkoztatottak semmilyen más köz- vagy magán szervezetben, kivéve az oktatói tevékenységet. Nem lehetnek politikai párt vagy más politikai szervezet tagjai sem. A tagok döntésükben függetlenek, nem képviselik az őket kinevező szervezetet. A vizsgálók a Versenytanács szervezetén belül helyezkednek el, és különleges vizsgálati jogosítványokkal rendelkeznek a versenytörvény és a 143/1999. sz. állami támogatásokról szóló törvény² megsértésének vizsgálatára. A Versenytanács teljes üléseken illetve bizottságok formájában működik³. Mindegyik bizottság két tanácsstagnál és egy elnökhelyettesből áll, akiket az elnök jelöl ki. Az elnök dönt az ügyindításról és minden egyes ügyben kijelöl egy felelős előadót. Az ülések során a tagoknak egy szavazata van, míg egyenlő számú szavazat esetén az elnök szavazata dönt. A szervezeti felépítést, személyi kérdéseket, az eljárási részletszabályokat a Szervezeti és Működési Szabályzat rendezi. A Versenytanács – feladatának végrehajtása érdekében – maga állítja fel saját apparátusát, amely specializált és funkcionális részekből tevődik össze. Szintén maga készíti el költségve-

² 2000. január 1-jén lépett hatályba

³ Egyes esetekben a Versenytanács teljes ülés tart, így például: áttekinti a vizsgálati jelentéseket és dönt a szükséges intézkedések meghozataláról; dönt az összefonódások engedélyezéséről; a versenytörvény érvényesítésével kapcsolatosan állást foglal, ajánlásokat ad, véleményt mond; javaslatokat tesz, hogy a megállapodások, döntések és összehangolt magatartások mely kategóriái kapjanak mentességet; jogszabálytervezeteket véleményez; elfogadja az éves beszámolókat; elemzi a versenytörvény megsértéseinek tendenciáit.

¹ Consiliul Concurentei

tésének tervezetét, amely az állami költségvetés önálló fejezetét képezi.

A Versenytanács legfontosabb feladatai:

- határozatokat hoz a versenytörvény megsértése esetén, összefonódásokat engedélyez;

- gondoskodik határozatainak végrehajtásáról, határozata figyelembevételének mellőzése esetén fegyelmi eljárás indítását kezdeményezi a kormánynál vagy az adott közigazgatási szervnél;

- hivatalból vizsgálatokat indít a piacok feltérképezésére és javaslatot tesz a felderített működési zavarok korrigálásához szükségesnek ítélt intézkedések megtételére;

- segítséget nyújt a bíróságoknak a releváns ügyekben;

- véleményezi a jogszabálytervezetek esetleges versenyt érintő hatását, a hatályos jogszabályok versenyellenes hatása megszüntetését kezdeményezi;

- javaslatot tesz a kormány és a helyi közigazgatási szervek részére a verseny fejlődésének elősegítésére.

A Versenytanácsnak álláspontot kell kialakítania a versenypolitika minden aspektusát illetően, a román elnök, a parlamenti képviselők és bizottságok, a központi és helyi közigazgatási szervek, szak-szervezetek, az ipari és gazdasági kamara, a fogyasztóvédelmi szervek, a bíróságok és az ügyészségek kérésére. Emellett évente beszámolót készít, melyet publikálnia kell.

A román versenyjog számos változáson ment keresztül az elmúlt években, melyek közül ki kell emelni, hogy egyrészt a 121/2003. kormányrendelet megszilárdította a Versenytanács helyzetét, míg a 184/2004. sz. törvény megszüntette a kormány alá rendelt szervként működő Versenyirodát, orvosolva így a további hatásköri átfedések okozta problémákat. A 121/2003. rendeletnek köszönhetően a Versenytanács erős területi apparátust hozhatott létre a Versenyiroda személyi állománya nagy részének átvételével. Ezek a szervezeti módosítások elősegítik a versenyellenes magatartások hatékonyabb megközelítését, ösztönözve az erőforrások megfelelő felhasználását, lehetővé téve a nagyobb elrettentő erővel bíró bíróságokat és a nagyobb számú hivatalból indított eljárást. Fontos megemlíteni, hogy – szintén az említett módosítások eredményeképpen – a Versenytanács versennyel kapcsolatos jogszabályok véleményezése során kifejtett álláspontjai kö-

telező erejűvé váltak, szemben a korábbi, konzultatív jelleggel. Egyúttal az összefonódási küszöbszámok is emelkedtek. A módosítások lehetővé tették a Versenytanács számára, hogy iránymutatásokon keresztül meghatározza az engedékenységi politika alkalmazási feltételeit. A módosításokkal a bírságolás is változott: a bírságokat már az érintett vállalkozások éves forgalmának százalékában határozzák meg.

A Versenytanács szerepe nem korlátozódik csupán az antitröszt jellegű ügyekre: álláspontjuk szerint a versenypolitikának garantálnia kell a piac életképességét és egységességét, valamint meg kell előznie a verseny torzítását, amely a központi és helyi közigazgatási szervek által nyújtott állami támogatásokon keresztül, az egyes gazdasági szereplők – a többi szereplő hátrányára való – jogosulatlan előnyben részesítésével valósulhat meg. Mivel a román piacgazdasági átmenet szigorú állami támogatásokkal kapcsolatos szabályokat követelt meg, elfogadták a 143/1999. sz. törvényt, amelyet később többször módosítottak a közösségi szabályoknak való megfelelés okán. A 603/2003. sz. törvény jelentős változásokat hozott az állami támogatás szabályozása terén: lehetővé vált a Versenytanács által gyakorolt ex-ante (előzetes) ellenőrzés, valamint teljesen harmonizálták a támogatásokra vonatkozó jogszabályokat a közösségi szabályokkal. A későbbiekben a versennyel és az állami támogatásokkal kapcsolatos elsődleges jogszabályok kiegészültek a Versenytanács rendeleteivel és iránymutatásaival.

Az állami támogatásokkal kapcsolatban a Versenytanács a következő feladatokat látja el:

- a törvény értelmében döntéseket hoz a bejelentések megvizsgálása után, új állami támogatás biztosítása vagy meglévő módosításának szándéka esetén;

- ellenőrzi a döntések végrehajtásának hatékonyságát;

- értesíti a bíróságot, amennyiben a törvény értelmében szükséges;

- elkészíti az éves állami támogatási leltárt;

- figyeli a fennálló állami támogatásokat;

- vizsgálja a közhatalmi szervek és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatokat, úgyszintén biztosítja a speciális vagy kizárólagos jogokkal megbízott vállalkozásokat, vagy amelyeket általános gazdasági érdekű szolgáltatás teljesítésével bíztak meg;

- elkészíti a Romániában nyújtott állami támogatásokkal kapcsolatos éves beszámolót, melyet a kormánynak, és az átláthatóság biztosítása érdekében az Európai Bizottságnak is benyújt, valamint publikálja a román Hivatalos Lapban.

A román hatóság különös figyelmet fordít a versenykultúra fejlesztésre és a versenypártolásra. Ezen tevékenységei több irányúak: mind a jogalkalmazó hatóságokat és bíróságokat, mind a társadalom különböző rétegeit (vállalkozások, állampolgárok) célozzák. A Versenytanács nagy hangsúlyt helyez mind a nemzetközi versenyjogi szervezetekkel való kapcsolattartásra (OECD, UNCTAD, ICN), mind a bilaterális kapcsolatokra – a román hatóság a GVH-val is élénk kétoldalú kapcsolatokat ápol, valamint aktívan részt vesz az OECD Regionális Oktatási Központ tevékenységében is.

A Versenytanács által 2005-ben kiszabott össz bírság mintegy 45 millió eurót, míg 2006-ban csaknem 16 millió eurót tett ki. A határozatok száma pedig csaknem megegyezett az említett években, 2005-ben 157 esetben, míg 2006-ban 154 esetben született határozat. 2006-ban a hatóság mintegy 16 millió euró jogellenesen nyújtott állami támogatást fedett fel.

Cementkartell Romániában

2001 márciusában a román versenyhatóság hivatalból eljárást indított a cementpiacon tapasztalt jelentős és egyidejű áremelés hatására. Az eljárás alá vont vállalkozások: a Lafarge Romcim, a Holcim Romania és a Carpatcement Holding voltak. Mind egyikük három, területileg egyenletesen elhelyezkedő cementgyár felett rendelkezett irányítási joggal. Ez oligopol piaci szerkezetet jelzett, amely kedvezhet a versenyellenes magatartásoknak. A piacon fennálló belépési korlátok igen magasak. Az eljárás végén a Versenytanács 94/26.05.2005 sz. határozatában megállapította, hogy a három vállalkozás megsértette a román versenytörvény 5. cikk (1) bekezdését, azzal, hogy részt vettek egy ár rögzítő kartellban a román cementpiacon. A kiszabott össz bírság mintegy 26 millió eurónak megfelelő összeg volt, amely a jogsértő vállalkozások éves forgalmának 5,5-6,5%-át jelentette.

A Wrigley Romania ügy

2004-ben a Wrigley Romania 15 kereskedelmi partnerével kötött forgalmazási szerződéseinek egyedi mentesítéséért folyamodott a Versenytanácshoz. Ugyanakkor az Interbrands (mely a Wrigley Romania korábbi forgalmazója volt) panaszt nyújtott be a Wrigley ellen, azt állítva, hogy az visszaélt erőfölényével.

A Versenytanács vizsgálata feltárta, hogy a Wrigley és forgalmazói megállapodtak és összehangoltan rögzítették a Wrigley termékek viszonteladási árait. Az árakat egy szerződésben közvetlenül rögzítették, emellett pedig közvetett úton úgy, hogy egy nagyon szigorúan végrehajtott, pontosan meghatározott értékesítési politikán keresztül érvényesítették az árendegmények rendszerét. Ezenkívül az inkumbens vállalkozások felosztották a piacokat és a vásárlókat. Ez a forgalmazók közötti verseny teljes megszüntetéséhez vezetett és a végfelhasználóknál alkalmazott árak mesterséges növekedését eredményezte.

A Versenytanács álláspontja szerint az inkumbensek megszegték a román versenytörvény 5. cikk (1) bekezdését, ezért több mint 5,5 millió eurónak megfelelő bírsággal sújtotta azokat. Ennek eredményeképpen a Wrigley egyedi mentesítési kérelmét visszautasították, mivel a szerződések egyértelműen a versenyjogba ütköztek. A román hatóság megtiltotta a Wrigley-nek, hogy viszonteladói árakat javasoljon, azzal együtt, hogy az ajánlás csupán a viszonteladói ár legmagasabb szintjét határozta meg.

A Versenytanács elutasította az Interbrands-nek a Wrigley erőfölénnyel való visszaélésére vonatkozó beadványát, mivel a vizsgálat azt mutatta, hogy elegendő használható alternatíva volt a Wrigley termékek piacra vitelére. Azonban a Versenytanács felszólította a Wrigley Romania-t illetve az általa kijelölt vállalkozásokat, hogy hagyjanak fel a Wrigley rágógumikkal kapcsolatos kizárólagos megállapodások kötésével, ami azt írta elő, hogy a rágógumikat az üzlethelyiségekben a leginkább látható helyeken kellett árusítani, így különösen a pénztárgépek közelében. Az intézkedés célja az volt, hogy biztosítsa a belépést az összes rágógumigyártó számára.

Eljárások a román kábeltelevíziós piacon

Számos fogyasztói panaszt követően a román Versenytanács több vizsgálatot végzett a kábeltelevízió-piacon az utóbbi években. Az egyik vizsgálat célja az volt, hogy felderítse, két temesvári kábelszolgáltató megsértette-e a román versenytörvény 5. cikk (1) bekezdését.

A vizsgálat feltárta, hogy a két temesvári szolgáltató, a UPC Romania és a HI-FI Quadral piacfelosztó megállapodást kötöttek. Ennek eredményeképpen a fogyasztóknak nem volt választási lehetősége a kábeltelevíziós szolgáltatások piacán, hiszen egy adott területen mindig csak egy szolgáltató volt aktív.

Az egyik döntő bizonyíték a két érintett vállalkozás között létrejött kábeltelevíziós hálózat adásvételi szerződése volt. A vállalkozások jogi képviselői által aláírt szerződés értelmében a UPC megszerezte volna a HI-FI-hoz tartozó kábeltelevíziós hálózatot. Jóllehet a felek állítása szerint a szerződés sosem lépett életbe, mivel nem értettek egyet a szerződés előzetes rendelkezéseiben, a Versenytanács sikerrel bizonyította a szerződés versenyellenes célját és hatását. Ebben a tekintetben a kábeloperátorok által benyújtott térképek megmutatták a szerződés aláírása előtti és utáni piaci helyzetet. Ezek alapján egyértelmű volt, hogy nem csupán a HI-FI vonult vissza szándékosan néhány körzetből, hanem a UPC is hasonlóan cselekedett.

Az összegyűjtött bizonyítékok alapján a Versenytanács határozatában elmarasztalta a UPC-t és a HI-FI-t, mivel piacfelosztó megállapodásukkal súlyosan korlátozták a versenyt a temesvári kábeltelevíziós piacon. Ezért a román hatóság a UPC-ra mintegy 2 millió eurónak, míg a RCS&RDS-re (a HI-FI jogutódja) közel 240 ezer eurónak megfelelő bírságot szabott ki.

Egy másik vizsgálatot Bukarestben folytattak le, melynek az alábbi szolgáltatók magtartásának megvizsgálása képezte célját: Astral, CVR, Cable Systems és UPC. A szolgáltatók mindegyike egyedüli vállalkozásként végezte tevékenységét Bukarest egyes részei tekintetében. Az előfizetők alternatívái korlátozottak voltak: vagy elfogadták a területükön szolgáltató kábelszolgáltató árait, vagy dönthettek úgy, hogy nem veszik igénybe a szolgáltatást.

A versenyhatóság a vizsgálat folyamán gondosan megvizsgálta a kábeltelevíziós szolgáltatók és az előfizetők között létrejött szerződéseket, az operátorok árképzési politikáját, valamint a kapcsolatot e politika és a felmerülő költségek között. A vizsgálat lefolytatását követően a versenyhivatal megállapította, hogy az Astral és a CVR visszaélt erőfölényével a bukaresti kábeltelevíziós szolgáltatások piacán. Ez az indokolt költségek növekedésének mértékével összhangban nem álló, megnövelt előfizetési díjak alkalmazásában öltött testet. (Az Astral beleolvadt a UPC-be az eljárás folyamán.) Ezért az Astral jogutódjaként fellépő UPC-nek mintegy 5 millió eurónak megfelelő, míg a CRV-nek egy csaknem 80 ezer eurónak megfelelő bírságot kellett fizetnie.

Polgári jogi kodifikáció – megtartva megújítás?

A Gazdasági Versenyhivatal meghívására 2007. április 26-án prof. dr. Vékás Lajos akadémikus, a polgári jog reformjával megbízott Kodifikációs Főbizottság elnöke előadást tartott a GVH munkatársai részére. A Polgári Törvénykönyv változásai a versenyjogi jogalkalmazást is érintik, hiszen versenyjogi jogsértés esetén akár polgári bíróság előtt is érvényesíthetők magánjogi igények. Így például kártérítés követelhető egy erőfölényes vállalkozás visszaélése miatt, vagy adott esetben kártérítés illethet meg fogyasztókat azon az alapon, hogy vállalatok kartellmegállapodást kötöttek, s ezért ők – például a jogellenesen megemelt árak miatt – kárt szenvedtek. Az alábbiakban az előadás szerkesztett változatát közöljük.

A Kodifikációs Bizottság 1998 óta dolgozik a hazai Polgári Törvénykönyv reformján. Megfeszített munka után, 2006 végére jutott el oda, hogy egy 1362 paragrafusból álló normaszöveget és az ahhoz kapcsolódó indokolást, azaz összesen több mint 1600 oldalnyi anyagot tettek fel az Igazságügyi Minisztérium honlapjára. Ezzel gyakorlatilag megnyílt annak lehetősége, hogy a szakmai közvélemény is hozzászólhasson a tervezethez, s tartalmas vita alakuljon ki az ott lefektetett elgondolásokról. A diskurzus még jelenleg is tart, s ha az sikerrel zárul, s ezzel párhuzamosan el tudnak végezni néhány további javítást, akkor a remények szerint a 2007 év végére elkészülhet egy olyan változat, amelyet át lehet adni a kormánynak. Amennyiben minden jól halad, akkor 2008-ban kézben lehet az új törvénykönyv, mely 2010-ben hatályba is léphet. Azért csak 2010-ben, mert szükség van egy-másfél évre ahhoz, hogy a jogászok részleteiben is megismerjék az új kódexet.

A professzor megjegyezte ugyanakkor, hogy ez a törvénykönyv nem jelent akkora változtatást, mint az 1959-es Ptk. Az akkor kodifikált joganyag ugyanis az első átfogó jellegű magánjogi törvénykönyv volt Magyarországon. Az azt megelőző magyar magánjogban szigetekként léteztek önálló törvények, a jog gerincét pedig a bíró alkotta jog jelentette. A most közreadott tervezet terjedelmében nagyobb, mint az 1959-es, de jellegét tekintve kisebbek a változtatások. Ez a reform zömében az élő jogot akarja egységbe foglalni. Természetesen vannak benne jelentős számmal újítások, melyek egy részét a közösségi jog követeli meg. A külföldi mintákat is figyelemmel kísérték, s ezek különösen azon problémák kezelésében szolgáltak példaként, amelyeknél úgy érezték, hogy a hazai bírói gyakorlat nehezen birkózik meg velük. Egészében véve azonban az mondható, hogy a jelenleg folyó reform nem új jogot, hanem új törvénykönyvet fog létrehozni, ugyanis az új kódex az élő jogot kívánja tükrözni.

Ami a Ptk. jövőbeli szerkezetét illeti, ebben is igyekeztek követni a jelenlegi kódexet. E tekintetben a legfontosabb döntés talán az volt, hogy – csakúgy, mint a hatályos Ptk.-ban – nincs a tervezetben általános rész. A törvénykönyv a bevezető rendelkezésekkel kezdődik, melyekben némileg megritkították az alapelveket. Fontos kiemelni, hogy meghagyták a jóhiszeműség és a tisztesség (bona fides) el-

vét, amely a hatályos jogban viszonylag újkeletű, hiszen csak a 90-es években kodifikálták. Megmarad továbbá az adott helyzetben általában elvárhatóság követelménye, mert úgy tűnik, hogy ez a bírói gyakorlat számára hasznos rendelkezés. Ezenkívül a joggal való visszaélés tilalmát továbbra is szerepeltetni kívánják ezen szabályok között.

Az egyes nagy szerkezeti egységeket könyveknek nevezték el, sorrendjük pedig a következő: személyek joga könyv, családjogi könyv, dologi jogi könyv, kötelmi jogi könyv, valamint öröklési jogi könyv. Látható, hogy alapszerkezetét tekintve marad a Ptk. rendszere, újdonság viszont ebből a szempontból, hogy a családjogi szabályozás bekerül az új törvénykönyvbe.

Szintén szerkezeti változás, hogy a kötelmi jogi könyv elején összegyűjtötték azokat a szabályokat, amelyek minden kötelelemre vonatkoznak. Így például az elévülésre vonatkozó rendelkezések a mai Ptk.-ban a szerződés megszűnésének szabályait tartalmazó fejezetben vannak elhelyezve, amely dogmatikailag nem helyes: egyrészt azért, mert az elévülés nem szünteti meg a szerződést, hanem az igény érvényesíthetőségét zárja ki, másrészt pedig azért, mert az elévülés nem speciálisan szerződésjogi probléma. Az elévülés ugyanis minden kötelelem, igény érvényesíthetőségét megszünteti, mint például a gazdagodási kötelemeit vagy a kötelesrész igényét.

Ami a tervezet tartalmi jellegű módosítási javaslatait illeti, a professzor kiemelte a semmisség kérdését. A semmisség a versenyjogban is egy nagyon fontos jogintézmény, hiszen ez a jogkövetkezménye például egy versenyjogot sértő kartellmegállapodásnak. A jelenlegi Ptk. úgy rendelkezik, hogy a szerződés semmisségére bárki határidő nélkül hivatkozhat. Gondot jelent ugyanakkor, hogy vajon mit jelent az, hogy „bárki”, vagy mi értendő „határidő-nélküliség” alatt. A „bárki” kérdését a jelenlegi tervezet úgy oldja meg, hogy az hivatkozhat a szerződés semmisségére, akinek van vagy lehet az ügyben felperesi legitimációja. A „határidő-nélküliség” tekintetében a tervezet egyértelművé teszi azt, ami a bírói gyakorlatban már létezett: ha a szerződés semmissége egy kötelmi jogi igényt érint,

akkor alkalmazandóak az elévülés szabályai.

Az érvénytelenség jogkövetkezményével kapcsolatban a jelenlegi Ptk. úgy rendelkezik, hogy helyre kell állítani az eredeti állapotot, s amennyiben ez nem lehetséges, akkor a bírónak az ítélethozatalig hatályossá kell nyilvánítania a szerződést és gondoskodnia kell a szolgáltatások és ellenszolgáltatások egyensúlyáról. Tekintettel ennek problematikuságára, a tervezet azt javasolja, hogy a bírónak ne legyen kötelessége hivatalból levonni az érvénytelenség jogkövetkezményeit. Ha tehát valaki kéri a bíróságtól az érvénytelenség megállapítását, de elmulasztja indítványozni az érvénytelenség következményeinek levonását, akkor a bíróság ezt nem lesz köteles hivatalból elrendelni. Ez utóbbit külön kell kérni a bíróságtól.

A munka során hosszú vita folyt arról, hogy legyen-e külön kereskedelmi törvénykönyv. Végül arra jutottak, hogy mind a szerződések általános szabályait, mind pedig az egyes szerződéstípusokra vonatkozó rendelkezéseket egységesen kell rendezni. El akarták ugyanis kerülni, hogy esetleg elhatárolási problémák keletkezzenek amiatt, hogy – attól függően, hogy ki kivel köt jogügyletet: kereskedő fogyasztóval, kereskedő kereskedővel vagy két nem fogyasztó egymással – több rétegben alakuljanak a szerződések szabályai. Következésképpen a szabályozás a szerződési jogban – egy kivételtől eltekintve – egységes. Ez a kivétel pedig az ún. fogyasztóvédelmi magánjog. Mivel a fogyasztóvédelem jelenleg az Európai Unió egyik vezérhajója, ezért a polgári jogi kodi-

fikátorok egy percig sem gondolkozhatnak azon, hogy lesz-e fogyasztóvédelmi szerződésjog vagy sem. A kérdés csak az volt, hogy hogyan lehet ezt kivitelezni. A fogyasztóvédelmi magánjog tulajdonképpen egy antimagánjog, mert nem arra a magánjogi alapelvekre épít, hogy a szerződést egyenrangú felek kötik, s mindenki megvédi magát, vagy legalábbis képes arra, hogy megvédje magát. A fogyasztói ügyletekben ugyanis a szerződés egyik oldalán álló fél – a fogyasztó – lényegesen kisebb érdekérvényesítő képességgel rendelkezik. Be kell ezért látnunk, hogy ma már a magánjogban is szükség van fogyasztóvédelmi szabályokra. Ez tulajdonképpen egy kényszerbiztosítás, hiszen minden fogyasztó kap védelmet, ennek költségeit azonban azok is állják – a rájuk eső hányadban –, akik erre a védelemre rá sem szorulnak.

Tekintettel arra, hogy a fogyasztók nagyon fontos alanyai a magánjogi viszonyoknak, ezért a rájuk vonatkozó szabályok belekerülnek a Ptk.-ba. Lényeges szempont volt ugyanakkor, hogy mivel ez egy hosszabb távra készülő törvénykönyv, ezért nem lehet megterhelni azokat a szabályokkal, amelyeket a közösségi fogyasztóvédelmi irányelvek – ráadásul viszonylag gyorsan változóan – produkálnak. Következésképpen a fogyasztóvédelmi szerződési jog csak olyan tartós elemeket tesz bele ebbe a tervezetbe, melyek nem fognak belátható időn belül változni. Ezek közé tartozik – többek között – a fokozott tájékoztatási kötelezettség a fogyasztóval szemben, a fogyasztó szélesebb körben megengedett ellátsi vagy

visszalépési joga, a fogyasztó sajátos kelékszavatossági védettsége, a szerződés létrejöttének eltolása bizonyos esetekben. Lényeges kiemelni, hogy ezeket a szabályokat kógens módon kell szabályozni, tehát ezeknek feltétlenül érvényesülniük kell a releváns jogviszonyokban.

A kártérítési jog az egyik legfontosabb terület, ahol újítások vannak. Ez a versenyjogi jogalkalmazás szempontjából is kiemelkedő jelentőségű, hiszen az Európai Bíróság 2001-es Courage kontra Crehan* ítéletében kimondta a kártérítési igény érvényesítésének lehetőségét közösségi versenyjogi szabályokba ütköző magatartások esetén. S ugyanez a helyzet akkor is, ha az adott magatartás – pl. egy erőfölénnyel való visszaélés – a magyar versenyjogi normákat sérti.

A jelenlegi kártérítési jog úgy rendelkezik, hogy mentesül a kártérítési felelősség alól az, aki bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A piacgazdasági modell azonban egy ennél szigorúbb felelősségi rendszert igényel. A tervezet ezért – összhangban több külföldi modellel – azt javasolja, hogy a kötelezett csak akkor mentesíthesse magát a szerződésszegésével okozott károk megtérítése iránti felelőssége alól, ha bizonyítja, hogy a kár, a szerződésszegés olyan, az érdekkörén kívül eső, elháríthatatlan körülményre vezethető vissza, amelyet a szerződéskötéskor nem is kellett előre látnia. Meg kell jegyezni mindenesetre, hogy a hazai bírói gyakorlat fokozatosan szigorította az adott helyzetben elvárhatóság mércéjét. Ha összehasonlítjuk, hogy mit tekintett a Legfelsőbb Bíróság általában elvárhatónak a 60-as években és mit a 80-as vagy 90-es években, ezt a szigorítási tendenciát egyértelműen észre lehet venni. Ily módon némi túlzással az is állítható, hogy a Ptk.-tervezet nem tesz mást, mint tükrözi a bírói gyakorlatot. A teljesség kedvéért hozzá kell tenni ehhez azt is, hogy a megtérítendő kár mértékénél ugyan a Ptk.-tervezet szintén a teljes kártérítés elvéből indul ki, azonban korlátozni fogja a szerződésszegések irányában a következménykárok és az elmaradt haszon tekintetében a szerződéskötéskor már előre látható következményeket.

Szerkesztette: Bassola Bálint

* Case C-453/99 ECR (2001) I-06297

Az Európai Közösség versenyjogának eljárási reformja a Kerse/Kahn 'EC Antitrust Procedure' új kiadása tükrében*

Az Európai Unió bővítésével egy időben lépett életbe az az európai uniós versenyjogi modernizációs reformcsomag, amelynek értelmében a közösségi versenyjog érvényre juttatását decentralizálták, s így most már nem csak az Európai Bizottság jogosult ezen szabályok betartására, hanem a nemzeti versenyhatóságok (Magyarországon a Gazdasági Versenyhivatal) is. Ez a változás tette szükségessé a közösségi versenyjoggal foglalkozók körében alapműnek számító „EC ANTITRUST PROCEDURE” című, az EK versenyjogának eljárási kérdéseit igen behatóan elemző szakkönyv új – a korábbiánál terjedelmesebb – kiadását. A könyv az uniós versenyjogi eljárásreform fényében mutatja be a közösségi versenyjog alkalmazását az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság), a tagállami versenyhatóságok és bíróságok által, valamint azt, hogy ennek terhe hogyan oszlik meg az európai és a nemzeti szint között.

Milyen jelentősége van a magyar jogász szempontjából az itt tárgyalt kézikönyvnek? Az Európai Unióhoz való csatlakozás jogrendünkben – így a hazai versenyjogban is – alapvető változásokat hozott. A csatlakozás előtti időszakban a jogharmonizáció révén a magyar jog már tartalmazott ugyan számos közösségi jogból származó elemet¹, azonban fontos megemlíteni, hogy az *acquis communautaire* nemcsak az írott jogot jelenti, hanem az Európai Bíróság és az Elsőfokú Bíróság joggyakorlatát is. A csatlakozással a közösségi jog a magyar jog részévé vált, s ennélfogva a magyar jogászoknak az „uniós” jogalkotással ugyanúgy tisztában kell lenniük, mint a hazai intézmények által alkotott jogszabályokkal.

A kézikönyv által érintett fontosabb témák

A közösségi versenyjogi reform alapját adó 1/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet²) előzménye az Európai Bizottság által kiadott Fehér Könyv³ volt, mely elsősorban a Bizottság munkatérének enyhítését tűzte ki célul. Erre azért volt szükség, mert az ún. egyedi mentesítési kérelmek elbírálása jelentős erőforrásokat szívott el a Bizottságon belül olyan fontos területektől, mint például a kartellek felderítése, az erőfölénnyel való visszaélések vizsgálata, illetve a közösségi fúziós rendelet alkalmazása. Azt sem mellékes megemlíteni, hogy az 1/2003/EK rendelet elődje, az 17/62 sz. rendelet akkor született, amikor az Európai Közösségnek még csak hat ország volt a tagja, 2004. május 1-jén viszont már huszonötre emelkedett a tagállamok száma.

A közösségi versenyjog alkalmazásának terhére a Bizottság, a tagállamok versenyhatóságai és bíróságai közösen viselik.

A versenyfelügyeleti eljárás során az Európai Bizottság erős, a vállalkozásokat közvetlenül érintő jogkörrel rendelkezik. A Bizottság versenyjogi jogsértés gyanúja esetén nemcsak a vállalkozások hivatali helyiségeit kutathatja át, s másolhatja le számítógépeik teljes adattárát, illetve foglathatja le bizonyos dokumentumaikat, hanem akár a cég munkatársainak otthonát, illetve autóját is helyszíni vizsgálatnak vetheti alá, s számottevő bírsággal is sújthatja azt a vállalkozást, amelynek munkatársai egy ilyen eljárás során nem működnek együtt a vizsgáló szakértőkkel. A Bizottság ezen vizsgálódása során kiemelkedő jelentősége van az alapjogok betartása kötelezettségének, így a tisztességes eljáráshoz való jog, a jogorvoslat-

hoz való jog stb. érvényesülésének. Fontos szerepe van ezenkívül az információk megszerzésének, azonban itt is érvényesülniük kell bizonyos eljárási garanciáknak, így például a vállalat és az ügyvédje közötti levélváltás bizalmasnak minősül (legal professional privilege). Ezenkívül a Bizottság döntési jogköre is igen széles: a jogsértő vállalkozás magatartására vonatkozó vagy szerkezeti jellegű korrekciós intézkedést írhat elő, ideiglenes intézkedést hozhat, a vállalkozás részéről kötelezettségvállalást fogadhat el, megállapíthatja, hogy egy adott ügyben nem alkalmazható a Római Szerződés 81. vagy 82. cikke, csoportmentességi rendelet által nyújtott kedvezményt vonhat vissza, bírságot szabhat ki stb. Természetesen az eljárás alá vont vállalkozás bizonyos eljárási jogainak itt is maradéktalanul érvényesülni kell (pl.: jogorvoslat-hoz való jog).

A tagállami versenyhatóságok – Magyarországon a Gazdasági Versenyhivatal – 2004. május 1-je óta a közösségi jogot is kötelesek alkalmazni minden olyan esetben, ahol a versenykorlátozó megállapodás, valamint a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet. A nemzeti versenyhivatalok szerepe kiemelkedően fontos a közösségi versenyjog érvényesítésének új korszakában; sikerük nem kis mértékben azon múlik, hogy a Bizottsággal közösen milyen hatékonyan képesek összehangolni tevékenységüket például egy több országra kiterjedő kartellmegállapodás felderítése során. Ennek az együttműködésnek a fóruma a 25 tagállam versenyhatóságát és a Bizottságot tömörítő Európai Versenyhálózat (*European Competition Network*). Ily módon például a számítógépes intranet hálózaton mindegyik versenyhatóság azonnal tudomást szerez arról, ha egy másik a közösségi jog alapján valamilyen vizsgálati cselekményt (pl. helyszíni szemle egy vállalat székhelyén) kíván foganatosítani.

Ami a nemzeti bíróságok szerepét illeti, a közösségi versenyjog értelmében ezek is hatáskörrel rendelkeznek a Római Szerződés 81. és 82. cikke alkalmazásában.

* Kerse, Christopher/Kahn, Nicolas, *EC Antitrust procedure*, 5. kiadás, Sweet and Maxwell, London, 2005., 686 old.

¹ Így például a Tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényben (a továbbiakban: Tpv.t.) szereplő több jogintézményt (gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma (Tpv.t. 11. skk. §-ok); gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma (Tpv.t. 21. skk. §-ok) elsősorban a közösségi jog alapján alkották meg.

² A Római Szerződés 81. és 82. cikkében lefektetett verseny szabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet, OJ (2003) L1/1, (2003).

³ White Paper on Modernisation of the Rules Implementing Articles 85. (jelenleg: 81. cikk) and 86. (jelenleg 82. cikk) of the EC Treaty: Commission Programme No 99/027 – 28.04.1999.

Fontos megemlíteni, hogy a bíróságok ezeket a szabályokat a saját nemzeti eljárásjoguk keretei között – Magyarországon tehát a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény rendelkezései alapján – alkalmazzák. Ezenkívül a bíróság hatáskörébe tartozik azon keresetek elbírálása is, amelyeket valamely versenyjogi jogsértést követően azért indítanak, hogy polgári jogi igényeket érvényesítsenek (ún. private enforcement of competition law). Ezek közül legfontosabb a kártérítés, melyet például akkor lehet követelni, ha valakit egy árkartell – pl. mesterségesen megemelt árak – miatt kár ért.

Végül érdemes szót ejteni a versenyfelügyeleti bíróságokról is: ez rend-

kívül erős fegyvert jelent az Európai Bizottság (és a tagállami versenyhatóságok) kezében, hiszen ez az összeg akár eurószázmilliókra rúghat! A bíróság mértékének megállapításánál számos szempont vehető figyelembe súlyosbító, illetve enyhítő körülményként. Az előbbi körébe tartozik például, ha egy vállalkozás vezető szerepet töltött be egy kartellmegállapodásban. Azonban az ún. engedékenységi program (*leniency programme*) lehetőséget biztosít arra, hogy egy versenyjogi jogsértésben részt vevő vállalat – megfelelő bizonyítékoknak a Bizottság ill. a tagállami versenyhatóság tudomására juttatásának fejében – mentesüljön a bíróság megfizetésének kötelezettsége alól.

Néhány záró gondolat

A gyakorló jogászt egy rendkívül részletes kulcsszóindex segíti az eligazodásban, mely a mű kézikönyvként való használatát teszi lehetővé. Ezenkívül az Európai Bíróság, az Elsőfokú Bíróság, a nemzeti bíróságok, valamint a nemzeti bíróságok ítéleteit is rendkívül áttekinthetően köti csokorba a könyv, s mivel az ügyek mellett szerepelnek azon oldalszámok is, amelyeken a szerzők hivatkoztak rájuk, ezért ez is hasznos iránytűként szolgál az esetjog erdejében való tájékozódásban.

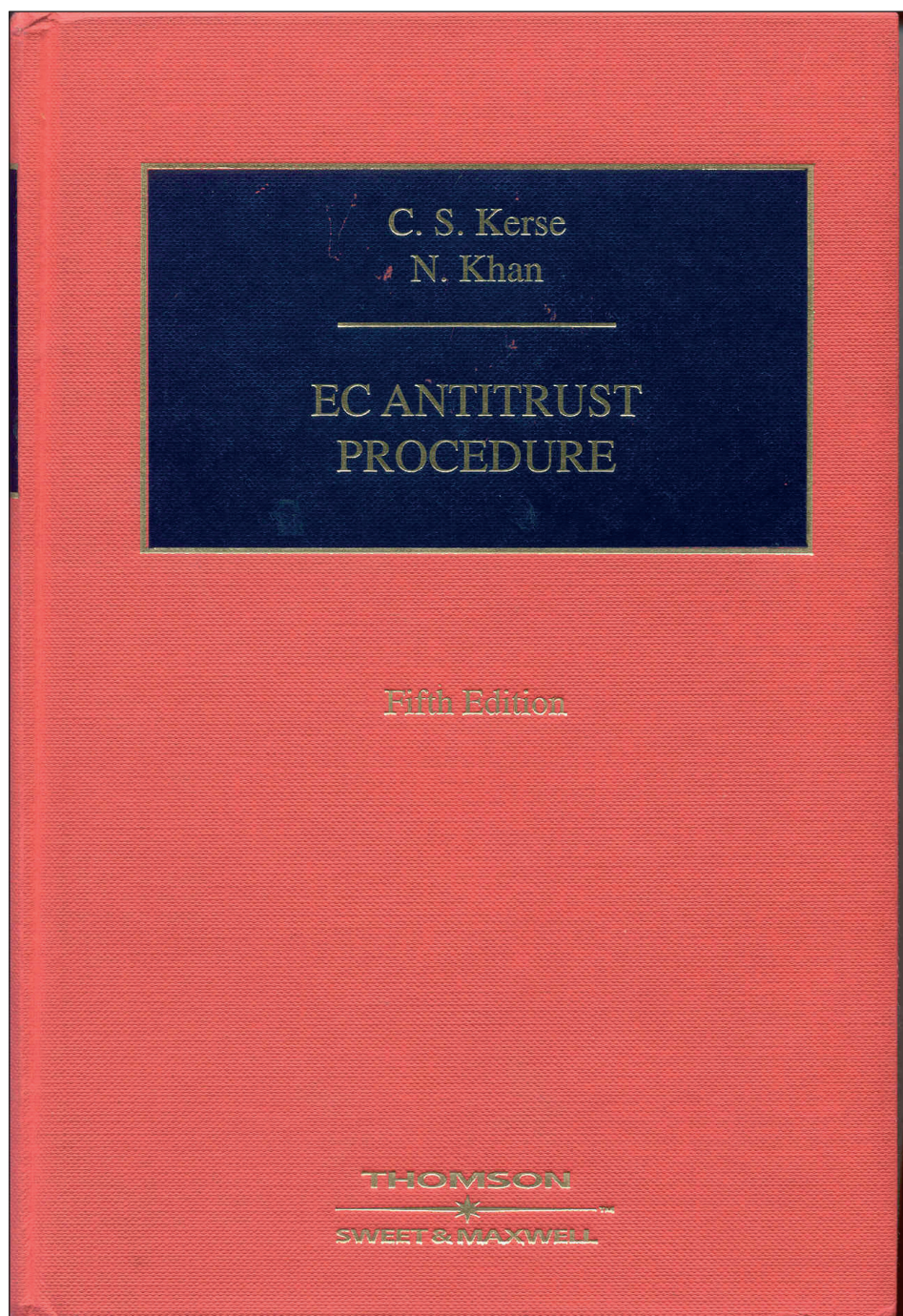
A könyv talán egyetlen hiányosságaként hozható fel, hogy kizárólag angol nyelvű szakirodalomra támaszkodik. Ez már csak azért is sajnálatos, mert a közösségi eljárásjogi reformról rendkívül gazdag francia, német stb. elemző munka született, s amelyek az angolszász szerzőkhöz képes más szemszögből, s eltérő gondolkodásmódbeli háttérrel közelítik meg a kérdést.⁴

Első ránézésre feleslegesnek tűnik, hogy a majdnem 700 oldalas könyv közel 130 oldalát a közösségi eljárásra vonatkozó szabályok teszik ki, azonban – tapasztalatom szerint – a napi munkát meggyorsítja az, hogy a könyv használata során csupán hátra kell lapozni és nem kell máshonnan előkeresni az adott jogszabályt.

Kerse és Khan művéről állítható, hogy – jelen recenzió elkészítésének pillanatában – az egyik legátfogóbb, s a teljesség igényére törekvő elemzése a közösségi versenyjogi eljárási rendelkezéseknek.

Summa summarum, a gyakorló versenyjogász polcáról nem hiányozhat e kézikönyv!

Bassola Bálint

⁴ Lásd többek között Lavage, Benoît: La réforme du droit des ententes: le règlement du 13 décembre 2002, in: Revue du marché commun et de l'Union européenne, No. 471 (2003), 526-529. old.; Crozals, Cyrille de: Die Anwendung der Artikel 81 und 82 EGV durch die französischen Behörden und Gerichte, Frankfurt am Main, 2003.; Goldschmidt, Peter I.B.–Thomsen, Jakob: Le règlement no 1/2003 permet-il une application cohérente et uniforme des règles de concurrence prévus aux articles 81 et 82 du traité CE?, in: Eipascope, 2. szám (2003), 24–30. old.; Hirsch, Günter: Anwendung der Kartellverfahrensverordnung (EG) Nr. 1/2003 durch nationale Gerichte, in: Zeitschrift für Wettbewerbsrecht, 1. Jahrg. (2003), Heft 3, 233-254. old.; Möschel, Wernhard: Paradigmenwechsel im europäischen Kartellrecht? Zu den Reformvorschlägen der Kommission, in: Wandel der Rechtsordnung (2003), 85–96. old.; Basedow, J.: La renationalisation du droit communautaire de la concurrence, in: R.A.E., 2001–2002, 92–102. old.; Malaurie-Vignal, G.: Droit de la concurrence, Colin (2003); Hossenfelder, S.–Lutz, M.: Die neue Durchführungsverordnung zu den Artikeln 81 und 82 EG-Vertrag, in: Wirtschaft und Wettbewerb (2003), 118. skk.

„A monopóliumok és köztük a kartelek rendezése a mai gazdasági életnek egyik alapvető kérdése, sőt főproblémája”

A Magyar Jogászegylet Gazdaságjogi Intézete 1929 májusában három napon át vitát tartott a kartelek témakörében. A vitában elhangzottakat a Magyar Jogászegylet 1930-ban *A kartel* címmel külön kiadványban jelentette meg, közölve Heller Farkas bevezető előadását is, amelynek egyes gondolatait az alábbiakban röviden ismertetjük.

Amint azt Heller Farkas kiemelte, „eleinte úgy látszott, hogy a kartelekben tervszerűen felépített monopóliumok csak a védekezés eszközei, csak a verseny túltengése ellen irányított alakulatok, amelyek talán múltó jellegűek és inkább csak a kapitalizmus túl gyors fejlődése teremtette válságszerű helyzetből való kibúvásnak az útját jelzik”. Később azonban megmutatkozott, hogy „a kartelek csak az egyik irányát jelzik egy sokkal általánosabban ható és távolról sem csupán csak védekező erőnek, mely az ipari koncentráció felé vezet és ma már a kartelek mellett számos más válfajban, mint konszernekben, részesedési társaságokban és érdekközösségekben hatalmasan bontakozott ki. Így tévesnek kellett felismerni azt a nézetet, mely a kartelekben mesterséges, mintegy a piac természetével ellentétes alakulatokat látott. Kitűnt, hogy ugyanaz a tőke, mely kezdetben való érvényesüléséhez a verseny szabadságát követelte, maga hozta létre azokat a szervezeteket, amelyek lényegükénél fogva a verseny szabadságával szembehelyezkednek”.

Heller Farkas szerint a nagyvállalatnál a verseny miatti veszteség könnyebben előállhat a piac meg nem felelő alakulása mellett, mert „éppen az állótókének nagy aránya erősen csökkenti alkalmazkodóké-

pességét arra az esetre, ha a piac helyzete a kínálat, tehát a termelés összehúzóását követeli. Az épületek, gépek és felszerelések méretezése már a termelés mére-

tezését is jelenti gazdasági szempontból, mert mihamarabb a piaci viszonyok alakulása folytán csak kevesebbet lehet megfelelő ár mellett elhelyezni, a nagy befektetések

mellett a termelés veszteségesse válik az ily üzem számára. Ez az oka annak, hogy a verseny esélyei sokkal érzékenyebben érintik bizonyos határokon túl a nagyüzemet, mint a sokkal nagyobb mozgékony-sággal bíró kisüzemet, melyet nem terhelnek ilyen mértékben állandó befektetések. Ezért a nagyvállalatoknál sokkal természetesebb és sokkal indokoltabb is a verseny kiküszöbölésére irányuló minden törekvés”.

„A kartelek tehát a kapitalizmus átalakulásának a következményei és a karteleket, mint a tömörülés gyümölcseit, a kapitalizmus bennrejlő erői váltják ki”, húzta alá Heller Farkas. „Csak a kezdő kapitalizmus kiált szabadság után, csupán ennek a természetes környezete a vállalatok között való szabad versengés. A kifejlett kapitalizmus már csak méreteinél fogva is a tömörülést és ezzel a verseny korlátozását kívánja. E fejlődés következményei a kartelek, az egyéb töketömörülésekkel együtt.” „A kartel szükségszerűség, mert a gazdasági rendet mozgató erők következménye”, s hozzátette, „eredménytelen-ségre vannak kárhozthatva mindazok a törekvések, amelyek a karteleket el akarják nyomni”. Ugyanakkor az magában véve, hogy „a kartel szükségszerű fejlemény, szabályozásának feladata alól nem ment fel, hanem ellenkezőleg, csak égetőbbé teszi azt a kérdést, hogy milyen álláspontot foglaljon el a gazdasági politika a kartelproblémával szemben”.

Megállapította: „a kartelkérdés elbírálásánál a gazdaságpolitikának a régi alapjai, melyek a be nem avatkozás álláspontját hirdetik, felmondják a szolgálatot”. A kartell kiküszöböli a versenyt és helyébe a monopóliumot állítja. El kell ismerni azt, hogy a gazdasági politikát „miután a verseny, mint a piac rendező elve nagy mértékben kiküszöbölődött, más alapra kell helyezni. Ez az alap pedig nem lehet többé egyszerűen a gazdasági erők szabad érvényesülésének követelése, mert hiszen a szabad érvényesülést meg lehet indokolni azzal, hogy a verseny az erők kellő

kiegyensúlyozását teremti meg, de éppenséggel nem lehet megokolni azzal, hogy a monopólium hasonló eredményt idézne fel”.

„A gazdasági szabadság a kezdődő kapitalizmus gazdasági politikájának kiindulási alapja. A kifejlett kapitalizmus gazdasági politikáját ez alaptételre felépítve anakronizmust követünk el. A tények változásához kell szabnunk mindenkor a követelményeket is.” Heller Farkas szerint „a gazdasági politikának egészen új szemzőgét kell kialakítani ahhoz, hogy a kartelproblémában eligazodhassunk”.

Úgy látja, sem a teljes, minden korlát nélkül való gazdasági szabadság, sem pedig a minden irányban való állami szabályozás nem jelenti a megoldást, valahol e két szélsőség között kell a gazdasági politika kívánatos haladási irányát keresni. „Csak egy eszmény van elég távol ahhoz, hogy vonalába essék úgy az érvényesülési szabadság, mint ennek szükséges korlátozása, és ez a közérdek, a társadalomban ütköző érdekek hatásának kiegyensúlyozása.” „A szabadság tisztelése, de csak addig, míg nagyobb érdekekbe nem ütközik, van egyedül oly tisztos távolban, hogy egyoldalúságtól mentes és az élet bonyolult voltával, az egyén és a társadalom viszonyával számoló irányt szabhat a gazdasági élet menetének.”

A kartellek szabályozása kapcsán emlékeztetett rá, fel kellett ismerni, a kartelleknek nemcsak hátrányaik vannak. „A kartellek határozottan a gazdasági haladás tényezői.” Gazdaságilag igen nagy előnyeik vannak, mert elvégre is a piac szervezése magában véve semmi esetre sem baj. A piac szervezése nemcsak, hogy nem ütközik a közérdekbe, hanem éppoly közérdek, mint a technikai haladás előmozdítása, mely a kartelleknek egy fontos hatása. A termelés és a piac anarchiája senkinek sem használ és csak erőpazarlást jelent. „A kartelek ma már régen túlvannak a fejlődés ama fokán, amely egyszerűen csak piaci szempontból fogta össze a vállalatokat és az árpolitikában merült ki. Erősen

elmélyültek a termelés irányába.” „A kartelek ma már erősen a termelés szervezeteivé lettek, és ez irányban a közérdekben is nem csekély szolgálatot tesznek.”

Hangsúlyozta, ugyanakkor „nagyfokú elvakultság volna azt gondolni, hogy a kartelleknek csak előnyeik vannak,” azzal, hogy a kartellek hátrányait elsősorban nem a termelés terén kell keresni. Itt előnyeik domborodnak ki, mert a termelés állandósításának, gazdaságosságának, tökéletesítésének és racionalizálásának tényezői. „Minden monopóliumnak és így a kartelnek is hátránya abból származik, hogy magánkézben, tehát magánérdekek szolgálatában nagy méreteket öltő hatalmat összpontosít. E hatalom a maga mivoltában piaci hatalom és közvetlen érvényesülési köre ennél fogva az áralakulás és a jövedelemelosztás terhére esik.”

Heller Farkas szerint „a monopóliumok és köztük a kartelek rendezése a mai gazdasági életnek egyik alapvető kérdése, sőt főproblémája.” „A gazdasági politika új, igazán korszerű irányban való tájékozódása csak annak megállapításával történhetik, hogy gazdasági rendünk szükségszerűleg letért a versenyszabadság útjáról. Csak aki lehuny szemmel jár a világban, nem veszi észre, hogy gazdasági politikánk minden vonatkozásában a józan állami beavatkozás, az egyéni és közérdek helyes összeegyeztetésének kérdései felé terelődött.”

Kifejtette, „az egymással versenyző magánvállalatok belső ügyei magánügyek; nem így a kartelnél, amely szuperindividuális tömeghatásánál fogva már a közt érdeklő alakulat”. „Az államnak meg kell adnia számukra a kibontakozás és a működés lehetőségeit, de egyúttal ellenőrzés és szabályozás tárgyává kell tennie a karteleket.” Aláhúzta: „nem a kartel megrendszabályozása, hanem helyes alapon való szabályozása a megoldandó feladat”.

**Készítette:
Zavodnyik József**

Előzetes statisztikai adatok a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti tevékenységéről

(A 2006-ról áthúzódott és a 2007-ben kezdődött bejelentésekről, panaszokról és a versenyfelügyeleti eljárásokról)

Az összeállítás időpontja: 2007. május 31.

I. Bejelentések és panaszok

Megnevezés	Száma
2006-ról áthúzódott	146
2007-ben érkezett	566
Együtt	712
Ebből: jogerősen elutasított	454
Versenyfelügyeleti eljárás indult	95
Elbírálás alatt, folyamatban lévő	163

Elbírált jogorvoslati kérelmek száma

Megnevezés	A jogorvoslati kérelmet	
	elfogadta	elutasította
Versenytanács	0	0
Fővárosi Bíróság	0	8
Összesen	0	8

II. Versenyfelügyeleti eljárások

Megnevezés	Száma
2006-ról vagy korábbi évekről áthúzódott	101
2007-ben indult	94
Együtt	195
Ebből: versenyhivatali határozattal lezárt	80
Folyamatban lévő	115

Az eljárások megoszlása

Megnevezés	Száma
Fogyasztók megtévesztése	93
Erőfölény	48
Kartellmegállapodás	23
Fúziókontroll	31
Összesen	195

III. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott döntések megoszlása

Megnevezés	Törvény-sértés	Bírság 1000 Ft-ban	Meg- szüntetés	Engedé- lyezés	Elutasítás	Nem engedély- köteles	Egyéb lezárás	Összesen
Fogyasztók megtévesztése	28	456 500	3				5	36
Erőfölény	0	0	15				1	16
Kartellmegállapodás	2	8 000	3				0	5
Fúziókontroll	(1)*	650	1	20	0	2	0	23
Összesen	30	465 150	22	20	0	2	6	80

* ügyben hozott további határozat, az összesítésben nem szerepel

IV. Versenyfelügyeleti eljárásban kiszabott legnagyobb bírságok (2007. január 1.–május 31.)

Vj szám	Ügynév	Összeg (ezer Ft)	Ügytípus
145/2006	Tesco – reklámtevékenység	50 000	fogyasztók megtévesztése
149/2006	Euronics–Vöröskő–Bravotech–Elektro–Quality–reklámtevékenység	45 000	fogyasztók megtévesztése
120/2006	Pannon GSM – Djuice díjcsomag	40 000	fogyasztók megtévesztése
143/2006	Auchan Mo. Kft. – reklámtevékenység	30 000	fogyasztók megtévesztése
147/2006	Malév Zrt. – jegykiállítási díj	30 000	fogyasztók megtévesztése
112/2006	AVON Cosmetics Kft. – megtévesztő reklám	20 000	fogyasztók megtévesztése
131/2006	Magyar Telekom Nyrt. – mobiltelefonok értékesítése	20 000	fogyasztók megtévesztése
169/2006	Vodafone Zrt. – mobiltelefonok értékesítése	20 000	fogyasztók megtévesztése
170/2006	GM Southeast Kft. – minden autó 15% kedvezm.	20 000	fogyasztók megtévesztése
188/2006	Pannon GSM – készülékajánlatok	20 000	fogyasztók megtévesztése

A Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központjának lapja

Szerkesztőség: 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levél cím: 1245 Budapest 5., Pf. 1036

Telefon: (1) 472-8900. Fax: (1) 472-8905.

E-mail: versenyukor@gvh.hu

Szerkesztő: Tóth Tihamér.

Állandó munkatársak: Bassola Bálint, Belényi Andrea, Csépai Balázs, Dániel Anna, Horváth Lászlóné, Mihálovits András, Morvayné Vigh Katalin, Zavodnyik József.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1085 Budapest, Somogyi Béla utca 6.

Telefon: 266-9290, www.mhk.hu

Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.

07.2248 – Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. www.hknyomda.hu

Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.
